T.C
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BELEDİYECİLİK ANLAYIŞI ÇERÇEVESİNDE SOSYAL YARDIMLARIN KONYA'DAKİ KURUMSAL UYGULAMALARI

Meryem ERKMEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Ali ŞAHİN

KONYA – 2018

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	MERYEM ERKMEN
	Numarası	144228001015
	Ana Bilim / Bilim Dalı	SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ / KAMU YÖNETİMİ
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	PROF. DR. ALİ ŞAHİN
	Tezin Adı	SOSYAL BELEDİYECİLİK ANLAYIŞI ÇERÇEVESİNDE SOSYAL YARDIMLARIN KONYA'DAKİ KURUMSAL UYGULAMALARI

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Sosyal Belediyecilik Anlayışı Çerçevesinde Sosyal Yardımların Konya'daki Kurumsal Uygulamaları başlıklı bu çalışma 06 / 08 / 2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Prof.Dr. Ali ŞAHİN	Danışman	
Dr.Öğr.Üyesi Volkan GÖKSU		
Dr.Öğr.Üyesi Serife PEKEÇİKİREN		

Alâaddin Keykubat Kampüsü Selçuklu 42079
KONYA Telefon : (0 332) 241 05 21-22 Faks : (0 332) 241 05 24
e-posta : sosbilens@selcuk.edu.tr Elektronik Ağ : www.sosyalbil.selcuk.edu.tr

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	MERYEM ERKMEN
	Numarası	144228001015
	Ana Bilim / Bilim Dalı	SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ / KAMU YÖNETİMİ
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tezin Adı	SOSYAL BELEDİYECİLİK ANLAYIŞI ÇERÇEVESİNDE SOSYAL YARDIMLARIN KONYA'DAKİ KURUMSAL UYGULAMALARI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

Alâaddin Keykubat Kampüsü Selçuklu 42079
KONYA Telefon : (0 332) 241 05 21-22 Faks : (0 332) 241 05 24
e-posta : sosbilens@selcuk.edu.tr Elektronik Ağ : www.sosyalbil.selcuk.edu.tr

ÖNSÖZ

Sosyal devlet kapsamında sosyal belediyecilik, yerel yönetimler açısından bir hayli önem taşımaktadır. Çünkü vatandaş odaklı hizmet anlayışını ortaya koymaktadır. Sosyal belediyecilik; 1970'li yıllarda uygulamalı, 1990'lı yıllarda işlevsel, 2000'li yıllarda ise toplumsal ve idari açıdan değişim ve dönüşüme bağlı olarak gelişim göstermektedir. Yaşanan süreçte özellikle toplumdaki dezavantajlı grupların refah seviyelerini iyileştirmek adına sosyal yardımlar ön plana çıkmaktadır. Bu doğrultuda yardımların ülkemizde ki önemi son derece yüksektir. 2000'li yıllardan sonra bu durum daha çok belirginlik kazanmıştır. Konu itibariyle çalışmada Konya örneği alınmıştır. Burada hayata geçirilen sistemler bu işin ne denli ciddiye alındığını göstermektedir. Coğrafi bilgi sistemi ile bölgedeki yardıma ihtiyacı olan yurttaşların doğru yöntemlerle tespiti sağlanmaktadır. Çalışmamda yönlendirici desteğinden dolayı Hocam Prof. Dr. Ali ŞAHİN'e teşekkür ederim. Bana eğitim hayatım boyunca maddi manevi her konuda destek verip özverili bir şekilde bugünlere getiren Canım Annem Mukaddes AÇIKGÖZ'e ve Canım Babam Sadık AÇIKGÖZ'e minnet borçluyum ve her şey için çok teşekkür ediyorum. Ayrıca bu süreçte yanımda olan, desteğini esirgemeyen ve bilgi birikimini benimle paylaşan, eşim Aytekin ERKMEN'e ve oğlum Enes Yakup ERKMEN'e teşekkür ederim.

Meryem ERKMEN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ i

ÖZET v

SUMMARY vi

KISALTMALAR DİZİNİ vii

TABLOLAR DİZİNİ viii

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK SOSYAL DEVLET VE SOSYAL YARDIMLARA İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Sosyal Devlet Kavramı (Kamu yönetimindeki değişim çerçevesinde ele alınmaktadır) 5

1.2. Sosyal Politika Kavramı 11

1.2.1. Yerel Sosyal Politika 12

1.2.2. Yerel Kalkınma Kavramı 13

1.3. Sosyal Adalet Kavramı 15

1.4. Sosyal Hizmet Kavramı 16

1.5. Sosyal Yardım Kavramı 17

1.5.1. Sosyal Güvenlik 19

1.5.2. Yerel Yönetimlerin Sosyal Yardıma Yönelik Görevleri 19

1.6. Sosyal Belediyecilik Kavramı 21

1.6.1. Toplumcu Belediyecilik 23

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL BELEDİYECİLİK VE SOSYAL YARDIMLAR

2.1. Yerel Yönetimler....26

2.2. Yerel Yönetim ve Sosyal Devlet....32

2.3. Sosyal Devlet Sosyal Yardımlar....36

2.4. Yoksullukla Mücadelede Sosyal Devletin Görevleri....39

2.4.1. Adil gelir paylaşımının sağlanması....40

2.4.2. Fırsat Eşitliğinin Sağlanması....40

2.4.3. İşsizlikle Mücadele....41

2.4. Belediyeler Arası Dengesizliklerin Giderilmesi....42

2.5. Yoksullukla Mücadelede Belediyelerin Rolü (Bu başlık altında sosyal belediyecilik bağlamında belediyelerin rolü ve sosyal yardım konusu ele alınmaktadır)....44

2.5.1. Sosyal Yardımlar....46

2.5.2. Yoksulluk....48

2.5.3.Yoksulluk Faktörleri....50

2.5.4. Sosyal Kamu Harcamaları....52

2.5.5. Gecekondulaşma ve Nöbetleşe Yoksulluk....56

2.5.6. Açlık Sınırı (Yoksulluk sınırı)....60

2.6. Türkiye'de Belediyelerin Sosyal Politika Uygulamaları....61

2.6.1. Eğitim....63

2.6.2. Sağlık....64

2.6.3. Gıda....65

2.6.4. Konut....65

2.7. Sosyal Belediyeciliğin Kanuni Çerçevesi....66

2.7.1. 1580 Sayılı Belediye Kanunu 66
2.7.2. 5393 Sayılı Belediye Kanunu 67
2.7.3. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu 68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL BELEDİYECİLİK VE SOSYAL YARDIMLARIN KONYA'DA Kİ KURUMSAL UYGULAMALARI

3.1. Sosyal Belediyeciliğin Dünyadaki Gelişimi 72
3.1.1. İngiltere'de Sosyal Yardımlar 83
3.1.2. ABD'de Sosyal Yardımlar 85
3.1.3. Fransa'da Sosyal Yardımlar 88
3.2. Sosyal Belediyecilik ve Sosyal Yardımların Türkiye'deki Gelişimi 93
3.3. Sosyal Belediyecilik ve Sosyal Yardımlar: Konya Örneği 98
3.3.1. Sağlık işleri Şube Müdürlüğü 101
3.3.2. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü 102
3.3.3. Engelliler Şube Müdürlüğü 104
3.3.4. Şehit ve Gazi Şube Müdürlüğü 105
3.3.5. Evde Bakım Şube Müdürlüğü 105
3.3.6. Kent Bilgi Sistemi 106
3.3.7. Sosyal Veri Merkezi 109
3.3.8. ADNKS – GIS Projeleri 111
3.3.9. Engelsiz Mekanlar Projesi 114
3.3.10. KOMEK (Konya Meslek Edindirme Kursları) 115
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 116
KAYNAKÇA 120

ÖZET

Sosyal devlet kapsamında yerel yönetimlerin önemli bir ayağını sosyal belediyecilik oluşturmaktadır. Sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde sosyal yardımların vatandaş odaklı, sürdürülebilir ve adil olması en önemli hususların başında gelmektedir. Bu çalışma, Belediyelerin yapmış oldukları sosyal yardımların asgari düzeyde bireyin kendisini ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri geçindirme imkânının olup olmadığının saptanması konusunda önem taşımaktadır. Aynı zamanda muhtaçlık durumlarıyla orantılı olarak yapılan ve bireyleri kendilerine yeterli duruma getirmek amacıyla ve yoksul kişilerin korunması yoluyla toplumsal huzurun sağlanması ve muhtemel sosyal sorunların önlenmesi açısından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda Konya Büyükşehir Belediyesinin sosyal belediyecilik uygulamaları ve sosyal yardımları çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Birinci bölümde; sosyal devlet, sosyal politika, sosyal adalet, sosyal hizmet, sosyal yardım ve sosyal belediyecilik başlıklarına yer verilmiştir. İkinci bölümde; yerel yönetimler, yerel yönetim ve sosyal devlet, sosyal devlet kapsamında sosyal yardımlar, Türkiye'de belediyelerin sosyal politika uygulamaları, sosyal belediyeciliğin kanuni çerçevesi, yoksullukla mücadelede belediyelerin rolü (sosyal belediyecilik bağlamında belediyelerin rolü ve sosyal yardımlar konusu ele alınmaktadır), yoksulluğu belirleyen faktörler, yoksullukla mücadelede sosyal devletin görevleri başlıklarına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise; sosyal belediyeciliğin dünyadaki gelişimi, sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde sosyal yardımların Türkiye'deki gelişimi, Konya örneği başlıklarına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Devlet, Sosyal Adalet, Sosyal ve Toplumsal Belediyecilik, Sosyal Yardımlar.

SUMMARY

Social municipalities constitute an important pillar of local governments within the scope of social state. Within the context of social municipalism, social assistance is at the forefront of citizen-focused, sustainable and fair. This study is important to determine whether the social benefits of the municipalities are at least sufficient to ensure that the individual has the opportunity to take care of him or herself. At the same time, it is important in terms of preventing social problems and ensuring social peace through the protection of the poor, in order to bring the individuals to their place and in proportion to their needs. In this direction, Konya Metropolitan Municipality's social municipality practices and social aids are examples of studying. In the first chapter; social state, social policy, social justice, social services, social assistance and social municipalities. In the second chapter; local governments, local governments and social state, social assistance within the scope of the welfare state, social policy of the municipalities in Turkey, social municipality's legal framework, the fight against poverty in the municipality of role (role of municipalities in the social municipal context and social assistance are discussed issue) , factors determining poverty, tasks of social state in struggle with poverty. In the third chapter; social development of the municipality's world, social municipality understanding of the development in Turkey within the framework of social assistance, have also been given the title of Konya example.

Key Words: Social State, Social Justice, Social and Community Municipalities, Social Aids.

KISALTMALAR DİZİNİ

T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AB	: Avrupa Birliği
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
İSMEK	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
BELMEK	: Belediye Meslek Edindirme Kursları (Ankara)
KOMEK	: Konya Meslek Edindirme Kursları
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TAKBİS	: Tapu Kadastro Bilgi Sistemi
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
MERSİS	: Merkezi Sicil Kayıt Sistemi
NUMARATAJ	: Meskenlerin Adres Kaydının Yapıldığı Yer
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsü
GIS (CBS)	: Coğrafi Bilgi Sistemi
GBVG	: Genel Bütçe Vergi Gelirleri
MUBİS	: Muhtarlık Bilgi Sistemi
SY	: Sosyal Yardımlar
SH	: Sosyal Hizmetler
vb.	: Ve Benzeri

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1: Sosyal Kamu Harcamalarının Gelişimi (1975-2000) 54

Tablo 2: Sosyal Yardım Veren Kurumlar Tarafından Aktarılan Kaynak 55

Tablo 3: Gecekondular ve Yoksulluk Sınırı 57

Tablo 4: 6360 Sayılı Yasanın Öncesi ve Sonrası 71

Tablo 5: Metropol Yönetimlerde Karşılaştırmalı Sosyal Hizmet Ve Sosyal Yardım Sunumları 82

Tablo 6: Sağlık Hizmetleri 101

Tablo 7: Sosyal Hizmetler 103

Tablo 8: Engellilere Verilen Araç Hizmeti 104

Tablo 9: Evde Berber Hizmeti 105

Tablo 10: Kent Bilgi Sistemi 108

Tablo 11: Yardım Başvuru Döngüsü 110

Tablo 12: ADNKS-GIS Tabanlı Beslenen Hizmetler 113

Tablo 13: KOMEK ve GENÇ KOMEK'e Katılım Sayısı 115

GİRİŞ

Yerel yönetimlerin etkinliğinin arttırılması gereği, dünya çapındaki yaşanan elektronik dönüşüm, ekonomik gelişmeler ile siyasi gelişim ve dönüşümlere bağlı olarak ayrı bir önem kazanmıştır. Toplumun her alanında yaşanan baş döndürücü gelişmeler, yerel yönetimleri de ciddi anlamda etkisi altına almıştır. Öyle ki; kentlerdeki gereksinimlerin hızlı bir şekilde artması, yerel yönetimlerin etkinlik ve verimliliğinin sorgulanmasına neden olmuştur. Kısaca vurgulamak gerekirse, dünyada yaşanan değişim ve dönüşüm, bireysel ve toplumsal hayatı da etkisi altına almıştır. Bu doğrultuda kamu yönetiminde değişiklik yapılmasını gerektiren etmenler tartışılmaya başlanmıştır. Bu etmenlerin değişime uyum sağlanması, ihtiyaçların hızlı bir şekilde artması, yine ihtiyaçların etkin-verimli-ekonomik bir şekilde yerine getirilmesi tartışmaların merkezinde yer almaktadır. Yerel yönetimler, vatandaşlarına yerine getirecekleri hizmetleri sunmakla mükelleftirler. Aksi takdirde vatandaş güvenini kaybetmekle yüz yüze kalacaklardır (Yıldırım, 2004: 19). İşte bundan dolayıdır ki, yerel yönetimlerde hizmet odaklı bir anlayışın hakim olması kaçınılmaz gözükmektedir. Hizmet odaklı anlayış, sosyal devletin öznesi olarak karşımıza çıktığı gibi yerel düzeyde de sosyal belediyeciliğe işaret etmektedir.

Sosyal devlet anlayışı, 1970'li yıllardan bugüne kadar olan süre zarfında ulusal ve uluslararası düzeyde anlam ve önemini koruyarak devam ede gelmiştir. Sosyal devlet anlayışı pek çok ülkede çeşitli biçimlerde uygulanma imkanı bulmuştur. Ülkemizde ise, 1961 Anayasasıyla sosyal devlet anlayışı yönetim, siyaset, ekonomi ve hukuk alanında yerini almış bir kavramdır. Anayasal bir olgu olan sosyal devlet anlayışı farklı ideoloji ve siyasi partilerin düşünsel tartışma alanlarına girmiştir. Başka bir ifadeyle bu konuda hem teorik hem de uygulama noktasında fikir tartışmalarının yaşandığı bir gerçektir. Seçim dönemlerindeki vaatler, oy amaçlı yardımlar ve uygulamalar ile ramazan ayında yapılan yardımların sosyal, siyasal, hukuksal ve kamu yararı boyutu tartışmaları geçmişte olduğu gibi bugünde devam etmektedir. Dönemsel anlamda mevcut iktidar sosyal yardımları çeşitli fonlar ve kuruluşlarca vatandaşın refahı doğrultusunda sağlama yoluna gitmiştir. Karşıt görüşte olanlar sosyal yardımları seçim için yapılan çalışma olarak ifade ederken sosyal yardımları yapan sorumlular ise sosyal yardımların sosyal devletin bir gerekliliği olarak yaptıklarını ifade

etmektedirler. Refah devleti tanımlaması özellikle toplumsal değişmeyle ortaya konmaktadır. Bu durumun tarihsel ve sosyal gelişmelerin yanında kurumsal ve ideolojik özelliklere bağlı olduğu da gözden kaçırılmaması gerekmektedir (Fidan, 2009: 40).

Kamu hizmeti ve sosyal politikalar bağlamında ülkemizde önem verilen üç dönem söz konusudur. Bunlar şu şekilde ifade edilmektedir;

- Cumhuriyetin ilk yıllarından II. Dünya Savaşına kadar olan dönem. Belediyeler yerel hizmet sunumunda ön plana çıkmıştır.
- 1990'lı yılların başlarına kadar olan dönem. Sosyal politikalar konusunda merkezi idarenin etkin rol oynadığı bir dönemdir.
- 1990'lı yılların başlarından sonraki dönem. Belediyelerin etkinliğinin artış gösterdiği görülmektedir. Özellikle bu durumun yansıması büyükşehirlerde daha da öne çıkmaktadır (Ersöz, 2005: 138).

Sosyal devlet anlayışının yerel yönetim düzeyinde yansıması olan Sosyal Belediyecilik, sunmuş olduğu sosyal nitelikteki mal ve hizmetler ile vatandaşların mevcut hayat standardını yükseltmeyi hedeflemektedir. Bu durum aynı zamanda onların bütçesine sosyal adalet sağlayıcı biçimde katkı yapan belediyeciliği de ifade etmektedir. Buna bağlı olarak belediyeler, geliştirmiş oldukları sosyal politikalar ve uygulamalarla bir taraftan kent halkının refah, huzur ve esenliğini artırarak sosyal barışı, adaleti ve toplumdaki dengeyi sağlarken; diğer taraftan da yerel ölçekte sosyal kalkınmayı gerçekleştirmektedirler. İşte bu nedenlerden dolayı toplumda yoksul ve muhtaç insanlara yardım edilerek, onlara insanlık onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlanması ve böylece sosyal adaletin gerçekleşmesine elverişli ortamın yaratılması sosyal devletin temel görevleri arasında yerini alan en vazgeçilmez bir konudur. Hem Sosyal devletin görevleri kapsamında hem de yurttaşların yaşamlarında sosyal adaleti sağlamak amacıyla belediyeler tarafından sosyal yardımlar yapılmaktadır. Bu çalışmada belediyelerin yapmış oldukları Sosyal Yardımlar araştırılmıştır.

Birinci bölümde; kamu yönetimindeki değişimden bahsedilerek geleneksel kamu yönetimi anlayışından yeni kamu yönetimi anlayışına geçiş ifade edilmiştir. Kamu yönetiminin özellikle yirminci yüzyıldan sonra büyüme gösterdiği ifade

edilmiştir. Kamu yönetiminde yaşanan değişim, değişim yönetimi kavramını doğurmuştur. Değişim yönetimi örgütsel bir disiplinden ötürü önem teşkil etmektedir. Söz konusu örgütsel prensip bütünü oluşturmasından dolayı yönetimalanındaki değişiklik açısından da hayati değer taşımaktadır. Kısacası kamu yönetimindeki yeni anlayış, yönetim alanındaki değişikliği de beraberinde getirmiştir. Değişiklikle örgütsel prensip, organizasyonel yaklaşım yönetim alanında kendini gösterirken beraberinde vatandaş odaklı bir anlayışta yine bu alanda söz konusu olmuştur. Vatandaş odaklı yönetim akabinde sosyal devlet, sosyal politika, sosyal adalet, sosyal hizmet, sosyal yardım ve sosyal belediyecilik kavramlarını da doğurmuştur. Bir devletin toplum yararı gözetilerek almış olduğu kararlar ve uygulamalar sosyal devlet anlayışını açıkça göstermektedir. Çünkü devlet, toplumsal iyiyi esas almaktadır. Sosyal devlet, bunu politikalarına yansıtarak sosyal politika kavramını ortaya çıkarmıştır. Aynı şekilde sosyal politika vatandaşlar için adaleti de ön görmektedir. Yani sosyal devlet; sosyal politika, sosyal adalet, sosyal hizmet ve yardımlar ile vatandaşa daha yakından yardımcı olmak için bu bağlamda yerelliğin bir gereği olarak nitelendirebileceğimiz sosyal belediyeciliği bünyesinde barındırmaktadır.

İkinci bölümde sosyal devletin vatandaşlara asgari bir yaşam tarzı sunması dolayısıyla bunun yerel yönetim politikalarına yansıtılması ele alınmıştır. Tüm bunlar vatandaş odaklı bir anlayışla yapıldığı için yerel yönetimlerde denetimde incelenmiştir. Sunulan hizmet ve yardımların şeffaflığı açısından önem arz etmektedir. Sonrasında yerel yönetimlerde idari vesayet kavramı kendini göstermektedir. İdari vesayetle merkezden yönetim kuruluşlarının denetim yetkisini yerinden yönetim kuruluşları üzerinde de kullanması mümkün olmuştur. Yerel yönetimlerce yapılabilecek olan hak ihlalleri engellenmek istenmiştir. Yerel yönetimlerde yerellik, sosyal hizmet, sosyal yardım kavramları belediyeler açısından bir tık daha önemlidir. Belediyeler halka en yakın birimler olarak ifade edilmektedir. Bundan dolayıdır ki sunulan hizmetlerde etkinlik ve verimlilik ilkesi esas alınmıştır. Ülkemizde sosyal politika kapsamında belediyecilik önem teşkil etmektedir. Sosyal belediyeciliğin bel kemiğini bu sosyal politika ve beraberindeki uygulamalar oluşturmaktadır. Aynı zamanda sosyal belediyeciliğin kanuni çerçevesi de yasal dayanak oluşturmasından ötürü bir hayli önemlidir. Belediyeciliğin yurttaş odaklı hizmet anlayışı sosyal

yardımları gündeme getirmektedir. Böylece her bir bireyin muhtaçlık durumunun belirlenerek asgari yaşam standartlarına ulaştırılması hedeflenmektedir. Buradan hareketle yoksulluğu ne gibi faktörlerin doğurduğu ve bu konuda belediyelerin rolü de göze çarpmaktadır. Bütüne bakacak olursak, yoksullukla mücadelede sosyal devletin görevleri sunulan hizmet ile yapılan yardımlar açısından çok fazla önem taşımaktadır.

Üçüncü bölümde ise belediyeciliğin dünyadaki gelişim süreci incelenmiştir daha sonra Ülkemiz ve Konya örneği üzerinden ele alınmıştır. Dünya siyaseti,1980'li yıllarla birlikte yeni bir yol haritası belirlemiştir. Bu yol haritasıyla çeşitli alanlarda daha liberal politikalar benimsenmiştir. Gelişmiş ülkelerde benimsenen liberal politikalar, Türkiye açısından da etkili olmuştur. Yaşanan değişim; ekonomiden siyasete, yönetim sisteminden toplumsal alan gibi çeşitli alanlarda çok yönlü olmuştur. Özellikle değişimle belediyecilikte sosyallik vurgusu ön plana çıkarak sosyal belediyecilik ivme kazanmıştır. Yurttaşların muhtaçlık durumlarının giderilmesi esas alınarak sosyal refahın oluşturulması amaçlanmıştır. Konya örneğimizde ise sosyal veri bilgi sistemi oluşturularak nerde ne kadar vatandaşın ihtiyaç sahibi olduğu kolayca tespit edilmektedir. Böylece ihtiyaca binaen cevap verilmektedir. Yine bu bilgi sisteminden hareketle çeşitli projeler yapılmaktadır. Bu projeler: Kent Bilgi Sistemi, Sosyal Veri Merkezi, ADKNS-GIS Projeleridir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK SOSYAL DEVLET VE SOSYAL YARDIMLARA İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Sosyal Devlet Kavramı (Kamu yönetimindeki değişim çerçevesinde ele alınmaktadır)

Kamu yönetimdeki değişimin açıklanabilmesi için öncelikle yönetim ve siyaset kavramının değişimden önce geleneksel yapıda iç içe geçtiği gözlemlenmektedir. Ancak teorik anlamda ayrı olduğu kanaati de ifade edilmektedir. Daha sonra kamu yönetiminde yönetim ve siyaset kavramları ayrı ayrı düşünülmüştür. Söz konusu dönem itibariyle kamu yönetimine ait olan konuların üzerinde araştırmacılar önemle durmaktadır. Bunlar: örgüt teorisi, personel yönetimi ve bütçeleme teknikleridir. Çünkü değişimin sancıları bu konuların araştırılıp yetersiz bulunmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu konular daha çok yönetimle ilişkilendirilmiştir. Siyaset biliminin kapsamına giren konu ise, kamu politikalarının oluşturularak incelenmesidir. Yani kamu yönetimi ve hizmeti yirminci yüzyılda hızlı bir büyüme göstermiştir. Kamu yönetiminin özellikle yönetim alanında yürütmeye ilişkin yapı ve faaliyetleri devlet için önem teşkil etmektedir. Değişimden önceki kamu yönetimine göre, refah devleti anlayışından yola çıkılarak devletin sorumluluklarına dair neler yapması gerektiği ortaya konulmaktadır. Bu durumda da devlette kırtasiyecilik, hantallık ve verimsizliğin nedeni büyümenin aşırı olmasına bağlanmaktadır. Devlet ile toplum arasında güvene dayanılan yapının bozulması, dönem itibariyle kamu yönetimine ait olan özelliklerdir. Bunlar; bürokrasinin hantal olması, merkeziyetçilik, kurallara aşırı bağlılık, hiyerarşinin katı olması, kamu harcamalarının artmasını teşkil eder (Tekin ve Okutan, 2011: 51). Tüm bu sorunlar yönetim ve siyaset kavramları perspektifinde kırtasiyecilik, hantallık, verimsizlik ile yukarıda sayılan kamu yönetimine ait olan özelliklerin olumsuz etkileri değişimi kaçınılmaz kılmaktadır. Yani kamu yönetiminde görülen aksaklıklar refah devleti baz alınarak yapılmaya çalışılmış, ancak uygulamada vatandaş odaklılık hakim kılınamamıştır. Kısacası kamu yönetimindeki değişimin tanımlanması, kamu yönetiminin önceki özelliklerinin

eksikleri ya da olumsuz sonuçları ile yönetim kavramının net bir şekilde ifade edilememesinden kaynaklanmaktadır.

Yönetim olgusu, 1980'lerin başları itibariyle değişikliğe uğramıştır. Şöyle ki bu değişiklik kapsamında geleneksel kamu yönetimi değişmiş, yerini yeni kamu yönetimi anlayışı almıştır. Bu anlayışa göre devletin sahip olduğu rol, toplumsal anlamda şekillenmiştir. Ayrıca hükümet, bürokrasi, piyasalar ile vatandaşların arasındaki ilişkide tanımlanarak biçimlenmiştir. Bu yeni kamu yönetimi anlayışı, sorumluluğun artmasıyla maliyetlerdeki azalmayı da ifade etmektedir. Bütün kurumlar bu anlayış gereği dönüşüme uğramıştır. Yönetime dair gelişmiş ülkelerde ve Anglo-sakson ülkelerde yeni bir yaklaşım söz konusu olmuştur. Buradan hareketle işletmeciliğe dair bir geçiş ifade edilmektedir. Dolayısıyla yaklaşımın adı yeni kamu işletmeciliği olmuştur. Bu anlayış gereği yönetimde piyasa esas alınmaktadır. Yönetimde yeni bir yaklaşımın sergilenmesinde üç faktör bulunmaktadır. Bunlardan biri, kamu yönetimi ve kamu sektörü kapsamındaki eleştirileri teşkil etmektedir. Diğeri ise, ekonomik açıdan teori değişikliği ile yeni sağ hareketidir. Son olarak da, özel sektörde yaşanan gelişmelerdir (Ilgar, 2002: 68).

Kamu yönetiminde yaşanan tüm bu değişim ve dönüşümler itibariyle yeni kamu yönetiminin gelişimi söz konusu olmuştur. Bu anlayışla birlikte bir takım özellikler ve bağlı olan eğilimlerde söz konusu olmuştur. Dolayısıyla özellik ve eğilimler baz alındığında üç aşama ortaya konulmuştur. Bunlar şöyle ifade edilmiştir (Ilgar, 2002: 68):

- İlk aşamada, kamuda yasal ve yapısal serbestleşme ile sübvansiyonlar kaldırılarak tasarruf önlemlerini alınması yer alırken (1979 – 1980'li yıların ortaları itibariyle),
- İkinci aşamada, kamu iktisadi girişimlerinin özelleştirilmesi ve 3E politikaları (tutumluluk-etkinlik-verimlilik) yer almaktadır (1985 yılı itibariyle).
- Üçüncü aşamada ise, kamu hizmetlerine dair etik ilke ve değerler öne çıkmıştır. Bu ilke ve değerler kapsamında; kalite, vatandaş odaklılık, yönetişim, katılım, hesap verebilirlik, saydamlık, performansa yönelik

yönetim ve etik gibi politikalar kamusal hizmetlerde yerini almıştır (1990 yılı itibariyle). Yeni yönetim düşüncesi, geleneksel yönetime alternatif olarak seksenden sonra ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda bu anlayış perspektifinde üçüncü yol olarak adlandırılan anlayış da söz konusu olmuştur. Bu anlayış Yeni Sol veya Yeni Sosyal Demokrasi olarak da isimlendirilmektedir. Yine bu anlayış, bu aşamadaki yeni düşünceyi kabul etmiş olup muhafazakar iktidarların politikalarını da devam ettirmektedir.

Kamu yönetimindeki değişim, geleneksel kamu yönetiminden yeni kamu yönetimine geçişi ifade etse de yönetimde işletmecilik, örgütsel anlayış, 3E politikaları, etik ilke ve değerler değişim yönetimi kavramını karşımıza çıkarmaktadır.

Değişim yönetimi, yeni kamu yönetiminin devlette hakim olmasıyla yönetimde sunulan hizmetin kalitesi, tutumluluk, etkinlik, verimlilik, örgüt kültürü, işletmecilik prensibi ve performansa dayalı olması sebebiyle ayrıca önem taşımaktadır. Değişim yönetimi özellikle örgütsel perspektifte talepler ve organizasyonlar bağlamında dışsal baskılarla söz konusu olmuştur. Bu dışsal baskılara yanıt verme, 1990'lı yıllar itibariyle önem teşkil etmektedir. Organizasyonlarda değişim, bütünü teşkil etmektedir. Bu değişim kapsamında örgütsel yaşam ilkesi bütüne dahil edilmektedir. Örgütsel değişim, değişim yönetimi ile anlamlandırıldığı için önem kazanmaktadır (Akgeyik, 2001: 104). Söz konusu yönetim bir disiplin olarak; organizasyonlar ve çalışanlar perspektifinde performans hedeflerine ilişkin etkin bir yanıt verebilme yöntemi olarak ifade edilmektedir. Bu yönü itibariyle değişim mühendisliğinden ve örgütsel gelişimden ayrılmaktadır. Aynı zamanda kendine özgü hedefi bulunmaktadır. Bu yönetimde çalışan önemlidir. Çalışanın bakış açısını, davranışını ve yaklaşımını değiştirmek hedeflenmektedir. Burada çalışanın alınması aslında bütün örgütsel sistemin dikkate alınmasıyla mümkün olmuştur. Çünkü organizasyonlarda yeni sistem itibariyle teknoloji ve yönetimle çalışanda da bir değişimin olması beklenmektedir. Bahsi geçen sistemin içselleştirmesi, başarıya giden kapıyı aralayacaktır (Akgeyik, 2001: 104). Dolayısıyla değişim projelerinin asıl amacı organizasyonun en önemli sermayesi olan insanı değiştirmektir. İnsan kaynakları yönetimi bu nedenlerle değişim yönetimde oldukça kritik bir sorumluluk üstlenmektedir. Yönetim alanında da değişimin söz konusu olduğu alanlar bulunmaktadır. Bunlar; mali ve örgütsel yapı ile

personel yönetimidir. Mali yapıdaki değişim, iki neden den kaynaklanmaktadır. Bu nedenler; kamu harcamalarının sınırlandırılması ile mali yapının değiştirilme ihtiyacıdır. Mali yapıdaki değişim kamudaki kalite, etkinlik ve verimlilik ilkeleri perspektifinde istenmektedir. Mali yapının değiştirilme ihtiyacı kamusal hizmetlerin özelleşmesi ve özerkleşmesi kavramlarıyla da karşılanmaktadır (Arslan, 2008: 103). Değişim yönetimi kapsamında çalışanların, organizasyonların, teknolojinin, yönetimin değişimi ifade edilmektedir. Aynı zamanda bu konuya ilişkin mali yapı ve personel yönetiminin de değişimi ifade edilmektedir. Şöyle ki geleneksel kamu yönetimi anlayışının yerine yeni kamu yönetimi anlayışının gelmesi ve bu doğrultuda yönetimde işletmeciliğin söz konusu olması, mevcut şartlardan yeni şartlara geçilmesine ve bununla birlikte değişimin ülke ve toplum açısından önemli olması düşüncesine yönetimsel anlamda önem kazandırabilmektedir. Değişim öncesindeki devlet anlayışında merkeziyetçilik hakimken, değişim sonrasında sosyallik devlet anlayışında ön plana çıkmıştır. Sosyal devletin yerel düzeydeki vurgusu, sosyal belediyeciliği teşkil etmektedir. Çünkü yeni devlet anlayışındaki sosyal devlet, vatandaş odaklı olmayı gerektirmektedir. Yereldeki sosyal devletin vurgusu bundan dolayı sosyal belediyeciliktir.

Sosyal devlet kavramına geçmeden devlet ne demektir, sorusuna değinmek önem arz etmektedir. Çünkü sosyal devlet, devlet türlerindendir. Devlet, insanların bir araya gelerek toplum sözleşmesine dayalı belli bir toprak parçası üzerinde düzen ve istikrar prensibiyle yaşamalarını ifade etmektedir. Aynı zamanda insanların hak ve sorumlulukları ile görev bilinci perspektifinde denetleme ve düzenleme yetkisini de içerisinde barındırmaktadır. Devlet bu şekilde meşruiyetine dayanak sağlamaktadır. Değişen dünya itibariyle devlet, zaman ve şartlar bakımından türlere ayrılmaktadır. Bunlar; egemen devlet, yarı egemen devlet, hukuk devleti, polis devleti, totaliter devlet, liberal devlet, laik devlet, refah devleti, sosyal devlet şeklinde sıralanmaktadır (Ünal, 2010: 470). Geleneksel kamu yönetiminde refah devleti gelişimini tamamlayarak yeni kamu yönetimi anlayışıyla yerini sosyal devlete bırakmıştır. Bundan dolayı sosyal devlet kavramı öncesinde refah devletine açıklık getirmek gerekmektedir.

Refah devletinin ortaya çıkması; sanayileşme, eşitsizlik ve güvensizlikle oluşan ortamın siyasal ve sosyal hakların gelişmesiyle mümkün olmuştur. Toplumu her türlü tehlikeye karşı refah devleti korumaktadır. Aynı zamanda bu devlet gereği, yardıma muhtaç kişilere ve ailelerine gelir güvencesi de sağlanmaktadır. Sosyal güvenlik ve sosyal hizmetlerin toplum nezdinde tüm vatandaşlara verilebildiği ifade edilmektedir. Ancak uygulamada bunun pek gerçekleştirilmediği de ifade edilmektedir. Sanayileşme ve teknolojinin gelişmesiyle sosyal ve siyasal alanda değişim ve dönüşümler yaşanmıştır. Üretim ilişkilerinin dönüşmesi kapitalizmle olmuştur. Tüm yaşanan süreçle birlikte refah devleti oluşumunu tamamlamıştır (Durdu, 2009: 41).

Halkın sosyal ve refah durumlarıyla sosyal devlet ilgilenmektedir. Yani sosyal devlet vatandaşlarına asgari bir hayat tarzı sunmayı hedeflemektedir. Diğerlerinden farkı, sosyalliğe vurgu yaparak vatandaş odaklı olması ve toplumsal iyiyi baz almasıdır. Sosyal devletin gelişmesinde birçok araç bulunmaktadır. Bu araçlar refah devleti araçları olarak da adlandırılmaktadır. Sosyal devletin bu araçları aynı zamanda onun sosyal politika araçlarını temsil etmektedir. Bu araçlar, geniş ve dar anlamda yorumlanmaktadır. Sosyal politika araçlarının geniş anlamda yorumlananları şu şekilde ifade edilmektedir. Bunlar: para politikası, maliye politikası, kredi politikası, dış ticaret politikası, kamu iktisadi teşebbüsleri politikası ve kontrollerdir. Sosyal politika araçlarının dar anlamda yorumlananları ise şunlardır; sosyal yardım ve hizmet, sosyal tanzim ve teşviktir (Fidan, 2009: 41).

Sosyal devletin esaslı amacı, vatandaşların maddi varlıklarını ve manevi varlıklarını devam ettirmelerini sağlayan şartları oluşturmaktır. Yani vatandaşların onurlarını zedelemeden haklarına riayet ederek yapılmasını sağlamak esas alınmıştır. Çünkü insanların insanlık onuruna göre yaşamaları devletin asli görevleri arasında yer almaktadır. Aynı zamanda gelir eşitsizliğini ortadan kaldırmayı da hedeflemektedir. Bu bağlamda ekonomik kalkınmanı sağlanması ve toplumsal eşitliğin sağlanması da sosyal devlet açısından önem teşkil etmektedir. Toplumda yoksul kesimin çevreyle uyumunun gerçekleştirilmesi de söz konusudur. Yine toplumun ve yardıma muhtaç kişilerin ve ailelerinin genel ahenginin oluşturulması da önem derecesinde yerini almaktadır (Şahin, 2014: 59).

Kapitalizmin belirli bir aşamasında sosyal devlet, hayata geçmiştir.1929 ekonomik krizinin hemen ardından kapitalist sistem, yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Bu süreçte fordist üretim biçimi ortaya konulmuştur. Bu rejim hem ekonomik hem toplumsal hem de siyasal açıdan önemlidir. Ayrıca sosyal devletin yeni birikim rejimi olarak ifade edilmektedir. Fordizm daha çok Keynesçi politikalar kapsamında ve II. Dünya savaşı sonrasında gelişme göstermiştir. Fordizme göre devlet, denge sağlamaya yönelik olarak görülmüştür. Denge sağlaması yönünde devletin ekonomiye müdahalesi de söz konusudur. Bu şekilde devlet iş imkanları yaratarak sosyalize edilmiş ücret artışını bir düzene sokmuştur. Ayrıca emek ve sermaye arasında da uzlaşı sağlama yoluna gitmiştir. Böylelikle ekonomik, toplumsal, siyasal ve hukuksal çerçevede yeniden yapılanmayı da beraberinde getirmiştir. Rejime göre, devlet dengeleyici unsur olarak ekonomiye müdahale etmektedir. Tam istihdam, fiyat istikrarı, kamusal mal ve hizmetlerin devlet tarafından karşılanması, örgütlü emeğe toplu pazarlık hakkı ve kamu politikalarını yönlendirebilme de sosyal devlet gereği önem arz etmektedir (Şahin, 2009: 59).

1848 Fransız Anayasasında ilk defa yer alan sosyal devlet daha sonra 1919 yılındaki Weimar Anayasasında ilke kapsamında yerini almıştır. 1919 yılındaki anayasa kapsamında ekonominin adalet temelli olacağı ve tüm bireylerin insan onuruna yakışır bir şekilde yaşam sürmesi prensibi yer almıştır. Hem Fransız Anayasasında hem Weimar'da eşitliğe vurgu yapılarak önemi belirtilmiştir. Sosyal devlet ilkesi, Ülkemize 1961 Anayasasıyla girmiştir ve bu anayasada Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal bir hukuk devleti olduğu ibaresi yer almaktadır. Bu ilke, 1982 Anayasasında da devletin görevleri kapsamında yerini almıştır (Çelik, 2014: 5).

Küreselleşmeyle birlikte ekonomik yapının etkilenmesi, sosyal devletin politikalarında da dönüşümü gerekli kılmıştır. Süreç itibariyle gelişmekte olan ilkeler için rekabet, yarış olmazsa olmaz olarak görülmektedir. Bunun da uluslararası sermayenin ortaya çıkardığı ilkeler kapsamında yapılması zorunluluk diye açıklanmıştır. Bu rekabet ve yarış ortamı içerisinde gelişmekte olan ülkelerin en kolay şekilde vazgeçecekleri alan olarak sosyal devletin aracı olan sosyal politikalar ve onlara ayrılan kaynak ve harcamalar görülmektedir (Öztürk ve Gül, t.y.: 207). Sosyal politika, sosyal devletin aracı olarak görülmesinden dolayı siyasi bir seçim şeklinde de görülmektedir. Bu politika toplumun birlikte yaşayışının ahlaki boyutunu da ifade

etmektedir. Bu boyutla birlikte toplumu bütünleştirici bir yapı da sosyal politika gereği ifade edilmektedir. Sosyal politika iki yönüyle öne çıkmaktadır. Birincisi, akademik bir disiplin olmasıdır. İkincisi ise, gerçek hayatta geçerliliği olan politikalardır (Çelik, 2013: 24).

1.2. Sosyal Politika Kavramı

Hem devlet hem de sivil toplum örgütleri toplumdaki yoksul kesimlere yardıma yönelik faaliyetlerde bulunmaktadırlar. Onların insanca yaşamaları sağlanarak toplumla uyum sürecine girmeleri için çaba sarf edilmektedir. İşte bu kapsamda sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler vatandaşa sunulmaktadır. Sosyal yardım ve hizmet faaliyetlerini sosyal devlet anlayışı doğrultusunda gündeme gelmektedir. Yani sosyal politika için toplumdaki dezavantajlı gruplara yardım edilerek onlara fayda sağlamak esastır. Bu bağlamda toplumdaki her kesimin birlik ve beraberlikle yardımlaşma ve dayanışma çerçevesinde uyumunun sağlanması temel kabul edilmektedir. Sosyal politika hem ekonomik hem sosyal hem de siyasal açıdan önem arz etmektedir. Sosyal politikanın aynı zamanda yerelin ihtiyaçlarına yönelmesi yerel sosyal politikanın da önemini arttırmaktadır. Ayrıca sosyal, ekonomik ve siyasal alanın gelişiminde de yerel sosyal politika öne çıkmaktadır. Kapsam olarak yerel yönetimler planlama, düzenleme ve uygulama yapmaktadır. Yine keza sosyal alanlar (eğitim, sağlık, çevre, konut, yardım gibi) ve dezavantajlılara yönelikte faaliyet sürdürürler (Çelik, 2014: 4).

Ekonomik şartların iyi olması devletin sosyal politika açısından rolünü belirginleştirmektedir. Dolayısıyla tedbirlerin sosyal anlamda alınması da söz konusu olmuştur. Gerek ekonomik önlemler gerek sosyal önlemler, ekonominin dışa açılımı olarak ifade edilmektedir. Bununla birlikte ekonomiye daha fazla önem verilmesi, sosyal güvenliğin aleyhi doğrultusunda yorumlanmaktadır (Şenkal ve Sarıipek, 2007: 151).

Sosyal politika vatandaşların sorunlarına yönelik sosyal adalete yönelmiştir. Sosyal politika köklü bir kavramdır. Sadece eskiden geleneksel toplum yapısı gereği

sosyal politikada, din ve aile gibi kurumlar etkili olurken yeni dönemde sekülerleşmeye bağlı birçok faktör etkili olmuştur (Özaydın, 2013: 78).

Dönemsel şartlar itibariyle farklılaşma ve sosyal sorunlara yenilerinin eklenmesiyle sosyal politikanın niteliği ve tanımında da değişimler olmuştur. Sosyal politika ilk etapta işçilerin haklarına yönelmiş daha sonra dezavantajlı grupların yararının gözetilmesini hedefleri arasına almıştır. Şöyle ki sosyal politika bu bağlamda birçok konuyu içine almaktadır. Bunlar: istihdam konut, gelir, çevre, eğitim, sağlık, sendikal işler, endüstri, ekonomi, demokrasi, adalet, eşitlik gibi benzeri konulardan oluşmaktadır (Pektaş, 2010: 10). Sosyal politika, sosyal devletin aracı olmasından ötürü uygulanabilirliği, kendisini belediyecilikte göstermektedir. Bir nevi sosyal uygulamaların yereldeki yansımaları diyebiliriz.

Ülkemizde günümüz şartları itibariyle sosyal politika, sosyal belediyecilikte daha etkin bir şekilde yürütülmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunuyla bunu görmek mümkündür. Kanunlar kapsamında dezavantajlı gruplara yönelik yardım ve hizmetlerle (kimsesiz çocuklara yuva-kreş yapma, huzurevi açma, özürlülere yönelik merkezler açma gibi) toplumun her kesimini kucaklamak esas alınmıştır. Bu hizmetler gerek eğitim gerek sağlık gerek kültür gerekse sanat alanında kendisini göstermektedir (Yönten ve Şimşek, t.y.: 4).

1.2.1. Yerel Sosyal Politika

Kentleşme, sanayileşmeyle ivme kazanmıştır. Sosyal politika açısından bu olgu yerel yönetimlerin işlevselliği yönünden önem taşımaktadır. Kentleşmenin büyümesiyle geleneksel yardım kurumları sosyal sorunların içinden çıkamayacakları bir duruma gelmişlerdir. Yine bu olgu, yerel yönetimlerin sosyal politika gereği kurumlarca zor olarak nitelendirilen sorunların çözümüne dahil olmalarını gerektirmiştir. Devletin sosyal süreçte etkili olması, 1929 ekonomik bunalımının akabinde olmuştur. Merkezi yönetimce oluşturulan politikaların hayata geçirilmesi yerel yönetimlerin eliyle olmaktadır. Eğitim, sağlık, kültür, koruma, gelir, çevre, konut gibi konular sosyal politika dahilinde yerel yönetimlerin hizmetleri arasında görülmektedir. Sosyal yaşamın düzenlenmesi ve yeniden kaynak dağıtıcı özelliğe sahip olunması refah devletine yönelik belediyecilik olarak nitelendirilmektedir (Pektaş, 2010: 11).

Yerel sosyal politika daha çok belediyeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Belediyelerin deneyim kazanmaları toplumcu belediyecilikle mümkün olmuştur. Daha sonra küreselleşmeyle birlikte yoksullar lehine sosyal belediyecilik önem kazanmıştır. Ülkemizde belediye sosyalizmi, toplumcu belediyecilikle gündeme gelmiştir. Belediyelerin sosyal alanda aktif hizmetler sunması, sosyal belediyecilikle mümkün hale gelmiştir. Yerel kapsamdaki hizmetlerin yerel yönetimlerce yerine getirilmesi yerel sosyal politikanın önemini göstermektedir. Böylece merkezin yükü hafifletilmek istenmiştir. Bu anlayışı oluşturan ilkeler şu şekilde sıralanmaktadır: Üretici, kaynak yaratıcı, birlikçi, çalışanları kollayan ve koruyan belediyecilik gibi. Yerel sosyal politika gereği üretken belediyecilik önem kazanmıştır (Kesgin, 2012: 174).

Merkezi yönetimin görev ve sorumluluklar bağlamında yükünün hafifletilmesi, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarınca mümkün olmaktadır. Bu da küreselleşme kapsamındaki bir sonuçtur. Yani merkezi yönetimin sahip olduğu sorumluluklar sınırlandırılarak yerel yönetimlerin yetkileri yerel kapsamında genişletilmiştir. Kentlerde yerel yönetimler önemli bir pozisyona sahiptir (Uğur ve Bostan, 2016: 41).

Devlet eliyle sosyal politika; bireylerin mutluluğunu, refahını, sağlığını, eğitimini, barınmasını, güvenliğini ve istihdamını sağlayan bir kavram olarak ifade edilmektedir. Burada can alıcı nokta, toplumsal refahın sağlanmasıdır. Yerel sosyal politikada ise sosyal politikanın yerel yönetimlerce yürütülmesi ve yerellik esastır. Dolayısıyla bütünün yereldeki yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Yereldeki vatandaşların ihtiyaçları karşılanarak ve bu doğrultuda yerel sosyal politika oluşturulurken vatandaşların katılımlarının sağlanması etkinlik ve verimliliğin en iyi örneğini teşkil etmektedir. Yerel sosyal politikanın araçları yapılan yarımlar ve sunulan hizmetlerdir.

1.2.2. Yerel Kalkınma Kavramı

Üretim şekillerinin değişmesiyle toplumsal yapıda da değişimler söz konusu olmuştur. Hem üretim şekli hem toplumsal yapı da yaşanan değişimler Sanayi Devrimiyle olmuştur. Yine bu kapsamda toplumsal sınıflar açısından yeni sınıfların oluşması kentleşmeye bağlı artışlarla mümkün olmuştur. Söz konusu dönemde yaşamsal şartların kötüleşmesi, devletlerin sosyal hayata müdahalesini gerektirmiştir.

Eski yıllara ait sosyal kurumlar; aile, yardım kurumları ile hayır kurumlarından oluşmaktadır. Fakat bunların zamanla ihtiyaçlara cevap verebilme açısından yetersiz kalması, yeni kurumların doğmasına yol açmıştır (Zengin ve Öztaş, 2009: 20).

Bir devlet için önemli olan sosyal politika, dönemsel şartlara göre biçimlenmektedir. Günümüzde ekonomi ve sosyal alan neredeyse birbirinden ayrı düşünülmektedir. Sosyal alanın daha bağımsız olduğu kanaati yaygındır. Halbuki yerel kalkınma için bu iki alanın ayrı düşünülmesi söz konusu olamaz. Yerel kalkınma ekonomi bazlı sosyal alan endeksli değerlendirilebilir. Yaşadığımız zaman diliminde ulus devlet mantığı dünya ekonomisine dahil edilmek istenmektedir. Ayrıca liberal ekonomi anlayışındaki politika ve bu politikaya bağlı dayatmalar bugünkü şartları belirginleştirmiştir. Bu şartların belirginleşmesi yerel kalkınmanın önceliğini ortaya koymaktadır (Özaydın, 2013: 85). Yani yerel kalkınma için dönemsel şartlar ve günümüz şartları, ekonomi, sosyal alan etkili olmaktadır.

Kalkınma ile refah yapısı doğru orantılıdır. Bütün ülkeler için sosyal refah uygulamaları ekonominin ne denli iyi olduğunu gösterir. Ülkeler ona yönelik kalkınma yönünde seyir izlemektedir. Kalkınmanın sağlanması toplumdaki dezavantajlı grupların en aza indirgenerek onlara iş imkanlarının sağlanmasıyla mümkün olmaktadır. Kalkınma için iş gücünün korunması ve geliştirilmesi de bir o kadar önemlidir (Yolcuoğlu, 2012: 153). Yani kalkınma için sosyal devlet anlayışı gereği sosyal politika son derece önemlidir.

Belediyeler, yerel ekonominin büyümesi ve dolayısıyla gelişmesini sağlamaktadır. Bunu pek çok hizmet sunarak sağlamaktadır. Hizmet sunumu, yeni işletmelerin kurulmasına imkan vererek ekonomik anlamdaki gelişmeyle mümkün olmaktadır. Belediyelerin vatandaşa yönelik verdiği hizmetlerin içerisinde sosyal öneme sahip yardımlar bulunmaktadır. Belediyelerin yerel ekonomi için işletmelere destek vermesi, çalışanların eğitim kurslarıyla kalifiye eleman olması yönünde etkin adımlar da bulunmaktadır. Ayrıca rekabet güçlerinin arttırılması ve korunması açısından da belediyelerin rolü göz ardı edilememektedir. Keza işletmeler için özellikle çalışanlara yönelik yapılan eğitim yardımları da vardır. Şöyle ki, gelişmiş olan pek çok ülkede çalışanların vasıflı olarak istihdam edilebilmeleri eğitime yönelik yapılan yardımlarla mümkün olmaktadır (Aydın, 2008:72).

Sosyal hizmet ve sosyal yardımlar, kamu niteliğinde ifade edilmektedir. Bundan dolayı bu konularda hem merkezi yönetim hem de yerel yönetimler paslaşarak sorumluluklarını yerine getirmektedirler. Bir ülkenin sosyal politikası, kaynakları ve nüfusu yine o ülkenin sosyal politika uygulamalarının belirleyicisi niteliğinde olmuştur. Sosyal politika uygulamaları gereği; sendikal hareketler, sivil ve siyasal mücadeleler, kültürel değerler, sosyal hizmet ve sosyal yardımlar da söz konusu olmaktadır. Genel anlamda dünyada pek çok ülkede sosyal yardım ve hizmete bağlı faaliyetler de bulunmaktadır (Kesgin, 2016: 452). Kısaca yerel kalkınma, sosyal politika bağlamında belediyelerin yerel ekonomiye verdiği destek itibariyle de düşünülebilir. Çünkü bu destek iş gücünün arttırılmasına yönelik olduğu için refahı sağlayacaktır. Artan refah olgusuyla birlikte kalkınmanın yerele inmesi, ülke açısından önemlidir. Böylece kaynak yaratılarak sosyal hizmet ve sosyal yardımlara refah ortamında da fazla eğilmeye neden olabilir. Bu da toplumsal açıdan sağlıklı bir sosyal ortamı doğurmaya yol açabilir.

1.3. Sosyal Adalet Kavramı

Sosyal adalet kavramı, geçmişte olduğu gibi bugün de varlığını sürdürmektedir. Sosyal adalet, insanın değerli ve önemli olduğu düşüncesine sahiptir. Bu açıdan bireylerin özgürlük, güvenlik ve insanca yaşam sürmelerini amaç edinmiştir. Kavramı yapı olarak tanımlamak mümkün değildir. Aynı zamanda bir ideali ve amacı da ifade etmektedir. Dolayısıyla toplumsal bir süreci ve yaşam şekli olarak etik olmayı gerektirmektedir (Özdemir, 2009: 37).

Sosyal adalet gereği, devletin vermiş olduğu ve vereceği tüm hizmetlerin toplumsal dağıtımının adil olması esastır. Bireysel gelişmelerin önemi kavram itibariyle ortaya konulmaktadır. Sorunlar toplumsal iş birliğine dayalı çözülmektedir. Bu da adil ilkelerle yapılmaktadır. Toplumsal anlamdaki eşitlik olmazsa olmazıdır. Toplumda hemen hemen her kesime mensup vatandaşların kendilerini ifade edebilmeleri sosyal adaletle mümkün olabilmektedir. Toplumsal düzenin adaletli olması gerekir. Bu da kanun önünde tüm vatandaşların eşit olmasını gerektirmektedir (Dinçer, 2014: 9).

Son zamanlarda sosyal adaletin gündemde olması, toplumlarda yaşanan toplumsal gelişmeden ötürüdür. Aynı zamanda adaletsizliklerin sosyal boyutları da kavramın gündemden düşmemesine neden teşkil eder. Sosyal adalette eşitsizlik ve adaletsizlik gibi kavramlar arasındaki farklılık önem teşkil etmektedir. Yalnız her eşitsizlik adaletsizlik olarak algılanmamaktır. Buradaki temel farklılık, adil olmayan bir eşitsizliktir. Adaletsizlikte ise mevcut adaletsizliklerin giderilerek toplumsal açıdan adil olunmayı gerektirmektedir. Kısacası anlatılmak istenen vatandaşlar arasında bir ayrım yapılmaması ve güvendir (Bursa, 2015: 4).

Sosyal adalet daha çok çoğulcu demokrasiler tarafından ileri sürülmektedir. Bu bakımdan vatandaşlar arasındaki iletişimi düzenlemeye yaramaktadır. Vatandaşlar toplum nezdinde bütünün parçası olarak görülmektedir. Sosyal adalet, toplum için müşterek iyiyi gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Adalet çalışanların emeğine değer vererek onların ulusal gelirden haklarına düşeni adil bir şekilde almasını da amaç edinmektedir (Yıldırım, 2011: 6).

1.4. Sosyal Hizmet Kavramı

Yerel yönetimler ve özellikle belediyeler, refahın dağıtımını sosyal devlet gereği yapmaktadırlar. Bu devlet anlayışı, haklara vurgu yapmaktadır. Bu kapsamda belediyelerinde sosyal hakkı göz önünde bulundurmaları sosyal hizmet uygulamalarına önem verdiğini göstermektedir. Sosyal hizmet hak temelli yaklaşımla sosyal politika ve sosyal yardımı da bünyesinde barındırmaktadır. Devletin hak unsurunu göz önünde bulundurması hem sosyallik açısından hem de insan hakları bağlamında önem arz etmektedir. Sosyal hizmette de hak önemli bir kavramdır. Bu sadece kavramsal çerçeve olarak görülmemektedir. Kişi hakkı olduğu için öne çıkmaktadır. Dolayısıyla sosyal hizmette sosyal haklar yapı taşıdır. Yani bu temel esas olarak yapılan sosyal hizmet, bireylerin kapasitelerine göre yapabilme olanaklarını ortaya koymaktadır (Meydan vd., t.y.: 6). Sosyal devletin sosyal adaleti sağlaması sosyal hizmet açısından esas alınmıştır. Çünkü sosyal devlet gereği halkın durumlarının incelenerek hizmet verilmesi hem sosyal devlet gereğini hem sosyal adaletin sağlanmasını hem de sosyal hizmeti içermektedir. Yani sosyal devlet vatandaşlarını koruyucu ve himayesine alan bir özelliğe sahiptir (Negiz, 2011: 325).

Sosyal hizmetler, dezavantajlı gruplara yönelik insanca yaşamalarına dair ve toplumda uyumlu bir şekilde yaşamalarına olanak tanımaktadır. Bu hizmet bağlamında bireylerin hem ekonomik hem sosyal hem maddi hem manevi ihtiyaçlarının karşılanması esastır. Gerek devlet gerekse özel kuruluşlarca verilmektedir. Gerekliliği ise, sosyal ortamın bireylere yakışan bir şekilde sağlanmasıdır. Bu kapsamda sosyal hizmetlere yönelik alanlar şu şekildedir; yardım alanı, refahın sağlanmasına yönelik alan, çocuklar ve aileler için alan, ıslah hizmeti verilecek alan, sosyal sigortalar bağlamındaki alan, aile planlamasını sağlayıcı alan, özürlüler için oluşturulan alan, konut sorunlarına ilişkin alan ve toplum kalkınmasını sağlayacak alandır (Aydın, 2008: 29).

Sosyal değişim, hizmet ve idaresi ile kurumsallaşmış yaklaşımlar (gönüllülük, hayırseverlik gibi) gelişmenin sosyal anlamda sağlanmasında etkili olmaktadırlar. Sosyal gelişme, toplumsal kalkınmayı sağlayarak refahın gelişmesini de etkilemektedir (Yolcuoğlu, 2012: 151).

1.5. Sosyal Yardım Kavramı

Neo-liberal anlayış pek çok değişikliği beraberinde getirmiştir. Bu anlayış itibariyle gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkelerin yerele yaklaşımı değişmiştir. Özellikle yerele yaklaşımlarının değişmesi, 1980 yılı sonrasında söz konusu olmuştur. Yeni dönem itibariyle yerel yönetimlerde yönetişim kavramı ön plana çıkmıştır. Dolayısıyla merkezi yönetim yerelin menfaati açısından yerel yönetimlerle sorumluluğunu paylaşmıştır. Bu kapsamda katılım ve yerellik ilkesi de gözler önüne serilmiştir. Bahsi geçen anlayış gereği, yerel yönetimlerin ekonomik açıdan etkin bir hal alması, yardım konusunu önemli kılmıştır. Bunun sebebi olarak devletin ekonomiye müdahalesi gösterilmektedir. Yoksulluk, devletin sivil toplum ve gönüllü kuruluşlarca çözüm aranan bir sorunu teşkil etmektedir. Ancak yeni dönemde bu çözüme yerel yönetimlerde dahil edilmiştir. Sosyal yardımların siyasi amaçlı olarak merkezi yönetimce bir araç niteliğinde kullanıldığı da ifade edilmektedir. Ayrıca bunun yerel düzeyde belediyeler tarafından üstlenildiği de ifade edilmektedir (Akpınar vd., 2012: 22)

Sosyal yardımlar genel olarak bir toplumda eski dönemlerden itibaren geçerliliği olan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır ve sosyal güvenliğin içerisinde uygulanan ilkelerinden birisidir. Sosyal yardımlar hemen hemen bütün toplumlarda var olagelmiştir. Kamu yönetimi perspektifinde sosyal yardımların sorumluluk alanının kimlerde olduğu önem teşkil etmektedir. Yapılan yardımın miktarı, kimlere yapılacağı ve hangi yardım türü kapsamına girdiği konusu da önem teşkil etmektedir. Bu yardımlar da bireylerden herhangi bir ücret alımı beklenmez. Keza bu bireylerin yoksul kesim olması sebebiyle yaşam standartlarının iyileştirilerek sosyal statülerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Sosyal hizmet ve sosyal yardım yapısı gereği ilişkilendirilmektedir. Hatta bazı durumlarda birbirlerinin yerlerine tamamlanmaktadırlar. Sosyal yardımlar maddi yardımlar olarak tanımlanmaktadırlar. Bu yardımlar yoksul kişilere gerek kendi şartlarının imkansızlığından dolayı gerekse çevresel şartlar nedeniyle yapılmaktadır. Aynı zamanda yoksullara hem maddi hem de ayni olarak yapılmaktadır (Kesgin, 2016: 451).

Sosyal yardımlar bireylerin kendisi ve ailelerini geçindirememelerinden dolayı yapılan yardımlar olarak da ifade edilmektedir. Yapılış amacı, bireylerin kendi kendilerine yeterli olamamaları nedeniyle şahsını ve ailelerini geçindirmede yetersiz kalmalarındandır. Gerekliğinde hedeflenen yoksul kesimin kendini geçindirebilecek bir hale gelmesidir. Aynı zamanda bu kesimin muhtaçlık durumunun giderilmesidir. Yardıma ihtiyacı olan kişilerin gereksinimleri karşılanana kadar yoksul kesime gelir güvencesi sağlanmaktadır. Sosyal yardımlar insana verilen değeri açıkça ortaya koymaktadır. Bireylerin yaşamlarını onlara yakışır şekilde idame ettirmeleri temel hedefleri arasında saymaktadırlar. Dolayısıyla insanları bu kapsamda koruması da esas teşkil etmektedir. Sosyal yardımlar yoksulluk sorununu tamamen ortadan kaldırmaz. Bu konuda destek mekanizması olarak görülmektedir. Çünkü yardıma ihtiyacı olan insanların sorunlarının geçici de olsa giderilmesini sağlamaktadır (Doğan, 2016: 74).

1.5.1. Sosyal Güvenlik

Sosyal güvenlik; bir dizi kamu önlemi ile hastalık, doğum, iş kazası, işsizlik, iş göremezlik, yaşlılık, ölüm gibi nedenlerle ortaya çıkabilecek ekonomik ve sosyal rahatsızlıklara karşı, toplumun kendini korumasıdır. Karşılaşılan bu sorunlar bireyin gelirinin azalması ya da giderlerinin artmasına neden olmaktadır (Güvercin, 2004: 89).

Sosyal güvenlik hakkı, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde de yer almaktadır. Bu bildirinin yirmi ikinci maddesi gereği; Herkes, toplumun bir ferdi olarak sosyal güvenlik hakkına sahiptir; sosyal güvenlik, bireyin onuru, kişiliğin geliştirilmesi için kaçınılmaz ekonomik, sosyal ve kültürel hakların tatmin edilmesi temeline dayanır, ibaresi yer almaktadır. Yani bu madde herkesin sosyal güvenlik hakkının olduğunu ortaya koymaktadır. Avrupa Sosyal Şartı, sosyal güvenlik açısından kurumsallaşmaya ve evrensel bir nitelik taşımaya katkı sağlamıştır. Bu Şart, 1965 yılında yürürlüğe girmiştir. Aynı zamanda şartla birlikte sosyal güvenliğin ülkeler arasındaki koordinasyon sağlaması ve sürdürülebilir olması da söz konusu olmuştur (Türkoğlu, 2013: 283).

Sosyal güvenlik kapsamlı bir yapıyı ifade etmektedir. Kavram gereği, sosyal yardımlarda sosyal güvenliğin bünyesinde bulunan bir teknik yöntem ve araç olarak ifade edilmektedir. Sosyal güvenlik, sosyal riskler nedeniyle iktisadi sonuçlara da neden olabilmektedir. Şöyle ki yaşanan gelir kaybı ile aşırı gider artış durumu nedeniyle sosyal güvenliğin bireyler açısından güvenliklerini sağlama durumu olarak ifade edilmektedir. Sosyal güvenlikteki sosyal riskler şu şekilde ifade edilmektedir; Hastalık, kaza, analık, yaşlılık, sakatlık, işsizlik, ölüm ve çocuk yetiştirme. Başka bir ifadeyle gelir güvencesinin sağlanması sosyal güvenliği ortaya koymaktadır (Zengin ve Öztaş, 2009: 21).

1.5.2. Yerel Yönetimlerin Sosyal Yardıma Yönelik Görevleri

Yerel yönetimler bir ülkedeki yerel halkın müşterek gereksinimlerini gidermek için kurulmuş olup karar organları vatandaşlar tarafından seçilmektedir. Yerel yönetimler yerinden yönetim ilkesi çerçevesinde kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluşlardır. Hiyerarşik anlamda merkezi yönetim dışında yer almaktadır. Belli

konularda merkezi yönetimden bağımsız olarak görülmektedir. Yerel yönetimler yerel anlamda; geleneksel hayatı, kültürü, sosyal konulardaki aktiviteleri, yerel halkın sosyal, ekonomik ve yerel nitelikli hizmetlerini hayata geçiren birimlerdir (Çelik, 2013: 3).

Bir toplumda hem ekonomi hem de siyasi kurumlar açısından küreselleşme bir takım değişikleri de beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda yerel ilkeler, değerler ve tutumlar da değişim kapsamına girmiştir. 21. yüzyıl bu açıdan önemlidir. Öyle ki; enformasyon devrimi, finans devrimi, ulus üstü değer ve kurumların varlığı, dünyada değişen ulusal öncelikler, yeni anlamlar kazanan bireysel ve ulusal güvenlik, yerelleşme ve serbest piyasa ekonomisinin işlerliği yeniden şekillenmiştir. Bu doğrultuda devlet anlayışı da bazı konularda değişimden etkilenmiştir (Ener ve Demircan, 2006: 198).

Sosyal yardım ve sosyal belediyecilik gereği, değişen yönetim anlayışı bağlamında belediyeler aşağıda belirtilen hizmetleri yoksul ve muhtaçlara sunmakla kendini yükümlü kılmıştır (Çelik, 2014: 8):

- Çocuklar için; Kreş ve çocuk yuvaları, herhangi bir yakını olmayan çocuklara yuvalar kurmak ve çocuk kulüpleri kurmak gibi hizmetler
- Kadınlar için; Anne ve çocuk sağlığı merkezleri, kadın sığınma evleri ile el sanatları değerlendirme merkezleri açmak gibi hizmetler
- Engelliler için; Engelliler için temel eğitim okulları, beceri kursları açmak, spor ve iletişim olanakları
- Yaşlılar için; Güçsüzler yurdu ve huzurevleri açmak gibi hizmetler
- Gençler için; Gençlik merkezleri, spor tesisleri, danışma ve psikolojik danışma merkezleri açmak ve meslek edindirme kursları
- Riskli gruplar için; Sokak çocukları, tinerci çocuklar, istismara uğramış çocukların aralarında bulunduğu grup için hukuki ve psikolojik yardım büroları kurmak
- Eğitim organizasyonlarını yaygınlaştırmak için; Okuma ve yazma, çocuk bakımı ve eğitimi, çıraklık eğitimi ve beceri kazandırma eğitimleri vermek
- Kriz dönemi hizmetleri için; Savaş, terör ve doğal afet gibi durumlarda, barınma, beslenme ve temizlik gibi hizmetleri sunmak.

1.6. Sosyal Belediyecilik Kavramı

Yerel yönetimlerin bütün dünyadaki sorumluluklarının gelişmesi ve değişimi 1980'li yıllar itibariyle söz konusu olmuştur. Bu bağlamda yerel yönetim birimlerinin yetki ve sorumluluklarında yeniliklerde mümkün olmaktadır. Bu dönem itibariyle yerel yönetimlerde etkili olan faktörler bulunmaktadır. Bunlar: yönetişim, yerinden yönetim anlayışı, küreselleşme, yerelleşme, yerel bağlamda özerklik ile yerindelik ilkesidir. Yerel yönetimlere küreselleşme ve yerelleşme damgasını vurmuştur. Yerelleşme, küreselleşme bünyesinde de zikredilmektedir. Çünkü küreselleşmeyle birlikte yerinden yönetim gün yüzüne çıkmıştır. Bu kapsamda vatandaş katılımı ile yerel ve bölgesel yönetimlerin özerkliği olumlu yönde seyir izlemektedir (Öztürk, 2012: 92).

Yerel yönetimlerin yerel düzeyde önem kazanması özellikle belediyeler açısından önem teşkil etmektedir. Yeni düzen gereği, toplum yararı kapsamında belediyelerin sosyallik yönü daha da gelişmiştir. Bu bağlamda sosyal belediyecilik öne çıkmıştır. Sosyal belediyecilik, sosyal alanda planlama ve düzenleme görevini mahalli idarelere bırakmıştır. Ayrıca kamu harcamalarının belediyelere ayrılan kısmıyla sosyal amaçlı hizmetler verilmesi de söz konusu olmaktadır. Toplumsal dayanışma ve bu dayanışmaya bağlı entegrasyonun sağlanması da sosyal belediyecilikle mümkün olmaktadır. Keza sosyal ve kültürel faaliyetler, altyapı yatırımları, yerel yönetimleri sosyalleştirmek, sosyal güvenlik ve sosyal adalet sağlamakta sosyal belediyecilikle mümkündür. Sosyal belediyeciliğin temel yapısı, sosyal refahın gerçekleştirilmesidir. Sosyal hizmet ve sosyal yardım hizmetleri belediyeler tarafından özellikle 1980'li yıllar sonrasında artış göstermektedir ve bu kapsamda büyükşehir belediyeleri öne çıkmaktadır (Sezer ve Önder, 2012: 257).

Sosyal belediyecilikte sosyal politikanın belediyeler aracılığıyla sosyal hizmet ve sosyal yardım sunması kaçınılmaz gerçektir. Belediyeler bu kapsamda planlama ve düzenleme yapmaktadırlar. Bu belediyecilikte sosyal devletin sorumluluğunun paylaşılması söz konusu olmuştur. Ayrıca vatandaşlar açısından hakkın sosyal yönü de göz ardı edilmemiştir. Bahsi geçen belediyecilik daha çok kent yoksulları bağlamında uygulamaya geçirilmiştir. Ayrıca vatandaşların ortak ihtiyaçlarını tarafsız ve eşit bir şekilde karşılaması yönünden önem teşkil etmektedir (Çelik, 2014: 6).

Sosyal devlet anlayışı ile birlikte yerel yönetimler merkezi yönetimin görev konusunda ağırlığını almıştır. Yani merkezce yapılan kimi hizmetlerin yerel bağlamda daha etkili olabilmesi için yerel yönetimlerce bu hizmetler üstlenilmiştir. Sosyal belediyecilik buna yönelik önem kazanmıştır. Bünyesinde bulunan fonksiyonlarda benliğini koruması açısından önemlidir. Bu fonksiyonlar (Gündüz, 2013: 43);

- Sosyalleştirmeyi sağlama,
- Sosyal kontrol ve Rehabilitasyon,
- Mobilize etme,
- Yönlendirme,
- Kılavuzluk ve Rehberlik Etme,
- Yardım etme ve gözetme,
- Yatırımlar,
- Belediye ve Halk İletişiminden oluşmaktadır.

Belediyecilikte sosyal belediyecilik doğrultusunda sosyal doku incelemeleri de verilen hizmetler kapsamında önemlidir. Bu sosyal doku kapsamında kentte yaşayanlara ilişkin bir harita oluşturulmakta ve bu yönde hizmetler sunulmaktadır. Böylece insanların gelirleri, yardıma ihtiyacı olan insanların tespiti, eğitim, kültür gibi konuların tespitinde sosyal doku haritası önem teşkil etmektedir. Çünkü hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde gerçekleşmesi bu şekilde mümkün olacaktır. Aynı zamanda adaletsizliğin, eşitsizliğin ve kaynak israfının da önüne geçilecektir. Bu bağlamda belediyelerin dezavantajlı gruplara yönelik sosyal alandaki etkin hizmetleri şu şekildedir: Kreş ve çocuk yuvaları, kimsesiz çocuklar için yuvalar, çocuk kulüpleri açılması, parkların düzenlenmesi, gençlik merkezleri, spor tesisleri, danışma ve psikolojik yardım merkezleri, meslek edinme kursları açılması, Anne ve çocuk sağlığı merkezleri, kadın sığınma evleri, meslek edindirme kursları açılması, güçsüzler yurdu, huzurevleri açma, hobi ve iletişim merkezleri oluşturma, engelliler için temel eğitim okulları, meslek edindirme ya da beceri kursları açılması, koruma vakıflarının kurulması, spor ve iletişim imkanları sağlanması, sokak çocukları, tinerci çocuklar, ihmale ve istismara uğramış çocukların aralarında bulunduğu grup için hukuki ve psikolojik yardım büroları açılması ve sosyalleşmelerinin sağlanması için çeşitli organizasyonlar düzenlenmesi, savaş, terör, doğal afet gibi durumlarda barınma,

beslenme, temizlik hizmetleri verilmesi, ilgili kurumlarla görüşerek, onların harekete geçmelerinin sağlanması, okuma yazma, çocuk bakımı ve eğitimi, çıraklık eğitimi, beceri kazandırma kurslarıdır (Uslu, 2011: 28).

Yerel hizmetlerin verilmesinde gönüllü katkılar önemlidir. Gönüllü katkıda sosyal belediyecilik bağlamında hizmet alanı da dikkate alınmalıdır. Çünkü hizmet alanı, yardıma ihtiyacı olan kesime yöneliktir. Genel olarak ülkemizde belediyelerin kıt kaynakları bulunmaktadır. Bundan dolayı hizmetin sosyal kapsamlı verilmesi konusu zora girmektedir (Sezer ve Önder, 2012: 258).

Bütün toplumda var olan vatandaşlar kapsamında ulus devletin göz önüne alınması, vatandaşları homojenleştirmektedir. Politikalarda resmi yönden eşitlik baz alındığında toplumdaki yoksul vatandaşlara yönelik hizmetler belediyeler tarafından etkin bir biçimde verilmektedir. Belediyelerin yoksulluk konusunda sivil toplumla iş birliği yapması kentlerde yoksulluk oranının fazla olmasından kaynaklanmaktadır (Kesgin, 2012: 177).

1.6.1. Toplumcu Belediyecilik

Sosyal, ekonomik ve siyasi değişimler, 1960'lı yıllar itibariyle söz konusu olmuştur. Bu değişimler 1970'li yıllarda toplumcu belediyeciliğin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Toplumcu belediyeciliğe, demokratik belediyecilik de denilmektedir. Bir diğer adlandırma ise, yeni belediyeciliktir. Toplumcu belediyecilik ülkemizde yoksulluğa ve gelir eşitsizliğine bağlı olarak gelişme göstermiştir. Ayrıca kentlerdeki rantların vatandaşlar lehine kullanılması da yine bu belediyecilikle mümkün olmuştur. Keza kentteki hizmet sunumunda da eşitlik ve adalet göz önünde bulundurulmaktadır. Bu belediyecilikte vurgulana yerel demokrasidir. Ülkemizde toplumcu belediyeciliğin oluşması hem toplumsal hem siyasal hem de ekonomik gelişmelere bağlı olmuştur. Bunun yanında özgürlük ve eşitlik kavramlarına vurgunun özellikle yerel yönetimler üzerinde yapılması da eklemlenmektedir. Toplumcu belediyecilik birçok unsura bağlı olarak meydana gelmiştir. Bu unsurlar, genel olarak şu şekilde sıralanmaktadır (Öztürk, 2012: 79):

- Merkezi yönetimin baskısı,
- Yerelde sorunlara yönelik çözümler aranması,

- Sosyal demokrat kökenli belediye başkanlarının yönetime kişilikleri bağlamında yaklaşmaları,
- Bu yaklaşımla demokratik, üretken, düzenleyici, kaynak yaratıcı ile birlik ve bütünlükçü bir toplumcu belediyecilik ortaya çıkmaktadır.

Toplumcu belediyecilik kökeni ve tarihsel gelişimi itibariyle oluşumunda bir takım faktörler de söz konusu olmuştur. Bunlar (Güler, t.y.:127):

- Paris Komünü,
- Belediye Sosyalizmi,
- 1968 Öğrenci Hareketleri,
- Kentsel Toplumsal Hareketler (1960'lı yıllar ile 1970'li yıllarda),
- Son olarak yeni belediye hareketleridir.

Paris komünü; devrimci bir harekettir. Paris halkı tarafından gerçekleştirilmiştir. Kamu hizmetlerinin herhangi bir yardım almadan halkın mücadelesi kapsamında gelişimini ifade etmektedir. Bu komünde Fransız işçi hareketi de etkili olmuştur. Komün dünyada sosyalist hareketler içinde yer almaktadır. 1917 devrimine zemin hazırlamıştır. Belediye sosyalizmi; 1870'li yıllarda İngiltere'de ortaya çıkmıştır. İngiltere'deki sosyal ve siyasal çelişkiler sonucunda gelişim göstermiştir. Chamberlain öncülüğünde oluşmuştur. Bu sosyalizmin bir diğer ismi, gaz ve su sosyalizmidir. Burada etkin belediye girişimciliği vurgusu ile yerelin refahı vurgusu yapılmıştır. Bugünkü yerel yönetim ilkelerinin de evveliyatını teşkil etmektedir. 1968 Öğrenci hareketleri; ideolojik ve demokratik yönden hak mücadelesi olarak ifade edilmektedir. Kentsel toplumsal hareketler; bu hareket kitlelerin siyasallaşması ve demokrasinin doğrudan gelişimi için önem teşkil etmektedir. Hedefleri arasında tüketim kapsamında kullanım değerinin kentsel kullanımı yer almaktadır. Diğer hedefler ise, özerk yerel bir kültür oluşturmak ile yerel yönetimlerin demokratikleşmesini sağlamaktır. Kentsel toplumsal hareketler içinde yerel yönetimlerin rolü: merkezi yönetim ile kurumlar arasındaki ilişkiler bağlamında toplumsal, ekonomik ve sosyal gelişim rolünü ihtiva etmektedir (Güler, t.y.: 127).

Toplumcu belediyeciliğin ilkeleri şu şekilde ifade edilmektedir; belediyeciliğin yenileştirilmesi, toplumsal yönden eşitlik, demokratik bir yönetimin olması, dayanışmacı, üretken belediyecilik ile paylaşımcı, planlamacı ve kalkınmacı

belediyecilik, tüketici haklarına yönelik korumacı bir belediyecilik, kentlilik bilinci ile yaşama kültürünün toplumsal anlamda benimsenmesi, hizmette kalite, çalışma şartlarının kalifiye ve kalite unsurlarına dayanması, gelişimci-girişimci belediyecilik, eşitlikçi (toplumsal yönden), tüm vatandaşları dikkate alan belediyecilik, kültür ve sanat faaliyetlerine önem veren bir belediyeciliği teşkil etmektedir. Toplumcu belediyecilik, kamu malı açısından piyasalaştırılan hizmeti tekrar almayı amaçlamaktadır. Toplumun müşterek çıkarları baz alınarak toplum yararına yönelik planlama yapılması bu belediyeciliğin özünü oluşturmaktadır (Yönten ve Şimşek, t.y.: 5).

1984 yılı itibariyle büyükşehir belediyelerinin kurulması, 1980 sonrasındaki sorunlara çözüm bulma amacı taşımaktadır. Bu sorunlar; planlama, hizmette eş güdüm, kentlerde artış gösteren alt yapı sorunları ile sosyal yardımları teşkil etmektedir. Bundan dolayıdır ki gerek 1980'li yıllar gerek 1990'lı yıllarda kimi büyükşehir belediyelerince uygulanan sosyal politikalar daha küçük çaplı kalmıştır. Bundan dolayı söz konusu belediyeler, sosyal anlamdaki sorumluluklarını yerine getirememişlerdir. Yerel yönetimler reformu, 2002 yılı akabinde mevcut iktidarca gerçekleştirilmiştir (Öztürk ve Gül, t.y.: 212).

İKİNCİ BÖLÜM
SOSYAL BELEDİYECİLİK VE SOSYAL YARDIMLAR

2.1. Yerel Yönetimler

Yerel yönetimler, 20. yüzyılda kapitalist devletlerin organik parçaları olarak özellikle batı ülkelerinde görülmektedir. Feodalizm bir nevi ekonomik anlamda diskalifiye edilmiştir. Monarşilerin mirası, gelişmiş ve merkezileşmiş devlet gücü olarak ifade edilmektedir. İşte böyle bir miras ortamında iktidarda sanayi burjuvazisi etkili olmuştur. Akabinde on dokuzuncu yüzyılın bittiği yılları takip eden yıllarda devlet, çağdaş olarak nitelendirilen bir yönetim aygıtı olarak biçimlendirilmiştir. Ülkemizde ise tüm bu yaşananlar yirminci yüzyılın hemen hemen çoğunluğuna yayılmıştır (Zeytin ve Kırlıoğlu, 2014: 95).

Yerel halkın ihtiyaçlarının giderilmesinde etkin rol oynayan yerel yönetimlerdir. Yerel halka kamu hizmeti sunmak ve yine vatandaşça seçilen organlarca yönetilmek yerel yönetimlere özgüdür. Yerel yönetimlerin var oluş prensipleri şöyledir; vatandaşların dikkate alınarak isteklerini göz ardı etmemek, vatandaş desteği, güven, katılımcılık, demokratikliktir (Henden, 2005: 50).

Yerelleşme ve katılımın aktif bir şekilde gerçekleştirilmesi yerel yönetimlerle mümkündür. Yerel yönetimlerde yerelleşmeye bağlı olarak bir takım eğilimler söz konusu olmaktadır. Bu eğilimler katılımcılık, çoğulculuk, yerellik, demokratikleşme ve şeffaflığı teşkil etmektedir. Aynı zamanda etkin ve verimli bir hizmet sunumunu da gerektirmektedir (Uçar, 2004: 98). Vatandaşların yerelde katılımını sağlayan yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimler hem demokratik misyonu hem de kamu hizmeti bağlamında önem teşkil etmektedir. Karar alma ve uygulama süreçlerinde de söz konusudur. Bu yön demokratik olarak bilinçli ve katılımcı olmayı gerektirmektedir. Bundan dolayı yerel yönetimler, demokrasi okulu olarak ifade edilmektedir. Yani yerel yönetimler halk katılımını sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır ve iki yönü bulunmaktadır. İlki, yereldeki idarecilerle yerel hizmetlerin gerçekleştirilmesidir. Diğeri ise, yönetim bakımından demokratik olmalarıdır. Demokrasinin de iki yönü

bulunmaktadır, ilki yöneticiler halk tarafından seçilmesidir. Diğeri ise, karar verme aşamasında yönetilenlerin etkin katılımıdır. Yani bu ikinci yöne katılımcı demokraside denilmektedir ve yerel yönetimlerin kurulma nedenleri arasında da yer almaktadır (Merdoğlu, 2016: 18).

Yerel yönetimler dayanağını vatandaştan almaktadır. Onların vatandaşa yakın olmaları, vatandaşın desteğini almaları önem teşkil etmektedir. Bundan dolayı kamu hizmetini etkin bir şekilde vermektedirler ve kaynaklarda tasarruf yoluna gitmektedirler (Yüksel, t.y.: 294).

Yerel yönetimlerdeki halka yakın olma sosyal sorunlara da direk müdahale edebilme imkanı tanımaktadır. Dolayısıyla sosyal belediyecilik belediyelerde bu kapsamda öne çıkmaktadır (Kesgin, 2012: 176).

Yerel yönetimler, yerel geleneksel yaşamı, kültürü, sosyal aktiviteleri çağdaş yaşama özelliklerinin öncülüğünde geliştiren ve o kentte doğanların, yerleşenlerin, görev yapanların sosyal, ekonomik ve hizmetlerini yetkisi oranında gerçekleştiren yerel kamu tüzel kişilikleridir (Çelik, 2013: 1). Yerellik vurgusu, Subsidiarite ilkesinde kendisini göstermektedir.Subsidiarite ilkesi, dilimizde yerellik ilkesi olarak karşılık bulurken, Almancada Subsidiaritätsprinzip ve İngilizce de Subsidiarite ilkesi olarak karşılık bulmaktadır. Bu yerellik ilkesi, toplumsal veya siyasal yapısı birden fazla örgütlenmiş yapılarda şu şekilde olmaktadır; Yerele daha yakın alt düzeylerin hareket önceliği vardır. Eğer bu alt düzeyler üstlendikleri görevleri yerine getiremezlerse üst düzey olarak nitelendirilen merkezi yönetimin müdahale etme hakkı doğmaktadır. Yani hizmet, vatandaşlara en yakın birimlerce verilmelidir. Ancak vatandaşa en yakın birimlerin hizmet vermede yetersiz kalması durumunda bu yeterlilik bir üst birime geçmektedir (Metin ve Altan, 2011: 132).

Yerel yönetimler kamu hizmetlerini, yetkisinin ve sorumluluğunun olduğu coğrafi bölgede sunmaktadır. Dolayısıyla kendilerine verilen görevi yerine getirmeleri için idari ve mali özerklik verilmiştir. Hizmetlerini ise siyasal, toplumsal ve yerel öncelikler kapsamında vermektedir ve bu yönde katkılarını da göz ardı etmemek gerekmektedir (Arıkboğa; 2008: 1).

Yerel yönetimlerin katkıları; mal, hizmet ve para alımını sağlayarak kaynak aktarım yolunu izlemek ve daha sonra rant geliri açısından karar üretmek ve üretilen kararlar neticesinde dağıtımın ve alt yapı yatırımlarının sağlanmasıdır. Keza iş gücünün yeniden üretiminin sağlanmasının da katkıları arasında olduğunun unutulmaması gerekmektedir. İlaveten toplumdaki düzenin sağlayıcısı olduğu da bir diğer bahsedilmesi gereken konuyu teşkil etmektedir. Yerel yönetimler bölge halkının ihtiyaçlarını karşılama sorumluluğundadır. Kamu hizmetinin toplum yararına sunulmasını sağlamakla kalmayıp halkın seçtiği organlarca da yönetimi mümkün olmaktadır. Tüm bu özellikleriyle yönetsel, siyasal ve toplumsal kurumlar olarak ifade edilmektedir. Kısacası yerel yönetimler yerel halkın ortak ihtiyaçlarını varlık nedenleri perspektifinde karşılamaktadırlar. Ayrıca karar organlarının halk tarafından seçilmesi ve özerk-demokratik bir aşama sergilemesi de kamusal bir örgütlenme biçimi olduğunu gözler önüne sermektedir. Yerel yönetimlerin devletin tüzel kişiliğini barındırması yanında ayrı bir tüzel kişiliği ve kendine özgü mal varlığı ile yine şahsına münhasır gelir kaynakları vardır (Çubukçu, t.y.: 32).

Yerel yönetimlerde idari vesayet ve denetim önem arz etmektedir. Merkezden yönetim kuruluşlarının denetim yetkisini, yerinden yönetim kuruluşları üzerinde de kullanması idari vesayet kavramını doğurmaktadır. Bu durum belli bir hiyerarşiye dayalı astlık- üstlük ortaya koymamaktadır. İdari vesayet kapsamında yapılan denetim, yasalarla sınırlandırılmaktadır. Ayrıca yerel yönetimler idari vesayet kavramıyla belli bir tüzel kişiliğe sahip olmuşlardır. Tüzel kişilikle kendilerine verilen yetkinin dışında hareket etmeleri önlenir ve yerel yönetimlerin diğerlerine karşı yapacağı hak ihlallerinin önüne geçmiş olur. Merkezi yönetim idari vesayet yetkisi ile yerel yönetimlerin özellikle çalışmalarında kanuniliğin esas alındığının göstergesidir. Kanuna aykırı hiçbir konuda idari vesayet yetkisi kullanılamaz. İdarenin bütünlüğünün sağlanarak kamu görevlerindeki ayrıştırıcılığın giderilmesiyle birliğin sağlanması ve yerelin ortak ihtiyaçlarının giderilmesi ile toplum yararının gözetilmesi vesayetin amacını ortaya koymaktadır. Yerinden yönetim kuruluşlarının hem kararları hem de organları çerçevesinde de ele alınabilir (Arslan, 2008: 54). İdari vesayet ile birlikte demokrasinin arasındaki bağ önemlidir. Buna şu şekilde örnek verilmektedir. Bazı yerel yönetim kuruluşlarının almış oldukları kararlar merkez tarafından onaylanabilir.

Yine bu kararların yürürlüğe girmesi merkezi yönetimin onayı ile mümkün olmaktadır. Bundan dolayı bazı durumlarda idari vesayete sahip makamlar yerinden yönetim kuruluşları adına hareket ederek onların şahsına yönelik kararlar alabilirler. Ayrıca idari vesayete sahip organlar, yerel yönetim organlarına verilen yetki ve görevlere son verebilirler. Belediyelerde belediye başkanlarının görevinden men edilmesi yetkisi Danıştay'a aittir. İdari vesayet kapsamında yapılan denetimin sınırı, demokrasi kavramıyla ilişkilendirilerek birbirleri arasında yakın bir bağ olduğu ortaya konulmuştur. İdari vesayet denetimi kapsamındaki sınırlama alanının genişletilmesi yerel organların sınırlandırılması anlamına gelmektedir. Bu da yerel organları dolayısıyla bu organların seçiminde etkili olan yerel halkı bir nevi önemsizleştirme anlamı taşımaktadır. Unutulmaması gerekir ki yerel yönetim kuruluşları, yerelin iradesini yansıtmaktadır ve egemenlik hakkı kullanmamaktadır. İşte bundan dolayı, yerel yönetimler ve organları ile idari vesayete yönelik yapılan denetim arasında demokrasi uygunluk ilişkisi önem teşkil etmektedir (Koçak, 2010: 21).

Yerel yönetimlerde denetim, sahip oldukları kaynaklar açısından belirginlik göstermektedir. Kaynakların amacına yönelik harcanıp harcanmaması çıkarılan kanunlara göre denetlenmektedir. Bu kapsamdaki kanunların evveliyatı ve güncel hali şöyledir: Evveliyatını 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu, kamu mali yapımızın temel taşını oluşturmaktadır. Ayrıca bu kanunun neredeyse Cumhuriyetle aynı yaşta olduğu ifade edilmiştir. Kanun 1927 yılı itibariyle yürürlüğe girmiştir. Kanunda az bir değişiklik yapılmış olup, yapılan az miktardaki değişiklikle hemen hemen seksen yıla yakın bir süre zarfında uygulanmıştır. Yeni kamu mali yönetim sistemi üç bölüme ayrılmıştır. Bunları bütçe teknik ve süreçleri, muhasebe teknik ve süreçleri, denetim teknik ve süreçleri oluşturmaktadır (Söyler, 2006. 285).

Denetim kapsamındaki en önemli yenilik, 5018 sayılı Kamu Mali Kontrol Kanunuyla mümkün olmuştur. Bu kanun kapsamında uluslararası standartlar göz önünde bulundurularak gelişmiş olan ülkelerin uygulamalarının da incelenmesiyle yeniden yapılanma süreci başlamıştır. Bu sürecin başlatılmasında denetimin yapısı ve sisteminin değişimi ile geleneksel teftişin değişimi etkili olmuştur. 5018 sayılı Kamu Mali Kontrol Kanunu kapsamında denetim ikiye ayrılmaktadır: iç ve dış denetim olarak. İç ve dış denetim içdenetçiler ile Sayıştay tarafından yapılacaktır. İç denetim

faaliyetlerini; kamudaki gerçekleştirilen işlev, harcamaların kanuna uygunluğu konusundaki denetim ile kaynakların etkin, verimli ve ekonomiklik ilkesi doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını oluşturmaktadır. Ayrıca kaynakların etkin, verimli ve ekonomi baz alınarak kullanılması kamudaki idarelerde çalışmaları ileri bir noktaya taşımak için önem taşımaktadır. Aynı zaman da iç denetimin sağlanması hem mali hem de mali olmayan faaliyetlerin kontrolünün sağlanması ile güven ve danışmanlık hizmetini de üstlenmektedir. Bu iç denetim, 5018 sayılı Kamu Mali Kontrol Kanunu ile gerek yerel yönetimlerde gerekse merkezi idareye bağlı olan idarelerde uygulanmaktadır (Bilge ve Daşkaya, 2015: 111).

Yerel yönetim kavramına ülkemizde 1982 Anayasasında değinilmiştir ve anayasanın 127. maddesinde tanımlanmıştır. Anayasada bahsi geçen yerel yönetim tanımlaması şöyledir: Mahalli idareler, il belediye ve köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları genel kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Yerel yönetimlerin anayasamızda yapılan tanımlamasına göre üçe ayrıldığı görülmektedir. Bunlar; İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Köylerdir (Gündüz, 2013: 18).

İl özel idareleri, 5302 sayılı kanuna göre tanımlanmıştır. Bu kanun kapsamındaki tanımlama şu şekildedir: İl halkının mahalli nitelikteki ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir. Köyler, vatandaşların yaşadıkları en küçük yerleşim birimi olarak tanımlanmaktadır. Köylerde yaşayan insanların gereksinimleri köy idaresi tarafından karşılanmaktadır. Ancak 6360 sayılı kanunla büyükşehir belediyelerine bağlı ilçelerin sınırları içerisinde yer alan köylerin ve beldelerin tüzel kişiliği kaldırılarak yine bağlı bulundukları ilçe belediyelerine mahalle olarak dahil edilmeleri söz konusu olmuştur ve aynı kanunla il özel idareleri kaldırılmıştır. Büyükşehir belediyelerinden bahsedilmişken büyükşehir belediyelerinin tanımı, 6360 sayılı kanuna göre şu şekildedir: sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idari ve mali özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir (Çelik, 2013: 12).

Belediyeler ise, 5393 sayılı Belediye Kanununa göre tanımlanmıştır. Bu kanun kapsamındaki tanımlama da şu şekildedir: Belediyeler, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir. Ayrıca yerleşim yerlerinde belediye kurulabilmesi için nüfusun beş bin ve üzerinde olması gerekmektedir. İl ve ilçe çerçevesinde belediye kurulması zorunluluk dahilinde görülmektedir. Ayrıca belediye organları şu şekilde oluşturulmuştur: belediye meclisi, belediye başkanı ile belediye encümeni (Şahinoğlu, 2014: 65).

Belediyeler, gerek yerel yönetim birimlerinin içerisinde ilk sırayı almasıyla gerekse kamu yönetiminin temel parçalarından biri olması sebebiyle önem arz etmektedir. Ayrıca belediyeler, bulunduğu toplumun ortak ihtiyaçlarına cevap verebilmek için oluşturulmuştur. Toplumun ortak ihtiyaçları denilmişken, toplumun beklentilerinin değişmesinde bir takım etkenler söz konusu olmuştur. Bunlar; yerellik, yönetişim, küreselleşme ile kamu yönetiminin yeniden yapılanmasına ilişkin kavram ve ilkeleri teşkil etmektedir. Kamu yönetiminin yeniden yapılanmasını sağlayan bu kavram ve ilkeler çerçevesinde belediyelere de yeni görevler eklemlenmiştir. Bu görevler günümüzde şu şekildedir; belediyelerin geleneksel hizmet sunması (yol, asfalt, temizlik gibi), yerel halkın yaşadığı yerde belediyelerin halka sosyal ve kültürel yönden destek vermesi ile yine yerel halkın yaşadığı yerdeki sorunlara çözümler üretmesi de belediyelerin sorumlulukları kapsamında yer almaktadır. Yani bu şu demek oluyor ki yerel halkın birlikte olmasını sağlayarak iş birliği esasına dayalı etkileşimi ön planda tutan katılımcı bir yerel yönetim anlayışı ortaya konulmaktadır. Böyle bir yerel yönetim anlayışı evrensel çerçevede de ele alınmaktadır. Örgüt yapısı olarak daha önce belirlenmiş amaçları gerçekleştirmek için merkezi hiyerarşi kapsamında yalnızca üretim yapılması söz konusudur. Ayrıca bu örgüt yapısında performans baz alınarak insan haklarının göz ardı edilmemesi ve iş birliğine dayalı çok aktörlü bir belediyecilik söz konusudur. Yani buradan belediyelerin hizmet sunumunda belli sorumluluğa sahip olması ve çok aktörlü olması sebebiyle toplumda diğer aktörlerle iletişime geçmesinin mümkün olduğu da çıkarılmaktadır. Ayrıca belediyelerin böyle bir örgüt yapısına sahip olabilmeleri mali özerklik özelliğinide akla getirmektedir. Çünkü hizmet ve sorumluluklarının artış göstermesi bunu mümkün kılmaktadır. Tabi bu durum bir takım sorunları da beraberinde getirmiştir. Bunları;

yeni istihdam alanlarının açılması, yeni kaynak arayışı ile yeni hizmet sunma teknikleri oluşturmaktadır (Öztürk, 2012: 69).

2.2. Yerel Yönetim ve Sosyal Devlet

Yönetim bilimlerinde adem-i merkeziyetçilik olarak öne çıkan kavram, yerel yönetim veya yerinden yönetim olarak ifade edilen kavramdır. Adem-i merkeziyetçiliğin iki çeşidi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, yetki genişliğidir. Yetki genişliği, bir özekteki kuruluşun yine o özeğe bağlı fakat özekten uzakta olan örgüte sorumlulukları kapsamına giren işleri ve buna bağlı olarak pek çok yetkiyi kendileri doğrultusunda kullanma yetkisi veren bir kavramı ihtiva etmektedir. Diğeri ise yerel yönetimdir. Yerel yönetim için belirli bir alanın söz konusu olması gerekmektedir (yani kent, köy, il vb. gibi). Yine bu yerel alanda yaşamını idame ettiren bireylerin bir arada yaşamaları sebebiyle çeşitli hizmetleri üretmek amacıyla daha çok bireylerle ilintili konuların bazalındığı ve karar alma sürecindeki organların seçiminde yerel halkın söz konusu olması yerel yönetimin tanımlanması kapsamına girmektedir. Tanımlama içerisinde kanunlarla biçimlendirilen görevler, özel gelirler, kendine özgü bütçe, yönetimin olmazsa olmazı personel, kendine özgü örgütsel yapı ve idari özerkliği merkezi yönetimle ilişkilerinde kullanabilen kamu tüzel kişileri olarak yer almaktadır. İşte yerel yönetimler yukarda sayılan özelliklere göre tanımlanmaktadır (Gündüz, 2013: 7). Yerel yönetimlerde özellikle 2000'li yıllardan sonra bir takım değişimler yaşanmıştır. Bunlar; 2004 yılında hayata geçirilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu (daha sonra 6360 sayılı kanunla dönüşüme uğramıştır) akabinde 2005 yılında söz konusu olan belediye kanunları daha sonra 2008 yılı itibariyle çıkarılan 5779 sayılı İl Özel idareleri kanunu ile Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun söz konusu değişimin etkili bir parçasını teşkil etmektedir. Aynı zamanda bahsi geçen değişim, yetki ve görevler ile kaynakların gelişimi açısından belediyelere avantaj sağlamıştır (Şahinoğlu, 2014: 71). Yerel yönetimlerdeki değişim, sosyal devletin gerekliliği olarak izlenen sosyal politikayı da akla getirmektedir.

Sosyal devlet, vatandaşları için sosyal adaleti sağlayıcı bir konumdadır. Sosyal adaletle vatandaşlara verilen önem bir adım daha öne çıkmaktadır. Bu perspektifte

sosyal devlet, sosyal adaleti ve sosyal refahı sağlayan, otoritesini kamusallığa dayandıran ve hizmetlerini, bu çerçevede ülkenin geneline etkin ve verimli bir şekilde veren devleti ifade etmektedir (Negiz, 2011: 325). Sosyal politika ise, özellikle endüstrileşmiş ülkelerde 19. yüzyıl itibariyle sanayileşmeye bağlı olarak baş gösteren işsizlik ve yoksulluk gibi sosyal sorunların ortaya çıkması sebebiyle söz konusu olmuştur. Kurumsallaşması, çeşitli Avrupa ülkelerinde 19. Yüzyıl sonları ile 20. Yüzyıl başlarında olmuştur. Sistematik hale gelmesi ve yaygınlaşması, II. Dünya Savaşı sonrasında olmuştur. Sosyal politika, II. Dünya Savaşı nedeniyle baş gösteren çatışmaların devlet tarafından mevcut düzenin bozulmaması amacıyla önem teşkil etmektedir. Bunun için sosyal politika kapsamında nedenler ortaya konulmuştur. Politikaya yönelik sebepler arasında ilk olarak II. Dünya Savaşının olumsuz etkileri akla gelmektedir. Akabinde; devlet politikaları (özellikle 1929 buhranının etkilerinden sıyrılmak için ortaya konulmuştur), komünizm (özellikle batı ülkelerini tehdit etmektedir), merkezi planlama rejimlerinin başarılı olması ile kapitalist ülkelerin bu başarı nedeniyle kendilerine yeni çözümler bulma istekleri sosyal politika kapsamındaki diğer nedenleri teşkil etmektedir (Gürsoy, 2011: 3).

Sosyal politikanın tarihsel gelişiminde bazı hedefler vurgulanmıştır. Bu hedefler; yoksulluğun önlenmesi, herkesin belirli bir sağlık ve eğitim hakkının bulunması, gelir dağılımı eşitsizliğinin giderilmesi, işsizliğin ortadan kaldırılmasıdır. Bu hedefler kapsamında uygulanan politikalar ise şöyle sıralanmaktadır: sosyal güvenlik, sosyal yardım, asgari ücret, sağlık, eğitim, konut ve ulaşım hizmetleri. Hedefler ve politikalar gereği sosyal politika, bir toplumu oluşturmada etkili olan bireylerin ihtiyaçlarına ve özellikle gereksinimlerini gidermeye yönelik faaliyetler bütünü olarak ifade edilmektedir. Genel anlamda sosyal politika uygulamaları, sosyal devletin korumacı ve refahı sağlayıcı yönünü özellikle belediyeler aracılığıyla da ortaya koymaktadır (Selçuk, 2015: 29). Ülkemizde sosyal devlet kavramı, ilk olarak 1961 Anayasası ile dile getirilmiş olup, bir takım hak ve özgürlüklerde yine bu anayasayla söz konusu olmuştur. Bu haklar; sosyal, ekonomik ve kültürel hak olarak genellenmektedir. 1961 anayasası, Türk sosyal politika tarihinin yapı taşı olarak ifade edilmektedir. Anayasada bazı haklar anayasal güvence altına alınmıştır; çalışma hakkı, grev ve toplu sözleşme hakkı, sendika hak ve özgürlüğü olarak belirtilmiştir. Sendika

ile devlet ve işçi ile işveren ilişkileri daha düzenli hale getirilmiştir. Yine bu anayasa sosyal hukuk devleti ve sosyal adalet anlayışı gibi özellikleri de bünyesinde barındırmaktadır. Devlet bu dönemden sonra çalışma hayatında bazı önlemler almış olup, ekonomik ve mali açıdan bir takım düzenlemelere gitmiştir. Düzenlemelerin temel gayesi, insan onuruna yaraşır bir yaşam sürdürülmesini sağlamaktır. Bu bağlamda devlet bazı görevleri üstlenmiştir. Bu görevler; sendika ve toplu sözleşme hakkı ile grev hakkının düzenlenmesi, vatandaşların beden ve ruh sağlığına önem verici tedbirlerin alınması ve öğrenim görmesi, sosyal konut hakkı, tarımın ve çiftçiliğin korunması ile kooperatifçiliğin gelişmesidir. 1961 Anayasasından önce sosyal politika uygulamaları sınırlı kalmıştır. Söz konusu anayasa ile bu sınırlılık yerini genişlemeye bırakmıştır. Devletin yeni bir anayasayla yeni hak ve özgürlükleri kapsamına girmiştir. Sınırlılık ise daha çok sosyal güvenlik ve ilköğretim gibi konularda kendini göstermiştir. 1961 Anayasası ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın bir parçası olmuş ve Türkiye'de planlı kalkınma dönemine geçiş yapılmıştır (Öztürk, 2012: 18).

Yerel yönetimlerdeki sosyal politika yerelin nabzını tutma açısından son derece önemlidir. Bazı yıllarda politikanın yerelde etkinleşebilmesi için değişiklikler yapılmıştır. Yaşanan süreçte sosyal hizmet ve sosyal yardım kavramları belediye kanun maddelerinde ön plana çıkartılarak etkin devlet ve yerel yönetim oluşturulmaya çalışılmıştır. 5272 sayılı belediye kanununda bunları bariz bir şekilde görebiliriz.

5272 sayılı belediye kanunu, 2004 yılında kabul edilmekle birlikte yine bu kanun 14. maddesinde değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklik ile birlikte belediyelerin müşterek nitelikte olması şartı getirilmiştir. Belediyelerin sosyal hizmet ve sosyal yardım alanında yardım yapması, nüfusu elli bini geçen belediyelerin kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açması dile getirilmiştir. Devamında ise, belediyelerin özellikle dezavantajlı gruplara yönelip sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini ona göre tanzim etmeleri ifade edilmiştir. Örneğin; özürlü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilere durumlarına yönelik hizmet sunumu gerçekleştirilmesi gibi. Kanunun 38. maddesinde belediye başkanının görev ve yetkileri tanımlanmıştır. Buna göre; özürlüler için merkezler oluşturmak, yine özürlülere yönelik hizmetleri yürütmek ile yoksul ve muhtaçlar için bütçede belli bir ödeneğin ayrılması söz konusu olmuştur. Böylece

belediyelere sosyal yardım görevinin bu sorumluluklarla verildiği görülmektedir. Yine aynı kanun kapsamında belediye gelirleri, 60. maddede belirlenmiştir. Yani yoksul, muhtaç, dar gelirli, kimsesizler ile özürlülere yapılacak olan sosyal hizmet ve yardımın miktarı gelirlerde yer almaktadır. Gerek belediyenin tanımlaması gerek belediye başkanın görevleri ve gerekse belediye gelirleri kapsamında sosyal yardımlar belediyeler için hayati bir öneme sahip olup tüm tanımlamaların içerisinde yer aldığı görülmektedir ve 2005 yılında yapılan yeni belediye yasası değişikliğiyle belediyelere verilen özellikle sosyal anlamdaki yeni görevlerle süreç hız kazanmıştır (Korkat, 2013: 59). Tüm bunlar sosyal belediyeciliğin ivme kazandırdığını göstermektedir.

Sosyal belediyeciliğin zirveye oturmasının temel nedeni, belediyelerin göreceli bir şekilde siyasi ve ekonomik bağımsızlık kazanmasıyla olmuştur. Ülkemizde sosyo-ekonomik değişim ve dönüşümün yaşanması beraberinde hız kazanan göç dalgaları, ekonomik krizler, toplumsal sınıflar arasındaki eşitsizliklere neden olmuştur. Belediyelerin sosyal transferleri bir çözüm olarak düşünülmüştür. Belediyelerin bunu halka hizmet etmek amacıyla yapması temel kriterdir. Keza seçim dönemlerinde yoksul kesime alt yapı hizmetleri götürerek oy kaygısı ve belediye bütçesini zarara uğratmak sosyal belediyecilik açısından kabul görmemektedir. Sosyal belediyecilik, sosyal hizmet ve sosyal yardım gibi kavramlarla şekillenmiştir. Belediyelerin yapmış oldukları sosyal politika uygulamaları, (yine belediyeler bahsi geçen uygulamaları kendi inisiyatifleri doğrultusunda addetmedikleri için) merkezi yönetimin sorumluluğunda görülmektedir. Bundan dolayı karşılaşılan sorunlara yönelik köklü çözümün ancak merkezi yönetimce gerçekleştirileceği dile getirilmektedir. Çünkü belediyeler kısıtlı kaynaklara sahiptir. Merkezi yönetim, sosyal politikanın temel aktörüdür. Ayrıca belediyelerin sorunlara kısa vadeli çözümler sunması muhtemeldir (Uslu, 2011: 44).

2.3. Sosyal Devlet ve Sosyal Yardımlar

Toplumsal yaşamın gerekli gördüğü birey ilişkileri ve davranışları yönetimin konusunu oluşturmaktadır. Yönetim kavramı yalnızca yönetme olgusundan oluşmamaktadır. Aynı zamanda vatandaşlar arasındaki ilişkilerde yardım, iş birliği kavramlarını da gözler önüne sermektedir (Çiftçi ve Çürük, 2011: 27). Bundan dolayı sosyal devlet kapsamında sosyal yardımlara değinmeden yönetim kavramının açıklanmasına yer verilmiştir.

Yönetim, ekonomi, kapitalizm, küreselleşme sosyal devlet, sosyal politika gibi kavramlar birbirlerini zincirleme takip etmektedirler. Bunlar sonucunda refah seviyesinin yükselmesiyle yardım kavramı gündeme gelmektedir. Sosyal yardıma geçmeden ekonomik sürecide göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Sosyal devletin gereği olarak yardım, ekonominin gücü orantısında yapılmaktadır. Sosyal devlete damga vuran, kapitalizm sürecindeki ekonomik krizler ile küreselleşmedir. Kapitalizmin belli evresinde sosyal devlet gündeme gelerek hayata geçirilmiştir. Kapitalist sistemde yeniden yapılanma, 1929 yılında cereyan eden ekonomik krizden sonra olmuştur. Sistem fordist birikim rejimine göre gelişmiştir. Bu rejimle birlikte ekonomik, siyasal ve toplumsal yapılanma mümkün olmuştur. Birikim şekli sosyal devlet modeline yansıtılmıştır (Şahin, 2009: 59). 1929 dünya ekonomik buhranı sonucunda devlet hem ekonomik hem de sosyal sorunlarla birebir ilgilenir hale gelmiştir. Böylece devletin faaliyet alanı daha da genişlemiştir (Koç ve Ökmen, 2015: 70). Devletin denge unsuru perspektifinde ekonomiye müdahale etmesi fordizmle mümkün olmuştur. Devlet iş olanağı oluşturarak ücret çıtasını düzenlemiştir. Emek ile sermaye ilişkisinde bir uzlaşının sağlanması yönünde de önemli adımlar atılmıştır (Şahin, 2009: 59). Sosyal devlet anlayışı, 1970'li yıllara kadar devam etmiştir. Bu dönem sonrasında devletlerin borçlanması had safhaya çıkmış ve yine devletlerin büyüme oranları gerileme göstermiştir. Bunun doğal sonucu olarak gündeme gelmiştir (Koç ve Ökmen, 2015: 70).

Küreselleşme süreci yansımalarını 1980'li yıllarla göstermiştir. Bunun neticesinde; ulusal nitelikteki sosyal devletlerin görev ve sorumluluklarını bırakmasına, sosyal haklardan geri adım atmalarına neden olmuştur. Bunlarla birlikte özelleştirme, kişisel haklar, kişisel sorumluluk, piyasa süreçleri ile sivil toplum ön plana çıkmıştır (Öztürk ve Gül, t.y.: 208). Kapitalizm ve küreselleşmenin etkileri refah

kavramının sosyal devletçe ne derece uygulandığını da akla getirmektedir. Nedeni, sunulan hizmet ve yardım açısından önem teşkil etmesidir.

Sosyal devletin gereği, sosyal refahı sağlamaktır. Refahın yaygınlaştırılması, özellikle yerel yönetimler ve belediyeler aracılığıyla söz konusudur. Tabi ki ülke genelinde refahın sağlanması, pek çok kurum ve uygulamayla mümkün olmaktadır. Ancak yerele yakın olmak ve bölge bölge ihtiyaçlara cevap verilmesi yerel yönetimler açısından önemlidir. Bu konuda yerel yönetimler içerisinde belediyelerin apayrı bir yeri bulunmaktadır. Sosyal devlet sosyal hakların üzerinde önemle durmaktadır. Bundan dolayı belediyelerde bu sosyal hakkı sosyal politikayı uygulamak kapsamında algılayarak sosyal yardım ve sosyal hizmete yönelmişlerdir. Devletçe sosyal hak anlayışı insan haklarına değer verildiği anlamına gelmektedir (Meydan vd., t.y.: 6). Sosyal politika, sosyal devlet anlayışına göre şekillenmiştir. Sosyal politikada öncelik yasal ve kurumsal ilerlemeler değil, sosyal, ekonomik ve siyasal saha olmuştur (Koray, 2007: 29). Yani sosyal devlet, sosyal refah amacıyla ekonomide devletin pasif değil aktif olması gerektiğini ileri sürer. Anlayışa göre birey, siyasal yaşamın aracı olarak görülmemektedir. Bu anlayışa sahip totaliter ve otoriter görüşler benimsenmemektedir. Önemli nokta devletin ekonomiye sosyal hedeflere yönelik müdahil olmasıdır ve tedbirler almasıdır. Sosyal devlet ülkemizde 1961 Anayasasıyla temel bir unsur olarak ifade edilmiştir (Yüce, 2010: 70). Sosyal devletin temel unsur haline gelmesi sosyal politikayı ve politika kapsamındaki araçları da beraberinde getirmiştir. Sosyal politika araçları: para ve kredi politikası, maliye ve dış ticaret politikası, kontroller, KİT politikası, sosyal teşvik, sosyal yardım, sosyal tanzim ve sosyal hizmetlerdir (Fidan, 2009: 41). Tüm bunların yanında sosyal devlette yurttaşlara önem verilmesi ve hak kavramı, vatandaş odaklı sosyal vatandaşlığı da akla getirmektedir.

Sosyal devlet aynı zamanda sosyal vatandaşlığı da öne çıkarmıştır. Sosyal vatandaşlık, sosyal mirastan, refah ve güvenlikten yararlanmayı ve çağdaş bir hayat sürdürmenin gereği olarak görülmektedir. Bu vatandaşlık kapsamında devletin vermiş olduğu tüm hizmetlerden yararlanabilme hakkı da söz konusudur. Sosyal vatandaşlık, yardıma muhtaç yoksul insanları kapsamanın yanında tüm vatandaşların bir bütün halinde görülmesini gerekli kılmaktadır (Turan vd., 2016: 8). Yerel yönetimlerde içerisinden özellikle belediyeler tarafında ihtiyaç sahiplerine yapılan yardımlar

vatandaşlık hakkı dahilindedir. Yapılan yardımın ciddiye alınması ve yapıldığı kişilerin kesinlikle rencide edilmemesi hak çerçevesinde yer almaktadır. Yardım; zaman, şartlar ve yöntem baz alınarak uzmanı olunan kişilerce belirlenmektedir (Çelik, 2014: 9).

Sosyal yardımlar gerek ayni gerek nakdi yapılabilmektedir. Yardıma ihtiyacı olan kişilere asgari bir yaşam standardı sunmaktadır. Bu yardımlar aracılığıyla yoksul kesimlere ihtiyacı doğrultusunda yardım yapılarak sonrasında muhtaçlık durumu ortadan kalkan bireylerin üretime katılımı da sağlanmaktadır. Yapılan yardımlarla birey varlığı güvence altına alınmaktadır (Türkoğlu, 2013: 280).

Ülkemizde 1982 Anayasası bağlamında sosyal yardımın ihtiyacı olanlara gereksinimleri oranında yapılması gerektiği belirtilmiştir. Böylece yardım, anayasal hak statüsü elde etmiştir. Ayrıca anayasanın ikinci maddesi gereği, sosyal devlet vurgusu da yapılmıştır. Anayasada sosyal devlet olmanın gerekleri şu şekilde sıralanmaktadır (Akpınar vd., 2012: 23):

- Kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır,
- Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir,
- Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malül ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar. Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirler alır. Yaşlılar, Devletçe korunur. Yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir. Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır. Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur.

Görülüyor ki ülkemizde sosyal yardımlar, sosyal devletin bir gerekliliği olarak varlığını sürdürmektedir. Devlet yardıma muhtaç vatandaşlarımızın haklarını anayasa maddeleriyle güvence altına almış ve tüm vatandaşlarımızın bu konuda birbirlerine destek olarak yardımlaşma ve dayanışma bağlamında hareket etmelerini ön görmektedir.

2.4. Yoksullukla Mücadelede Sosyal Devletin Görevleri

Birey açısından ekonomik ve sosyal yaşam önemlidir. Nedeni ise, birey ile sosyal gruplar ikileminde söz konusu olan toplumsal yaşamın korunarak devamının sağlanmasıdır (Özaydın, 2013: 88). Yoksulluğun önemli bir problem olarak karşımıza çıkmasının sebebi, toplumsal huzur ve toplumsal barışın istikrarlı bir şekilde devam ettirilememesi ve gerekirse bu uğurda mücadele edilememesidir. Yoksullukta devletin etkili bir pozisyonda yer alması, yoksulluğun belirgin bir hal almasından dolayıdır. Yoksulluk sorunun çözümünde en etkili araç devlet olarak ifade edilmektedir (Öğütülmüş, 2011: 84).

Her toplumda sosyal yardım ve sosyal hizmetler öyle ya da böyle mevcuttur. Vatandaşların yardıma muhtaç hale gelmeleri kendi inisiyatiflerinde olan bir durum değildir. Bu nedenle devlet, vatandaşına insanlığa yaraşır bir yaşam sürmesi için hem sosyal anlamda hem de ekonomik anlamda yardım ve hizmetler vermektedir. Bu yardım ve hizmetler özel kuruluşlarca da verilmektedir. Vatandaşlara yardım ve hizmetlerin sunulması, onların yaşam düzeyinin iyileştirilmesi ve yaşadıkları çevreyle uyumlarını sağlamak amacıyla yapılmaktadır. Yani sosyal yardım ve sosyal hizmet kavramları doğrudan sosyal devlet ve dolayısıyla onun oluşturduğu politikalar bünyesinde bulunmaktadır. Sosyal politika toplumun ekonomik durumunun devlet eliyle iyileştirilmesi anlamına da gelmektedir. Ayrıca, vatandaşın kişisel gelişimi ile toplumdaki huzur ve refahını artırması açısından da önemlidir (Negiz, 2011: 324).

Ülkemizde yardıma ihtiyacı olan bireylerin gereksinimlerini karşılamak için hem resmi hem de özel yardım kuruluşları bulunmaktadır. Bunlar aracılığıyla vatandaşlara gıda, yakacak, giyim gibi konularda ihtiyaçlarına yönelik yardım yapılmaktadır. Örneğin, valiliklerin bünyesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları yer almaktadır ve belediyelerde ise, Sosyal Yardım Müdürlükleri bu amaca yönelik hizmet sunmaktadır (Doğan, 2016: 73).

Kısacası yoksullukla mücadelede sosyal devletin görevlerini özetlemek gerekirse; adil gelir paylaşımının sağlanması, fırsat eşitliğinin sağlanması, işsizlikle mücadele ve belediyeler arası dengesizliklerin giderilmesi olarak ifade edebiliriz.

2.4.1. Adil Gelir Paylaşımının Sağlanması

Bireyin belli bir zaman diliminde kazandığı para gelir olarak tanımlanmaktadır. Aynı anlama gelen diğer kavramlar ise; hasılat, irat, varidat ile getiridir. Gelir, gelir vergisi kanununa göre de tanımlanmaktadır. Bu kanun kapsamındaki tanımlamaya göre gelir, bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarıdır (Yeniocak, 2013: 119).

Gelirin adil bölüşümünün temelinde de eşitlik ilkesi yer almaktadır. Eşitlik anayasada tanımlanmıştır. Devlet tarafından kanun önünde herkes eşit sayılmaktadır. Eşitlik iki yönü barındırmaktadır. İlki, hukuksal açıdan vatandaşlar arasındaki eşitliği kapsamaktadır. Diğeri ise, hukukun oluşmasında ve uygulamasında etkili olan devletin vatandaşlar arasında tarafsız olması gerektiğidir. Burada kanun önünde eşitlik gereği, GSMH hasılanın dağıtımında ve benzer işleri yapan vatandaşlar arasında adil bir ücret politikasının belirlenmesinin yoksulluğu ortadan kaldırmada etkili olduğu vurgulanmaktadır (Atmaca, 2012: 82).

2.4.2. Fırsat Eşitliğinin Sağlanması

Bir devlette her vatandaşın kanunlar önünde eşit olması onlara fırsat eşitliği sunulduğunun göstergesidir (Göze, 1995: 117). Devletin sosyallik vurgusu, bireyin toplumsal yaşamdaki haklarının korunduğunu ifade etmektedir. Eşitlik ilkesiyle tüm vatandaşların ayrım güdülmeksizin bir tutulduğu açıklanmaktadır. Fırsat eşitliği sadece tek yönlü değildir. Şöyle ki, toplumdaki dar gelirli ve hali vakti yerinde olan vatandaşlarımızın bir arada yaşayarak aynı yaşam kalitesine sahip olunmasını da ifade etmektedir. Türkiye'de mesleği olmayanlara mesleki eğitim kurslarıyla meslek edindirilmesi, eğitim öğretimin ücretsiz verilmesiyle öğrencilerin okumalarına destek olunması, yükseköğrenim görmek isteyen gençlere devletçe bursların verilmesi, sağlık alanındaki şehir hastaneleri ile vatandaş lehine yapılan düzenlemeler, durumu iyi olmayan vatandaşlarımıza bulundukları yer itibariyle yardımlar yapılması ve hizmet sunulması fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik adımlardır. Hatta kadın-erkek eşitliğinin de vurgulanarak kadının çalışma hayatındaki yerine dair fırsat eşitliği perspektifinde genelge yayınlanmıştır. Bu genelge, 2010 yılında Başbakanlıkça

yayınlanan Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanmasına yöneliktir. Genelgede (Şener, 2010: 1);

- Kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimler hazırlayacakları stratejik plan, performans programları ve faaliyet raporlarında kadın-erkek eşitliği yaklaşımını dahil etmeleri,
- Kamu kurumlarınca mevzuat taslakları hazırlanırken, fırsat eşitliği etki değerlendirmesi yapılarak taslakların ekinde sunulması,
- kadının insan hakları eğitiminin mesleki eğitim kuruluşlarının programında yer alarak eğitimin kadın kuruluşları işbirliğiyle gerçekleştirilmesi
- Sığınma evindeki kadınların sosyalleşmesinin öngörülmesi önemli olmakla birlikte, bu yöndeki sosyalleşme vurguları
- Bakım hizmetlerinin kadının omuzlarında olmasından dolayı ikili iş yükü baz alınarak, Kamu ve özel iş yerlerinde kreş ve gündüz bakımevi yükümlülüğünün yerine getirilmesinin sağlanarak ve denetlenmesi yer almaktadır.

Sosyal belediyecilik kapsamında belediyelerin dezavantajlı gruplara yönelik sürdürdüğü faaliyetler ile yaptıkları yardımlarda yerelde fırsat eşitliğinin sağlanması doğrultusunda değerlendirilebilir.

2.4.3. İşsizlikle Mücadele

Göç nedeniyle kırdan kentlere gelen bireyler, iş gücü anlamında sanayi ve hizmet sektöründe yeterince kullanılamamışlardır. Bu sebeple bireyler, işsizlikle yüz yüze kalarak; güvencesiz günü birlik işlerde düşük ücrete çalışmak gibi çarelere başvurmuşlardır (Durak, 2011: 27).

Yoksul olarak görülen bireylerin modern devlet tarafından korunması, devletin sosyal sorumluluğunun bir gereğidir. Dolayısıyla bu mantıkla oluşan kamusal yardımlar söz konusu kesimin haklarını koruma altına almaktadır. Sosyal yardımlar yoksullukla mücadele politikaları arasında yer almaktadır. Bu durum yoksulluğu tamamen ortadan kaldırmasa da muhtaç olma durumunun önüne geçmeye yöneliktir

(Öğütülmüş, 2011: 84). Bu nedenle işsizlikle mücadele konusunda önlemler alınmıştır. Bu önlemler içerisinde istihdam politikaları, işsizlik yardımı, işsizlik sigortası bulunmaktadır. İşsizlik konusundaki yardım ve işsizlik sigortası arsında bir ayrım bulunmaktadır. Bu ayrım, yardımın devlet tarafından finansmanının yapılmış olmasıdır. İşsizlik sigortası, pasif politikalar içinde yer almaktadır (Ela, 2007: 39).

2.4.4. Belediyeler Arası Dengesizliklerin Giderilmesi

Bir devletin ilerleyen yıllardaki politikalarının biçimlenmesi, kamu bütçesiyle olmaktadır. Bu bütçe kanuni bir belge kapsamında olup, toplumun geleceği açsından önem teşkil etmektedir. Devlet sahip olduğu bütçe ile toplumsal anlamda en iyi hizmeti verebilmelidir. Başka bir ifadeyle devlet, vatandaşlarının müşterek ihtiyaçlarını dikkate alarak kendi bütçesini oluşturabilir. Devletin sosyal harcamalara önem vermesi, sosyal yapının gelişmesine katkı sağlar (Özen vd., 2016: 410).

Yerel yönetimler üzerinde denetimi, merkezi yönetim yapmaktadır. Ancak eşitlik anlamında merkez ve yerel arasındaki yönetimlerde kaynak oluşturma gibi opsiyonlar aynı değildir ve eşit görülememektedir. Merkezi yönetim gelir kaynaklarını hem vergilerle ve benzeri şeylerle hem de borçlanma gelirleri ile ayarlayabilmektedir. Yerel yönetimler ise, kanun kapsamında hareket edebilmektedir. Kanunun vermediği hiçbir yetkiyi kullanamamaktadırlar (Merdoğlu, 2016: 25). Yerel idarelere kamu harcamalarından hizmetlerini, vatandaşlara iyi bir şekilde sunmaları için pay ayrılmaktadır. Önceki dönemlerde merkezin doğrudan karşıladığı kamusal gereksinimler sonradan yerelleşmeyle birlikte yerel idarelere bırakılmıştır. Bunun nedeni, gereksinimlerin sıcağı sıcağına tespit edilip, etkin ve verimlilik ilkesi doğrultusunda harcamaların yapılmasıdır. Merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında mali transferler söz konusu olmaktadır. Ülkemizde mali transferler iki şekilde olmaktadır. İlki, belediyelere ve kaldırılan il özel idarelerine ayrılan payların GBVG (Genel Bütçe Vergi Gelirleri)'lerden sağlanmasıdır. Diğeri ise, koşullu koşulsuz yardımlardır. GBVG, belediye gelirleri açısından önem arz etmektedir. Yardımlar ise kaldırılan il özel idarelerinin gelir kalemleri arasında belirgin bir şekilde kendisini hissettirmektedir (Uzun, 2012: 42).

Sosyal belediyecilik küreselleşmeye bağlı olarak onun sonucuna yönelik yoksul bireyleri koruma amaçlıdır. Burada yoksul vatandaşların refahının göz önünde bulundurması söz konusudur. Dolayısıyla sosyal sahada belediyelerden kaliteli hizmetler sunması ve vatandaşlar arasındaki refah dengesizliğini gidermesi beklenmektedir (Kesgin, 2012: 174).

Belediyelerin özerk ve dinamik yapıları bulunmaktadır. Belediyeler, bir beldenin ve o belde de yaşayanların mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılayarak karar ve yürütme organları belde sakinlerince seçilerek oluşturulan bir kurumu ifade etmektedir. Ayrıca idari özerkliğe ve beraberinde mali özerkliğe sahip olması değinilmesi gereken özellikleri arasındadır. Kamu tüzel kişisi olarak ifade edilmektedir (Çelik, 2014: 14). Bundan dolayı, çeşitli hizmet yöntemleri verebilen, hizmet kalitesini göz ardı etmeyen, merkezi yönetimden bağımsız, yerelin nabzını iyi tutan ve ihtiyaçlara binaen hizmet üreten bir yapısı bulunmaktadır. Belediyelerdeki hizmet çeşitliliği, bireylerin ihtiyaçlarının çeşitlilik göstermesinden kaynaklanmaktadır. Bu durum kıt kaynaklara sahip olan belediyelerin yükümlülüğünü arttırmaktadır. Vatandaşların belediyelerden ihtiyaçlarına göre istedikleri şöyle sıralanmaktadır (Er, 2016: 4):

- Alt yapı hizmetleri, çevresel düzenlemeler ile enerji gibi vb. şeyler,
- Konut, genel güvenlik ile yaşanılası bir çevre isteği,
- Sosyal anlamda ihtiyaçlara cevap verebilmeleri ile kültür ve sanat gibi hizmetler,
- Sosyal yardımlaşma, toplumsal uzlaşı ve eğitim gibi konular,
- Kent bilincinin geliştirilmesi gibi konulardır.

Belediyelerin görevleri arasında ilk sırada yerel kalkınma yer almaktadır. Bunun nedeni, kalkınma stratejisine göre sermeye ya da yatırıma ihtiyaç duyulmasıdır. Belediyeler yerelliğin kolektif kapitalisti kimliğine sıkıştırılmıştır. Bundan dolayı toplumsal ve ekonomik siyasaların bir kısmının kesildiği ve bir kısmının da talileştirildiği ifade edilmektedir (Doğan, 2002: 87).

Bir toplumda sosyal kalkınmanın sağlanmasıyla adalet, barış ve dengenin sosyal anlamda gerekli olduğu vurgusu yapılmaktadır. Toplumda huzur ve refahı arttırılması konusunda belediyeler ayrıcalıklı bir öneme sahiptir (Aygen, 2014: 174).

Sosyal kalkınma belediyeler arasındaki dengesizlikleri ortadan kaldırmakla ilintilidir. Şöyle ki sosyal kalkınmanın amacı; gelir dağılımındaki adaletsizlikleri ortadan kaldırmaktır. Ayrıca bireylere iyi bir konut imkanı, sağlık koşullarında iyileştirme, daha iyi ulaşım imkanları sunmaktadır. Sosyal kalkınma vatandaşların müşterek ihtiyaçlarını karşılama imkanı sunmaktadır. Bundan dolayı gerek kişisel gerek kolektif seviyede sosyal ve beşeri ilişkileri şekillendirir (Pektaş, 2010: 8).

Ülkemizde belediyeler arası sosyo-ekonomik, kültürel, istem ve ihtiyaçlarla ilgili farklılıklara dayanan ve yerel hizmetlerin sunumunda ölçeğin dikkate alındığı dört farklı büyükşehir yönetim modeli uygulanmıştır. Bunlar, İstanbul ve Kocaeli'nde il düzeyinde büyükşehir yönetimi, Denizli'de ki bütünleşik kent modeli, diğer büyükşehirlerde iki düzeyli büyükşehir yönetimleri ve özel amaçlı metropoliten hizmet yapılarıyla hizmet anlaşmaları ve genellikle kırsal özellikler taşıyan yerel yönetimler arası hizmet birlikleridir. 6360 sayılı yasa ile ilk 3 model tek tipleştirilerek il bazlı bir büyükşehir modeli oluşturulmuştur (Gül ve Batman, 2013: 30).

Kısacası belediyelere ayrılan bütçe, kendi imkanlarına göre elde edilen kârda göz önünde bulundurularak belirlenebilir ve böylece diğer imkanları kısıtlı belediyelere verilen destek miktarı arttırılarak belediyeler arasındaki dengesizlikler giderilebilir.

2.5. Yoksullukla Mücadelede Belediyelerin Rolü (Bu başlık altında sosyal belediyecilik bağlamında belediyelerin rolü ve sosyal yardım konusu ele alınmaktadır)

Osmanlı devletinden bu yana vatandaşların sosyal konulardaki gereksinimlerini karşılama ihtiyacı günümüze kadar süregelmiştir. Yani henüz o tarihlerde sosyal belediyecilik gibi bir kavram söz konusu olmasa da zihniyet bakımından vatandaşlara hizmet edilebilirlik hakimdir. 1864 yılındaki muhtaç olanlara yönelik kliniklerin açılması ve özellikle çocuklara ücretsiz aşı (veba salgınını önlemek için) hizmetlerinin belediyelerce verilmesi, sosyal belediyecilik zihniyetinin varlığını kanıtlamaktadır. Bu dönemdeki 1868 yılına ait Dersaadet Belediye Nizamnamesi önem teşkil etmektedir. Çünkü bu nizamnameyle muhtaç durumda olanları koruyup kollama işi Şehremaneti'ye verilmiştir (Şahinoğlu, 2014: 68).

Ülkemizde yerel yönetimler üç yapılanma şeklinde görülmektedir. Bunlar; belediyeler, il özel idareleri ve köylerdir. Sosyal belediyeciliğin literatürdeki anlamı ve kavramsal çerçevesi gereği, yerel yönetim birimlerinin mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılayamayan kesimlere yönelik verdikleri hizmet sosyal adalet, sosyal hizmet ve sosyal yardım mantığıyla yapılmaktadır. Sanki sosyal belediyecilik denilince bu sosyal sorumluluk sadece belediyelere özgü anlaşılmaktadır. Halbuki tüm yerel yönetimleri kapsamaktadır (Uslu, 2011: 26). Bundan dolayı yerel yönetimler özellikle belediyeler sosyal politika kapsamında ilerlemelidirler. Toplumsal huzurun sağlanması bu sosyal politika mantığının uygulamaya geçirilmesiyle mümkündür. Bir toplumdaki yardıma ihtiyacı olan insanların ve dezavantajlı grupların gereksinimlerinin karşılanması o toplumda elbette ki refahı getirecektir (Turan vd., 2016: 15). Yine bu konuya anayasalarımızda da değinilmektedir.

1961 anayasasının kırk birinci maddesine göre şu şekilde ifade edilmiştir: iktisadi ve sosyal hayat, adalete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması amacına göre düzenlenir. İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek, bu maksatla, milli tasarrufu artırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek ve kalkınma planlarını yapmak devletin ödevidir. 1982 Anayasasının ikinci maddesinde de sosyallik vurgusu yapılarak şöyle ifade edilmiştir: demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti. Söz konusu anayasanın beşinci maddesinde ise devletin amaç ve görevleri belirtilmiştir. Bu maddeye göre; kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlanması, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak şekilde sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırılması, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlanması devletin görevleri arasında yer almaktadır (Fidan, 2009: 41). Görülmektedir ki; sosyal devlet, devlet tanımından görevlerine kadar her alanda vurgulanmaktadır. Bu da devletin vatandaşlarına verdiği önemle ilişkilendirilebilir. Anayasalarımızdaki sosyal devlet vurgusu, yardıma ihtiyacı olan vatandaşlara yapılması gerekenleri de dile getirmektedir.

Dolayısıyla sosyal devlet ile yoksulluk arasında bir bağdan bahsetmek mümkündür. Bu bağ doğrudan olmasa da derin bir biçimde kendisini göstermektedir.

Bir devletin ekonomik anlamda çıtasının yüksek olması onun sosyal harcamalarının azlığı ya da çokluğuyla ilişkilendirilemez. Bir devletin ekonomik anlamda ilerleyebilmesi için toplumunun refah seviyesinin yüksek olması gerekiyor. Bu da vatandaşların durumlarına yönelik yoksulluk stratejisini iyi yapmasına bağlıdır. Sosyal harcamalara ayırdığı pay ile yoksulluk stratejisi doğru orantılı olduğu takdirde o devlet ekonomik açıdan refaha kavuşabilecektir. Yoksulluk bir takım etmenlerin sonucu olarak görülmektedir. Bunlar; azgelişmişlik, gelir adaletsizliği, özel mülkiyet, küresel dengeler gibi birçok faktörün bir araya gelerek karşılıklı etkileşimi sonucu ortaya çıkmaktadır (Kayalıdere ve Şahin, 2014: 58).

Yoksullukla mücadelede özellikle kentlerde kırsal kesimde yaşayan ekonomik anlamda zayıf olan vatandaşlara yerel hizmetlerin götürülmesinde yerel yönetimler ön plana çıkmaktadır. Buda klasik belediyecilik anlayışından uzaklaşılarak sosyal belediyecilik anlayışının geliştiğinin göstergesidir. Böylece kırsal kesimdeki vatandaşların sosyal anlamda entegresi sağlanmaktadır. Buradan çıkarılacak sonuç, belediyeler yalnızca imar, altyapı gibi geleneksel yerel hizmetlerle ilgilenmez aynı zamanda vatandaşın gereksinimlerini karşılayarak onların refahını sağlama sorumluluğuna da sahiptir (Sezer ve Önder, 2012: 257).

2.5.1. Sosyal Yardımlar

Sosyal belediyecilik, 1970'li yıllarla birlikte etkisini arttırmıştır. 1990'lı yıllarda bu anlayış hız kazanmıştır. Belediyelerin bu anlayış perspektifindeki politikalarla gelirleri artmıştır ve sosyal hizmet politikaları kapsamında merkezler açmışlardır. Sosyal yardımlar, 90'lı yıllar öncesinde dezavantajlı gruplara yiyecek, giyecek ve aşevleri açmak gibi hizmetler doğrultusunda görülürken bu yıllardan sonra daha kapsamlı ve nitelikli hale gelmişlerdir. Örneğin; huzurevlerinin açılması, özürlü merkezleri açılması, kadın ve çocuklar için koruma evlerinin açılması, meslek ve beceri kazandırılmasına yönelik kursların açılması, polikliniklerin sağlık merkezlerinin açılması gibi hizmetler belediyelerce bünyelerine dahil edilmiştir (Pektaş, 2010: 12).

Sosyal belediyecilik, belediyelerin sosyal fonksiyonlarını arttırmaktadır. Nitekim planlama ve düzenleme sosyal alanlara yansıtılmaktadır. Bu da kamu

harcamalarının sosyal amaca hizmet edeceği şekilde yapılmasını gerektirmektedir. Aynı zamanda işsizlere yardım edilmesini, toplumsal dayanışmayla entegrasyonun sağlanmasını da beraberinde getirmektedir (Negiz, 2011: 327).

Sosyal belediyeciliğin son dönemlerde öne çıkmasının nedeni, belediyelerin ekonomik ve siyasi bağımsızlık kazanmasından ileri gelmektedir. Ülkemizde sosyo-ekonomik dönüşümün etkisi bu yönde de görülmektedir. Bu dönüşümle birlikte göçlerde artış, ekonomik krizler, toplumsal tabakalaşma ve eşitsizlik sorunu söz konusu olmaktadır (Toprak ve Şataf, 2009: 14). Bu durumda da insanların geçimini sağlayacak hale gelememesi sorunu gündeme gelmektedir. Soruna çözüm olarak sosyallik kapsamında belediyelerin vatandaşa en yakın birim olarak onların ihtiyaçlarının neler olduğuna dair tespitin yapılıp, yardım çerçevesinde gereksinimlerinin ulaştırılması esası yer almaktadır. Sosyal yardımlar, kamu sorumluluğu bağlamındaki ilkeler kapsamında ortaya çıkmıştır. Sosyal yardımlarda hiçbir karşılık beklenmemektedir (Zengin ve Öztaş, 2009: 21). Yardıma muhtaç olan insanların korunması, modern olarak ifade edilen devletin sosyal sorumluluğu olarak ortaya konulmaktadır (Öğütülmüş, 2011: 84).

Yardımlar genel olarak bazı şartların taşınmasıyla uygulamalı yapılmaktadır. Bunlar (Zengin ve Öztaş, 2009: 22);

- Sağlık açısından tedaviye ve bakıma gereksinim duyulması,
- Sosyal hastalıklardan dolayı özel hizmetlerin verilmesi,
- Okullarda yoksul öğrencilere yemek verilmesi,
- Ailelere ihtiyaçları doğrultusunda ödenek verilmesi,
- Yaşlılara, dullara ve yetimlere yardım yapılması,
- İşsizlere yardım yapılması,
- Toplu ulaşım kartlarının ücretsiz verilmesi (yardıma ihtiyacı olanlar için),
- İlaç ve tedavi giderlerinin karşılanması,
- Elektrik ve suyun ücretsiz sağlanmasını teşkil eder.

Ülkemizdeki ilk yasal sosyal yardım örneğini, 65 yaş aylığı oluşturmaktadır. 2022 sayılı kanunla 1976 yılında yürürlüğe girmiştir. Aylıkla; özellikle 65 yaşını dolduran muhtaç ve kimsesiz vatandaşlara her ay belli bir ödeneğin yapılması esas alınmıştır (Metin, 2011: 186).

2.5.2. Yoksulluk

Bir toplumdaki yoksulluğun belirgin hale gelmesi, sorumsuz yönetimler ve toplumsal çevrenin duyarsızlığıyla oluşmaktadır. Bu sorun toplumları olumsuz yönde etkilerken insanlığı da tehdit etmektedir. Yerel yönetimlerdeki sosyal belediyecilik mantığıyla yapılan uygulamalar bu sorunu ortadan kaldırmaya yöneliktir (Kesgin, 2012: 176).

Bir devlet, sosyal devlet olma özelliğini taşıyorsa vatandaşlarının sosyal durumlarıyla da ilgilenmek zorundadır. Aynı zamanda vatandaşların yaşamlarını idame ettirebilmelerinde asgari yaşam standardını gelir eşitsizliği oluşturmadan gidermekle mükelleftir (Kayalıdere ve Şahin, 2014: 59).

Yoksulluk denilince, sosyal devlet anlayışına değinmenin yararlı olacağı ifade edilmektedir. Bu anlayışın bünyesinde yoksulluğa sosyal devlet açısından yaklaşılmaktadır. Gerek tanımı gerek sosyal adaletle ilişkisi dolayısıyla yoksulluğun nasıl önüne geçileceği yönündeki çözümlere alternatif sunmaktadır. Bir devletin sosyal adalet ve barışı sağlaması önemlidir. Barış konusunda yoksul kesim ve elit kesim arasında yardımlaşma ve dayanışma bağlamında bir ayrışmanın olmaması gerektiği ifade edilmektedir. Bunların sağlanmasında devletin ekonomik ve sosyal hayata müdahalesi öngörülmektedir. Ülkemizde sosyal devlet vurgusu, 1961 ve 1982 Anayasalarında yer almaktadır. Nitekim bu kapsamda ailenin korunması, çalışma hakkı, adil ücret hakkı, sosyal güvenlik hakkı, sağlık hakkı, çevre hakkı, eğitim hakkı gibi haklar anayasal güvence altına alınmıştır (Çelik, 2013: 67). Anayasalardaki sosyal devlet, verilecek yardımların dar gelirliye sunulması perspektifinde yoksulluğu gözler önüne sermektedir. Bundan dolayı yoksullara yapılan yardımlarla onların muhtaçlık durumlarından kurtarılacağını ön görülmekte ve bu kanunlarla dile getirilmiştir. Belediyeler vatandaşa yakın birim olarak algılandığı için yoksullukla mücadele çözüm yolu olarak görülen sosyal yardımlar, Belediye Kanunlarında yerini almıştır.

Sosyal yardımlar, 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye kanunuyla resmiyet kazanmış olup, bu konu kanunun pek çok maddesinde zikredilmiştir. Bu maddeleri şöyle sıralamak gerekirse (Akpınar vd., 2012: 23);

- On dördüncü maddesinin a fırkası gereği, sosyal yardım ve sosyal hizmet konularına değinilerek büyükşehir belediyelerine ve diğer

belediyelerden de nüfusu elli bini geçen belediyelere kadın ve çocuklar için koruma evlerinin açılması yetkisi verilmiştir.

- On beşinci maddesinin m fıkrası gereği, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetlerine son verilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda mallarının gıda bankalarına, cezası ödenmeyen ve otuz gün içerisinde geri alınmayan gıda dışı malların ise yoksullara dağıtılması hükmü yer almaktadır.
- Altmışıncı maddenin i fıkrası gereği, Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürlülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar belediye bütçesindeki giderler arasında yer alacağı hükmü söz konusu olmuştur.
- Yetmiş altı ve yetmiş yedinci maddeler gereği, sosyal yardımlaşma ve dayanışma ilkelerinin hayata geçirilmesi ve beldede dayanışma ve katılım sağlayıcı programların uygulanması gerektiği yer almaktadır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununda da sosyal yardım konusuna yer verildiği görülmektedir. Bunlar (Akpınar vd. 2012: 23);

- Kanunun yirmi dördüncü maddesinin j fıkrasına göre, dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürlülere yapılacak sosyal yardımların belediye bütçesinden karşılanması gerektiği yer almaktadır.
- Yine kanunun on sekizinci maddesinin m fıkrasına göre, hizmetlerin belediye başkanının görevleri arasında olduğu yer almaktadır.

Belediyelerin sosyal belediyecilik anlayışıyla yaptıkları uygulamalar yardıma muhtaç olan vatandaşların ihtiyaçlarını gidermeye yöneliktir. Sosyal belediyeciliğin kapsamı, sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetlerinden oluşur. Bu faaliyetler kapsamında; yoksullara yönelik olarak aşevi uygulamaları, evde bakım hizmeti, sağlık hizmetleri, halk ekmek, ayni nakdi yardımlar, yaşlılara ve özürlülere dönük hizmetler, meslek edindirme kursları ve sosyal konut yer almaktadır (Kesgin, 2012: 176).

2.5.3. Yoksulluk Faktörleri

Yoksulluğun pek çok faktörden etkilenmesi, çok boyutlu bir kavram olmasından ileri gelmektedir. Yoksulluğu etkileyen hususlar; bölgesel, toplumsal, haneye ve kişiye ilişkindir. Bölgesellikle anlatılmak istenen; bölgeye ait hava şartları, alt yapı imkanları, çevresel şartlar, gıdaya yönelik kaynaklar, toprak ve toprağın verimliliği, yönetim, o bölgeye ait politik istikrar, pazar istikrarı, sosyal ve ekonomik eşitsizlik ile güvenlik gibi konulardır. Bölgelerin özellikleri diğer bölgeleri ve ülkeyi etkileyerek yoksulluğa da yön verebilir. Bunun en güzel örneklerinden birisi, Vietnam diğeri Bangladeş'tir. Vietnam'ın kuzey bölgelerinin yoksul olmasının sebebi çevreseldir. Orada çok fazla tayfun olması yoksulluğa sebep olmaktadır. Çevresel şartlar nedeniyle çok fazla sel baskınının yaşanması yoksulluğa sebep olmaktadır (Cennet, 2010: 28). Yoksulluğun oluşma nedenleri arasında; üretimsizlik, üretilen bir takım değerlere ilişkin adil paylaşımın olmaması yer almaktadır. Kimi ülkelerin üretim miktarlarının az olması ya da hiç olmaması iklim ve doğa şartlarından ileri gelmektedir. Bu da yoksulluğun sebepleri arasında görülebilir. Aynı zamanda ülkelerin nüfus artışlarının hızlı olması da yoksulluk açısından dezavantajdır. Çünkü ülkeler çok çabuk ürettikleri gibi çok çabuk da tüketmektedirler (Gedikoğlu, 2015: 16). Yoksulluğu belirleyen faktörler arasında ekonomik krizler ve işsizlik en çarpıcı örnekleri teşkil etmektedir.

Yoksulluğun önemli ölçüde azaltılması sosyal politikalarla bağdaştırılmaktadır (Cennet, 2010: 88). 1990'lı yıllarda tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yoksulluk ve işsizlik çığ gibi büyümüştür. Önceki yıllar yalnızca kavramsal olarak varlığını sürdüren yoksulluk 90'lı yıllara gelindiğinde uygulamalı olarak kendisini hissettirmiştir. Ülkemizde yoksullukla ilgili pek çok istihdama yönelik politika yapılmasına rağmen bu sorun halen varlığını devam ettirmektedir. Aynı zamanda istihdam politikalarının yanında, para politikaları, teşvik ve akabinde destek programları da söz konusu olmuştur. Yoksulluğu en aza indirgeyecek başka politikalarda yapılmıştır. Bunlar; sosyal dayanışma ve yardımlaşma fonu, işsizlik sigortası, mikro kredi programları olarak sıralanabilir (Şengür, 2011: 59). Ayrıca yoksulluğun oluşumunda ülke ekonomisinin iyiye gitmemesi de bir etken olarak kabul

edilebilir. Bundan dolayı yaşanan ekonomik krizler, yoksulluğun tetikleyicisi olarak algılanabilir. Bu duruma yaşadığımız ülkeden örnekler verebilmek mümkündür.

Ülkemizde sadece ekonomiyi değil özellikle sosyal ve siyasal yapıyı da ilgilendiren önemli krizler yaşanmıştır. Öncelikle 1994 krizi yaşanmıştır. Bu krizin yaşanmasında; kamu harcamalarının artması, para politikası ile oligopolcü sanayici davranışlar etkili olmuştur. Böyle bir durumda istikrarsızlık ortamı doğmuştur. Dövizdeki talep artışları kur yükselmelerine neden olmuştur. Diğer krizler ise 2000 ve 2001 yılında yaşanan krizlerdir. Bu krizlerin ortak nedeni ise devletin borcunun çok yüksek meblalara ulaşmasıdır (Kule, 2004: 69).

Ülkemizde yoksulluk önceki yıllarda daha çok dolaylı bir şekilde görülmüştür ve işsizlik sorunu bu şekilde ele alınmıştır. Ekonomik büyümeyle iki sorununda ortadan kalkacağı düşünülmüş ancak kalkınma planlarının yapılmasına rağmen sorunlar varlığını devam ettirmiştir. Yani ülkemizde gerek yoksullukla mücadele sorunu gerek işsizlikle mücadele sorunu ekonomik büyümenin yanında doğrudan mücadele uygulamalarını da beraberinde getirmiştir (Arpacıoğlu, 2012: 91). Ekonomik krizler sonucunda ülke ekonomileri bozularak istikrarsız bir ortamın oluşması, belediyelerin sosyal anlamda vatandaşlara yönelmesini de engellemektedir. Böyle bir durumda sosyal belediyeciliğin gelişmesi olumlu yönde seyretmemektedir. Kısacası bir devletin ekonomisi sarsılmadığı sürece, sosyal devlet çerçevesinde hareket edilerek sosyal belediyecilik vatandaş lehine gelişme gösterecektir.

Yoksulluk ve işsizlik arasında bir bağ söz konusudur. Yoksul kişilerin düzenli işlerinin mevcut olmaması ve istihdam sorunlarıyla yüz yüze kalmaları yoksulluk tanımının içeriğini vermektedir. İşsizlik söz konusu olduğunda yoksulluk da beraberinde gelecektir. Başka bir ifadeyle, işsizlik ve yoksulluk arasında neden sonuç ilişkisi vardır (Arpacıoğlu, 2012: 34). Sosyal devlet anlayışı gereği bu kapsama giren işsiz vatandaşlara işsizlik sigortası bağlanmaktadır. İşsizliğin günümüz şartlarında yansıttığı faktörler şunlardır: tüketici talep profili değişikliği, dış pazara ilişkin rekabet ortamı, teknolojik yenilikler, dünya ekonomisinin baskısıdır (Cennet, 2010: 12).

Bir toplumun en büyük zenginlik kaynağı işgücünün iyi kullanılmasıdır. Bu kaynağın iyi kullanılamaması durumunda büyük memnuniyetsizliklere sebebiyet

verecektir. Çalışma gücü ve yeteneğine sahip, çalışmak istediği halde, asgari ücret düzeyinde de olsa bir işe sahip olamamak, hem birey hem de toplum açısından ciddi ekonomik ve sosyal sorunlara yol açmaktadır (Durak, 2011: 11). Ülkemizde işsizlik konusunda belediyeler sosyal belediyecilik mantığıyla hareket ederek, meslek edindirme kursları düzenlemektedir. Aynı zamanda işsiz vatandaşların mağduriyeti, iş imkanına kavuşana kadar işsizlik sigortasıyla giderilmektedir.

2.5.4. Sosyal Kamu Harcamaları

Kamu harcaması olarak nitelendirilen kavram, devlet yönetimleri tarafından biçimlenmektedir ve yoksullukla mücadele kapsamında yapılan faaliyetleri içermektedir. Ülkemizdeki bütçe sistemine göre yapılan harcamalar, sosyal kamu veya sosyal koruma harcamaları olarak da adlandırılmaktadır. Bir devletin milli gelirinden sosyal kamu harcamalarına ayırdığı kısım iki faktörle ilişkilendirilmiştir. Bunların ilki, devletin gelişmişlik seviyesidir; ikincisi ise, yurttaşlarına sağladığı sosyal refahtır. Eğer bütçeden ayrılan kısım büyük olursa verilen önem derecesi de bir o kadar yüksektir. Şöyle ki bir devlette sosyal kamu harcamalarına ayrılan kısmın geniş olması aynı zamanda başka bir alanda kesintiye gidildiğini de göstermektedir (Kayalıdere ve Şahin, 2014: 63). Sosyal kamu harcamaları daha çok yeni kamu yönetimindeki kamu hizmeti kavramını ön plana çıkarmaktadır. Küreselleşmeye bağlı olarak kavramın evrensel hizmet olarak şekil değiştirdiği ileri sürülmektedir. Bu hizmetin özünde ise sosyal anlamda vatandaşların ihtiyaçlarını karşılamalarındaki zorluklar yatmaktadır. Yurttaş odaklı bir kavram olup, beraberinde kamu harcamalarını getirmektedir.

Klasik kamu hizmeti kavramı yeni kamu yönetimi anlayışı ve küreselleşmeyle beraber ortadan kalkmıştır. Onun yerine evrensel hizmet anlayışı gelmiştir. Bu hizmet; nitelikli, erişilebilir, fiyat konusunda uygun olup sürekli ve düzenli verilen, vazgeçilmez ve müşterek gereksinimleri karşılayan bir hizmeti ifade etmektedir ve toplum nezdinde kaliteli hizmetin uygun fiyatlarla sunulması şeklinde algılanmaktadır (Atmaca, 2012: 92). Evrensel hizmetin insan odaklı ve yukarıda açıklandığı gibi ihtiyaçlara cevap vermesi açısından sosyal yardımlarla bağlantılı olduğu ifade edilmektedir. Evrensel hizmet bütünü teşkil etmektedir. Sosyal yardım ise bütünün parçasıdır. Bundan dolayı yardım konusunda yapılan harcamalar önemlidir.

Bir ülkede yapılan sosyal yardım ve hizmetler sosyal devlet mantığıyla yapılmaktadır ve pek çok kamu kurum ve kuruluşunca verilmektedir. Ayrıca bunları farklı finansman kaynaklarıyla sağlamaktadır. Bugün sosyal yardımlar sadece merkezi yönetimce değil, yerel yönetimler, vakıflar, dernekler ve özel kuruluşlarca da yapılmaktadır. Sosyal anlamdaki hizmetler vergilerle finanse edilerek verilmektedir. Sosyal güvenlik hizmetlerinin finansmanı ise, parafiskal gelirlerde denilen aidat, prim gibi gelirlerle sağlanmaktadır. Yine de hizmetlerin finansman açıkları söz konusu olduğunda genel bütçeyle bu açıklar kapatılmaktadır (Türkoğlu, 2013: 295).

Bir toplum için ekonomik süreç göz önünde bulundurulduğu takdirde herkesin süreç dahilinde payını alması söz konusu olmamaktadır. Bunlar daha çok çocuklar, yaşlılar, maluller gibi kişileri teşkil eder. Bir devlet; altyapı yatırımlarını yapması, çevreyi koruması ve istikrarlı politik ortamı sağlaması açısından bireyler için önem arz etmektedir. Ayrıca piyasadaki güçlerin kar ya da çıkarı olmadan yapmak istemediği hizmetleri de devlet, vatandaşı yararına yapmaktadır (Ener ve Demircan, 2006: 201). Bu istikrarlı politik ortamın sağlanması için ise devlet (sosyal kamu harcamaları kapsamında), Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununu gündeme getirmektedir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, sosyal kamu harcamalarının hesaplanması anlamında da algılanmaktadır. Bu yönden önem derecesi artmaktadır. Bu kanun gereği, bütün idarelerin 2004 yılına ait bütçeleri genel ve özel bütçe kapsamında değerlendirilmiştir. Ayrıca kanun, analitik bütçe sınıflandırılmasına tabi tutularak kanunlaştırılmıştır. Bu sınıflandırma 2006yılı itibariyle diğer kurumlarda da kullanılmıştır. Bu kurumlar; mahalli idareler, sosyal güvenlik kurumları, düzenleyici ve denetleyici kurumlar ve döner sermayeli kuruluşları teşkil etmektedir. Yine kullanılan bu sınıflandırma üçe ayrılmaktadır. Bunlar: ekonomik, fonksiyonel ve kurumsal sınıflandırmadır. İçlerinden fonksiyonel olanı harcamaların ne amaçlı yapıldığını ortaya koymaktadır. Söz konusu sınıflandırmanın içerisinde sağlık, sosyal güvenlik, eğitim ve sosyal yardımlar gibi hizmet harcamaları bulunmaktadır. Sosyal kamu harcamalarında önem teşkil eden, idarelerin harcamalarını fonksiyonel anlamdaki sınıflandırmaya göre yapmasıdır (Kayalıdere ve Şahin, 2014: 64).

Tablo 1: Sosyal Kamu Harcamalarının Gelişimi (1975-2000)

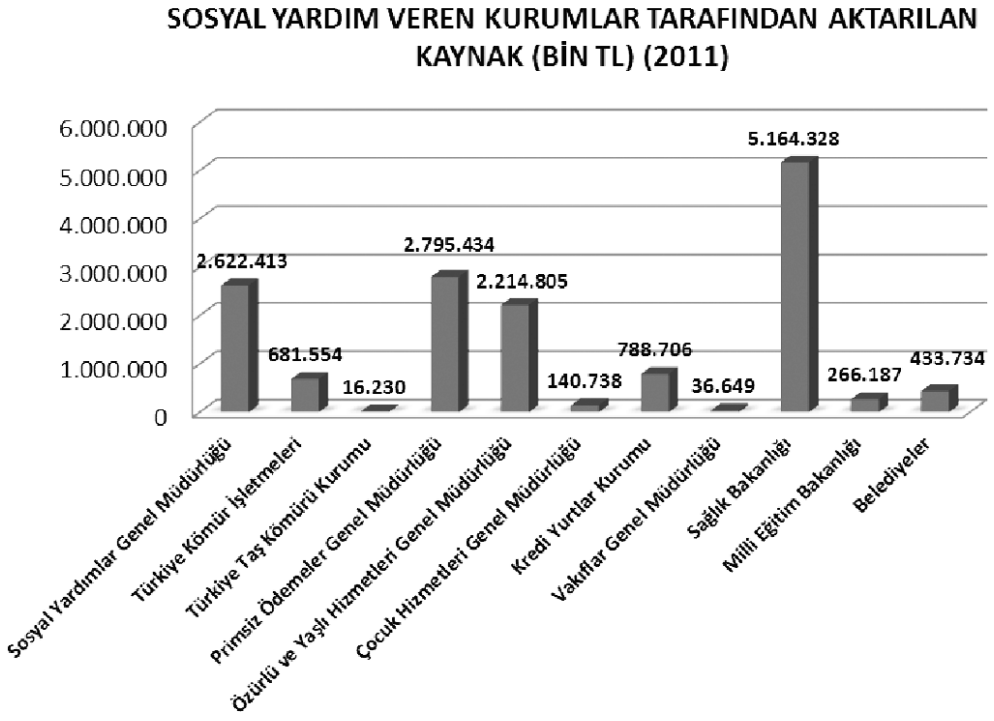
YILLAR	SOSYAL HRC. (MLYR TL)	SOSYAL HRC. /GSYH (%)	Sosyal Hrc. /Konsolide Bütçe (%)
1975	27	3,88	22,89
1980	205	3,86	17,83
1985	881	2,49	13,57
1990	17260	4,61	25,25
1995	241092	3,20	13,98
2000	5784440	4,96	12,32

Kaynak: Kayalıdere ve Şahin, 2014: 2.

Tablo 2, bize sosyal kamu harcamalarının yıllara göre ayrılan miktar ile bütçede yer alan yüzdelik dilimlerini göstermektedir. Ayrıca GSYH' nin yüzdelik oranlarını da vermektedir. Ülkemizde 1975 ve 2000 yılları arasındaki sosyal harcamaların gelişimi tabloda ifade edilmektedir. Harcamalar GSYH'ye göre söz konusu dönemde aşağı yukarı % 1 oranında artış göstermektedir. Tablodan da hareketle 2000 yılında artış gözlenmekte olup, bütçeden sosyal kamu harcamalarına

ayrılan payın yüksek olması sosyal yardımların yapılabilmesine ne derece önem verildiğinin göstergesi olarak da karşımıza çıkmaktadır (Kayalıdere ve Şahin, 2014: 63). Sosyal kamu harcamaları bağlamında hangi kurumun yardımlara ne kadar kaynak ayırdığı da bir hayli önemlidir. Bu durum aşağıda grafiksel olarak gösterilmiştir.

Tablo 2: Sosyal Yardım Veren Kurumlar Tarafından Aktarılan Kaynak

Kaynak: Türkoğlu, 2013: 296.

Yukarıdaki Tabloda, kurumların sosyal yardım için aktardıkları kaynaklar grafiksel olarak ifade edilmektedir. Tabloya bakıldığında belediyelerin kaynak aktarma yönünden yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu durum belediyelerin aslında yerel olarak vurgulansa da kaynak bakımından kendi gelirlerine sahip olamamasının ve merkeze bağlı olmasının göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.5.5. Gecekondulaşma ve Nöbetleşe Yoksulluk

Konut yapısı kentsel mekanın dönüşümünü sağlar. Özellikle konut alanlarının yaygınlaşmasındaki en önemli faktörler; kent yaşamının insanları etkilemesi, kırsal bölgelerde işsizliğin had safhada olması ve göçtür. Kırsal bölgelerden çeşitli nedenlerle kente gelen bireyler, kalacakları yer sorunu yaşamaktadırlar. Bu noktada onlara ne devlet ne de özel girişimciler yardım etmediğinden dolayı kamuya ait alanlarda ya da şahıslara ait yerlerde kendilerine barınma amaçlı yapılaşmaya uygun olmayan evler inşa etmektedirler. Vatandaşların belediyelerin imar planlarına uymaksızın kendilerinin yaptığı ve teknik olmayan bu derme çatma yapılar gecekondu olarak adlandırılmaktadır (Maybarskan, 2013: 10).

Gecekondulaşma ilk zamanlar bir konut sorunu olarak algılanmıştır. Söz konusu bu problem, sosyo- ekonomik anlamda devasa bir büyüme göstererek içinden çıkılamaz bir hal almıştır. Öyle ki bu durum, kentsel toprak sorununu da beraberinde getirmiştir. Şehirlerdeki toprak alanı daralmış, sağlıklı yapılaşmanın gelişmesi bir noktada engellenmiştir. Kentsel yönetimler, sağlıklı yapılar inşa etmek ve gecekondulaşmayı engellemek için yeni arsa ve toprak alanları oluşturma yoluna gitmişlerdir. Bu bağlamda imar ve alt yapı planları hız kazanmıştır. Sağlıklı yapıların inşası, imar ve alt yapı planlarına uygun ruhsat ve izinler dahilinde yapılmaya başlanmıştır (Mutlu, 2007: 4).

Şehirlerde giderek artan işsizlik ve yoksulluk konusu belediyelerin yetki ve etki alanlarına girmiştir. Köylerden kentlere yaşamını sürdürmek için gelen ancak umduğunu alamayan insanların ihtiyaçlarının karşılayamaması durumunda belediyeler devreye girmektedir. Sosyal devlet anlayışı ile yerelleşme bağlamında yerel yönetimlerin sosyal refah konusundaki beklentileri artış göstermektedir. Kentlerde özellikle sanayileşme sonrasında yaşanan göç nedeniyle sanayi merkezlerindeki iş alanlarının boşaltılmasıyla birlikte bu sahipsiz kalan alanların göçle gelen kişiler ve yoksullar tarafından istila edilmesiyle çöküntü alanları diye nitelendirilen alanlar oluşmuştur (Kesgin, 2012: 175).

Gecekondulaşma 1950'li yıllarla birlikte şahlanmıştır ve köylerden kentlere göçle bu şahlanış git gide artış göstermektedir (Güllü, 2010: 48). Gecekondularda yaşayan insanlar daha çok ara form niteliğinde değerlendirilmektedir.

Kentleşme sürecinde gecekonduların ara form niteliğinde olması, insanların zamanla refah seviyesinde artış yaşanmasıyla gecekondu mekanlarını terk ederek şehirlerin orta kesimlerinde yaşamalarını ifade etmektedir. Başka bir ifadeyle şehirlere göç eden kişiler önce gecekondu mekanlarında ikamet ettikten sonra ekonomik durumlarının düzelmesi ve şehre uyum sağlamalarıyla bir üst mertebedeki yerlere taşınmaktadırlar. Bu süreç iki yıl ile dört yıl olarak saptanmıştır (Kocar, 2013: 84). Ara form niteliğinden çıkamayan gecekondu bölgelerinde ve yoksulluk sınırlarında yaşayan vatandaşlara birinci elden hizmet ve yardım götürme belediyelerin öncelikli görevleri arasında kabul görmeye başlamıştır. Gecekondular ve yoksulluk sınırının arasında ortak ve farklı noktalar bulunmaktadır.

Tablo 3: Gecekondular ve Yoksulluk Yuvaları

	Gecekondular	Yoksulluk Yuvaları (Slums)
Ortak Yanlar	Toplumun yoksul ve dar gelirli sınıflarını barındırır.	Toplumun yoksul ve dar gelirli sınıflarını barındırır.
Farklı Yanlar	Sanayileşmesini tamamlayamamış ülkelerin kent çevrelerinde görülür. Bu alanlarda yaşayan insanlar, köy ve kent kültürü arasında uyum sağlama çabası ile geçiş kültürü olarak kentte yeni ortaya çıkan "gecekondu kültürünü yaratmışlardır.	Gelişmiş ülkelerin büyük kentlerinin merkezlerinde görülür. Bu alanlarda yaşayanlar; eğitim düzeyleri düşük, etnik ayrım, şiddet ve yabancılaşmayı yoğun yaşayan kimselerdir.

	Geleceğe umutla bakılmaktadır. Nüfus ve barınma yoğunlukları yüksek olsa da yoksulluk yuvalarının gecekondulardakinden çok yüksektir. Geçici bir barınma ortamı değil, barınma ihtiyacının sürekli karşılanmasını sağlayan, yerleşme niyetiyle kurulmuş yapılardır. Gecekondularda yaşayan halk kırsal kökenlidir.	Geleceğe dair umutları yoktur. Nüfus yoğunluğunun çok yüksek olduğu yerleşim yerleridir. Yoksulluk yuvalarının bulunduğu kentsel mekan da sürekli yer değiştirildiği görülür. Yoksulluk yuvalarında yaşayan halk kentlilerden oluşur.

Kaynak: Mutlu, 2007: 3.

Eski dönemler itibariyle de yoksulluk ve yoksullukla mücadele söz konusu olmuştur. Buna örnek Hammurabi yasaları verilebilir. Bu yasalarda da yoksul kesim ve varsıllar (varlıklı, zengin kesim) arasındaki ilişkilerin ne yönde seyredeceği belirlenerek yasada yerini almıştır. Günümüzdeki İngiltere, Amerika ve Kanada'daki sosyal refah sisteminin temelleri de eskiye dayanmaktadır. Öyle ki on yedinci yüzyıldaki Britanya Yasal Sözleşmesi yukarıda bahsedilen ülkelerin sosyal refah sisteminin temelini teşkil etmektedir. Bu sözleşme yoksulluk yasası olarak da nitelendirilmiştir (Cennet, 2010: 50).

Sosyal belediyecilik bağlamında gecekondu bölgelerinde yaşayanlar ile yoksulluk yuvalarında yaşayanlar dar gelirli olmaları ve bir takım ihtiyaçları yerine getirememelerinden ötürü yardımlarla desteklenmektedir. Gecekondularda yaşayan bireylerin ekonomik ve sosyal durumları göz önünde bulundurulduğunda yoksulluk

tanımı içerisinde yer aldığı görülecektir. Yoksulluk üzerinde mutabık olunan kesin bir tanımdan söz edilememektedir. Her toplumun kendi değer sistemi bulunmaktadır. Buna yönelik olarak da yoksulluk farklı değer sistemlerine göre kendi içinde ele alınmaktadır. Kısacası yoksulluk, asgari yaşam standardının altında olma durumu olarak ifade edilebilir (Kule, 2004: 7). Ancak yoksulluğun değişik boyutları mevcuttur. Bu hususlar dikkate alındığında yoksulluğun farklı boyutları karşımıza dört tür yoksulluk tanımı ile çıkmaktadır. Bunlar; mutlak, göreli, objektif ve subjektif yoksulluktur.

Mutlak Yoksulluk; gelire bağlanan bir yaklaşım çerçevesinde mutlak yoksulluk tanımlanmaktadır. İnsanların yaşamlarını idame ettirmedeki asgari seviyeyi de ifade etmektedir (Şengür, 2011: 11). Örneğin; gıda harcamalarının karşılanamaması.

Göreli yoksulluk; yukarıda yapılan mutlak tanımlama aynı zamanda yoksullukla alakalı başka yaklaşımlarında yolunu açmıştır. Bu yoksulluk ülkelere göre farklılık gösterirken aynı zamanda ülkelerin tüketim alışkanlıklarına yönelik gelişmektedir. Bu yoksulluk türüne göre, kalori ihtiyacı baz alınarak sosyo-kültürel bakımdan bazı malların tüketimini de bünyesine ilave etmektedir (Şengür, 2011: 13). Bu yoksulluk türünde de bireyler temel ihtiyaçlarını karşılayabiliyorlar ancak insanlık onuruna yakışacak yeterli bir gelire sahip değillerdir.

Objektif yoksulluk; bu yoksulluk türünde yoksulluğu oluşturan durumların ortadan kaldırılarak, yoksul olarak ifade edilen kişilerin yoksulluktan kurtarılmasına olanak tanıyan bir yaklaşımdır. Refah yaklaşımı gibi bazı değerlendirmeleri de kapsamaktadır. Genel olarak hane halkıyla ilgili olumlu saptamalar yaptığı için söz konusu yaklaşım daha çok tercih edilmektedir. Bu yoksulluk türünün öznel yoksulluktan ayrılmasının sebebi, refah yaklaşım değerlendirmesi ve araştırmalar sonucundaki bilimsel kriterlerdir (Şengür, 2011: 14). Bireylerin şahsi ihtiyaçlarının kişiden kişiye değişmesinden dolayı, gereksinimlerin neler olduğunun belirlenmesindeki kriterlerin oluşturulması uzmanlara verilmiştir.

Subjektif yoksulluk; bu yaklaşımda birey tercihi söz konusudur. Yoksulluk daha çok bireyler ve hane halkı değerlendirmeleriyle ifade edilmektedir (Şengür, 2011:

15). Yani hana halkları arasındaki yoksulluk seviyesinin karşılaştırılmasını ifade etmektedir.

2.5.6. Açlık Sınırı (Yoksulluk sınırı)

Neo-liberal politikalarla birlikte devlet küçülme sürecine girmiştir. Yine bu politikalar sosyal devletin arka plana atılmasına ve güçsüzleştirilmesine neden olurken sermaye açısından olumlu seyir izlemiştir. Çünkü sermayenin gelişimine engel teşkil eden pürüzler kaldırılmış ve etkinliği arttırılarak devam ettirilmiştir. Bu politikalar; toplumsal dengenin bozulmasına neden olarak dar gelirli grupların ve çalışan kesimin aleyhine sonuçlanmıştır (Gedikoğlu, 2015: 21). Dolayısıyla dar gelirli kesimin asgari yaşam standardının düşmesi açlık sınırını (yoksulluk sınırını) gündeme getirmektedir.

Temel tüketimin sağlanması için gerekli olan mal demeti ihtiyacı yoksulluk sınırını vermektedir. Yardıma ihtiyacı olan kişilerin yiyecek ve yiyecek dışında her şeyden mahrum olması da yoksulluk sınırının kapsamına girmektedir ve ihtiyacı olan birey açısından ne derece önemli olduğu yönündeki değerini ifade etmektedir. Dolayısıyla mal demetindeki temel tüketim mallarının hesaplanmasına gidilmektedir. Bunun hesaplanması yoksulların minimum alım güçlerini ölçmektedir ve yoksulluk sınırı alım gücünün göz önünde bulundurulmasıyla söz konusu olmaktadır. Geçim konusunda zorluk çekilip çekilmediğine ilişkin soruyla saptamalar da yapılmaktadır (Şengür, 2011: 18). Ülkemizde yoksulluk sınırında olan bireyler bağlamında TUİK rapor hazırlamıştır. Oluşturulan yoksulluk şablonuna göre aşağıdaki grupların ortaya çıktığı görülmektedir (Arpacıoğlu, 2012: 64);

- Yevmiyeli ve kendi adına çalışan ücretsiz aile işçileri,
- Yoksulluğa yatkın istihdam statülerinin yaygın olduğu tarım işlerinde çalışanlar,
- Kırsal yerlerde yaşayanlar,
- Eğitim ve nitelik düzeyi düşük olanlar,
- Ataerkil ve kalabalık ailelerde yaşayanlar,
- Hiçbir güvencesi olmayan kayıt dışı sektörde çalışanlar,
- Son olarak kadın çalışanlardır.

Bu gruplar toplumsal açıdan yardıma ihtiyacı olan bireylerden oluşmaktadır. Sosyal belediyecilik, sosyal yardım ve hizmet kapsamında vatandaşların gereksinimlerini karşılayıp, onların insan onuruna yakışır bir yaşam sürmeleri hedefini taşımaktadır. Bu durum kanunlarla meşrulaştırılarak; 5393 sayılı Belediye Kanununun 38. maddesi ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 18. maddesi gereği belediye başkanına, bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanma yetkisi vermiştir. Belediyelerin yoksul ve kimsesizlere yönelik sunduğu aşevi hizmeti, açlık sınırının giderilmesine yönelik yapılan somut bir örnektir (Öz ve Yıldırımalp, t.y.: 459).

2.6. Türkiye'de Belediyelerin Sosyal Politika Uygulamaları

Kentleşme, sanayileşmenin gelişmesiyle hız kazanmıştır. Aynı zamanda kentleşmeyle birlikte yerel yönetimlerde sosyal politika kapsamında işlevsel bir hale gelmiştir. Geleneksel kuruluşlar tarafından sanayi devrimi öncesinde kentsel sorunlara (eğitim, sağlık, gıda, barınma ve altyapı gibi) ilişkin çözüm getirilmeye çalışılmış. Ancak kentlerdeki büyüme ve nüfus artışıyla bu olanaksız bir hal almaya başlamıştır. İşte bu yetersizlik yerel yönetimlere ana hizmetlerin yanında sosyal politika çerçevesindeki hizmet sorumluluğunu da yüklemiştir. 1929 bunalımının ardından yerel yönetimler merkezi yönetimce belirlenen sosyal politikaların ve ekonomik politikaların yerine getireni olmuştur. Merkezi yönetim sosyal hayatta daha etkili hale gelmiştir. Yine bu dönemde sosyal politika kapsamında yerel yönetimlere bir takım hizmetler verilmiştir. Bunlar; geleneksel hizmetler, eğitim, kültür, toplum sağlığı, belde halkının korunması, gelir dağılımı ile servet dağılımı, çevreyi koruma, sosyal konut politikası vb. gibi. Böyle bir belediyecilik o dönemde refah devleti belediyeciliği olarak adlandırılmıştır. Anlayışa göre; yerel yönetimler sosyal yaşama yön verici ve kaynak bakımından dağıtıcı bir pozisyonda görülmüş olup, bu kapsamda hizmet vermesi istenmiştir (Pektaş, 2010: 11).

Yerel yönetimlerdeki sosyal belediyecilik anlayışıyla vatandaşların yardımlaşma ve dayanışma bağlamında birlik ve beraberliği sağlanarak kaynaşması önem teşkil etmektedir. Nedeni ise yerel yönetimlerde yönetici pozisyonuna gelen

kişilerin vatandaşların oyları ile seçilerek gelmesidir. Dolayısıyla halkoyuyla yöneten pozisyonuna gelmiş kişiler halk arasındaki kaynaşmayı sağlamakla mükelleftirler. Özellikle son dönemlerde belediyelerde halkın ihtiyaçlarına yönelik beyaz masa kurulmuştur. Bu masanın amacı, halkın isteklerine yönelik kısa vadede çözüm bulmalarının yanında vatandaş memnuniyetini sağlayabilmektir (Gündüz, 2013: 46). İşte bu kapsamda sosyal belediyecilik yurdumuzda toplum yararını gözetmek amacıyla kullanılmaktadır.

Ülkemizde sosyal belediyecilik anlayışıyla hizmet verilen kesim; kadınlar, çocuklar, dar gelirliler, engelliler, yaşlılar ve gençlerden oluşmaktadır. Belediyelerin bu kesimlere yönelik hizmet birimleri şu şekildedir (Pektaş, 2010: 15);

- Sağlık ve Sosyal Hizmetler,
- Kültür ve Sosyal İşler,
- Eğitim ve Kültür İşleri ve benzeri gibi.

Belediyeler bu birimler yardımıyla vatandaşlara sosyal belediyecilik kapsamında hizmetler götürebilmektedir. Bu hizmetler (Pektaş, 2010: 15);

- Anne ve çocuk sağlığı merkezleri,
- Sağlıkla ilgili merkezler açmak (sağlık ocakları, gezici sağlık otobüsleri, tanı merkezlerikurmak gibi),
- Konutla ilgili fiyatı minimize elden imkanlar sunmak,
- Yardıma ihtiyacı olanlara barınma hizmeti sunmak,
- Danışma ve psikolojik yardım merkezleri açmak,
- Sağlık alanında hasta vatandaşların refakatçileri için misafirhaneler açmak,
- Yardıma ihtiyacı olan vatandaşlara erzak, giyim gibi yardımlarda bulunmak,
- Yine yardıma ihtiyacı olan vatandaşlar için aş evleri ve imarethaneler açmak,
- İş arayanlara yardımcı olabilmek için istihdam ofisleri açmak,
- İş kuracak vatandaşları ekipman desteği sağlamak,
- Kimsesiz çocuklara yönelik çocuk yuvaları ve kreşler açmak,
- Kültür, sanat ve spor merkezleri açmak,

- Öğrencilere kırtasiye yardımı ve bur gibi imkanlar sağlamak,
- Özürlüler içi hizmet verebilecek tesisler açmak ve yaşamlarını kolaylaştırıcı imkanlar sağlamak,
- Yardıma ihtiyacı olan ve sağlık problemleri yaşayan vatandaşlar için hiçbir ücret alınmadan tedavi olanakları sağlamak,
- Meslek edindirmek için kurslar (İSMEK, KOMEK, BELMEK gibi) açmak.

Ülkemizde özellikle sosyal politika bağlamında sosyal belediyeciliğin uygulamaları daha çok eğitim, sağlık, gıda ve konut gibi konularda görülmektedir. Çünkü sağlıklı bir toplumun merkezi yönetimce yerel yönetimler eliyle mümkün kılınabilmesi bu konularda herhangi bir sorunun yaşanmamasıyla mümkün olabilmektedir. Bu konulara aşağıda yer verilmiştir.

2.6.1. Eğitim

Merkezi yönetim hizmetleri genel olarak toplumun tamamına hitap etmektedir. Bu yüzden yerelin yetersiz kalabilme ihtimali yüksektir. İşte bu noktada yerel yönetimler işlevsel bir öneme sahiptir. Belediyeler imkanları doğrultusunda sosyal hizmet verebilmekte ve sosyal yardım yapabilmektedir. Belediyenin hukuki, mali ve idari imkanları bulunmaktadır. Sosyal politikalara yönelik sorumluluk genelde merkezi idareye aittir. Bu durum sosyal politikaların uygulanmasında uzun vadeli makro politikaların hayata geçirilmesini aksatabilmektedir. Çünkü siyasal iktidarlar kısa vadeli çözümlerle anı kurtarma çabası içerisinde olabilmektedir. Bu eksiklik, belediyeleri toplumsal sorunlara yönelik hizmetlere daha fazla yöneltmiştir. Ayrıca eklenmesi gereken bir diğer konu ise belediyelerin siyasi bir kurum olmalarıdır. Yani verdikleri hizmetleri seçim kaygısıyla da yapan belediyeler söz konusudur. Halbuki verilen hizmetler toplum yararı gözetilerek yapıldığı takdirde zaten vatandaşlar seçim zamanında da o belediyeleri yeniden taçlandıracaktır. İşte belediyelerin vermiş oluğu hizmetler, toplumsal sorunlara yönelik hizmetler olduğu için sosyal yardımlara daha çok eğilme imkanı bulmuşlardır (Sönmez, 2009: 45).

Belediyeler, vatandaşların sosyo-ekonomik ihtiyaçlarını karşılayarak gelişme göstermişlerdir. Vatandaşların ihtiyaçları; sağlık, eğitim, imar, altyapı, trafik ve temizlik gibi gereksinimlerdir. Belediyeler yukarıda sayılan hizmetler dışında kültürel ve sanatsal faaliyetlere önem vermektedir. Başka bir ifadeyle yerel yönetimler, vatandaşın duygularına hitap eder ve sanata ve sanatçıya değer veren etkinliklere katkı vermektedir (Keleş, 2008: 69). Türkiye'de eğitim ve buna bağlı istihdam politikasında mesleki eğitimler verilmektedir. Mesleki eğitimler geçmiş yıllarda yalnızca meslek okullarıyla verilmekteydi. Ancak 1988 yılında bu konuda iş gücünü aktif hale getirecek yönetmelik yayımlanmış ve devreye sokulmuştur. Yani mesleki eğitimin etkin bir hale gelmesi İŞKUR'la mümkün olmuştur. İŞKUR da yaygın eğitim söz konusudur. İŞKUR bütün bunları yaparken kamu kuruluşları ve özel kuruluşlarla iş birliği içerisinde hareket etmektedir. Belediyeler, vakıflar, sivil toplum kuruluşları, kamu ve özel eğitim kurumları İŞKUR'un eğitim ve istihdam politikasından faydalanacak politikalar sürdürmektedirler (Ela, 2007: 95).

2.6.2. Sağlık

Sosyal Belediyecilik anlayışı çerçevesinde özellikle sağlık alanında büyükşehir belediyeleri; sağlık danışma merkezleri, geliştirilmiş toplumsal rehabilitasyon projeleri, halk sağlığı hizmetleri, donma tehlikesiyle karşı karşıya kalanlara yönelik yapılan hizmetler, ambulans hizmetleri, acil yardım hizmetleri, ilk yardım hizmetleri, tedavi edici sağlık hizmetleri ve cenaze hizmetleri, Anne ve çocuk sağlığı merkezleri, sağlık ocakları, gezici sağlık otobüsleri, tanı merkezleri kurmak, Sağlık sorunu yaşayan muhtaç kesimlere ücretsiz tedavi hizmeti örneğin böbrek hastaları için diyaliz hizmeti vb. gibi hizmetleri yapmaktadırlar. Bu noktada belediyelerin toplumsal yararı göz önünde bulundurduğunu söylemek mümkün olabilmektedir (Sönmez, 2009: 39).

2.6.3. Gıda

Sosyal belediyecilik anlayışıyla belediyelerin vatandaşlarına yönelik gelir durumu tespiti yapması mümkündür. Çünkü yapılacak yardımlar, yardıma gerçekten ihtiyaç duyan vatandaşların mağduriyetinin giderilmesi açısından daha sağlıklıdır. Buna yönelik belediyeler böyle vatandaşlara gıda yardımı yapmaktadırlar (Berk, 2010: 16).

Yardıma muhtaç insanların yereldeki tespitini yerel yönetimler daha iyi yapabilmektedir. Çünkü bu vatandaşların bilgilerine kolay ulaşabilme ve onların koşullarını yerinde görebilme imkanı vardır. Yani vatandaşların durumlarını sosyo-ekonomik anlamda gözlemleyebilmektedir. Ayrıca asgari yaşam sınırında olan vatandaşların tespitide yerel düzeyde mümkün olabilmektedir. Bu kapsamda yerel yönetimler ilgili kişilere yakacak, erzak, sağlık ve eğitim gibi alanlarda sosyal yardımda bulunabilmektedir (Maden, 2012: 50). Belediyeler gıda yardımı kapsamında aşevi ve imarethaneler kurmaktadırlar. Ramazan ayında yapılan yardımlar ve açılan iftar çadırları da bu bağlamda değerlendirilebilir.

2.6.4. Konut

Sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde vatandaşlarının barınma ihtiyacının karşılanması, konut projeleri ile öne çıkmaktadır. Konutla ilgili yerel yönetimlerin yeni yerleşim yerleri belirlemesi mümkün olmaktadır. Belediyeler, sosyal konut yapabilmek için arsalar oluşturmalıdır. Bu arsalarda alt yapı problemlerinin de çözümlenmesiyle sosyal konut projeleri hayata geçirilmelidir (Keleş, 2008: 81).

Belediyeler pek çok sebepten dolayı yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım etmektedir. Sebepler şu şekilde sıralanabilir: yangın, su ve sel gibi doğal afetlerde evleri ve iş yerleri zarar gören vatandaşlara maddi yardım yapılması, çevresel faktörlerin iyileştirilmesi, barınma hizmetinin verilmesi (evsizlere, kimsesizlere, sokakta yaşayan kişilere), kimsesi olmayan çocuklar için çocuk yuvaları yapmak ve kreşler açmak, bakımevleri açmak, güçsüzler yurdu açmak, huzurevleri açmak, evi olan fakat evde kendi ihtiyaçlarını karşılayamayan vatandaşlara bakım hizmeti gibi hizmetler, belediyelerin barınma ve dolayısıyla konut kapsamında verdiği hizmetler arasındadır (Uslu, 2011: 50). Gelişmiş ülkelerde belediyelerin sorumluluğunda olan

temel görevler vardır. Bunlardan en önemlisi, belediyelerin yoksul vatandaşlar için arsa ve konut üreterek hem onların barınma ihtiyacını karşılamak hem de kentlerdeki düzeni sağlamasıdır. 5393 sayılı yasanın ilgili maddesine göre; imarlı ve alt yapılı arsalar üretmek, konut, toplu konut yapmak, satmak, kiralamak ve bu amaçlarla arazi satın almak kamulaştırma yapmak, bu arsaları trampa etmek, bu konuda ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ve bankalarla iş birliği yapmak ve gerektiğinde onlarla ortak projeler gerçekleştirmek belediyelerin yetkisindedir. Bu yetki doğrultusunda belediyelerin işletme kurabilme haklarıda söz konusudur (Uslu, 2011: 50).

2.7. Sosyal Belediyeciliğin Kanuni Çerçevesi

Sosyal belediyeciliğin yasal çerçevesini 1580 sayılı belediye kanunu, 5393 sayılı belediye kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (6360 sayılı kanunla birlikte ele alınmıştır) oluşturmaktadır. Belediyeler yetki ve görevlerini bu kanunlara dayandırmaktadır.

2.7.1. 1580 sayılı Belediye Kanunu

1580 sayılı Belediye Kanunu, 1930 yılında hazırlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanun liste yöntemiyle hazırlanmıştır. Kanunla belediyelerin vereceği hizmetler ile belediyelerin görevleri de belirlenmiştir. Kanunun 15. maddesinde görevlere ilişkin seksen tane fıkra belirlenmiştir. Yine kanunun 16. maddesinde belediyeler gelir gruplarına göre sıralamaya tabi tutulmuştur. Ayrıca gelir gruplarına göre belediye görevleri de sıralanmıştır. Kanunun 19. maddesi gereği, belediyeler sorumlu oldukları görevleri yerine getirdikten sonrabelediyelerin sorumluluğu kapsamında olan yerdeki vatandaşların her türlü ihtiyacını karşılayacak girişimlerde bulunma yetkisine sahiptir. Fakat belediyeler öncelikle kanunla verilen zorunlu görevleri yapmakla mükelleftirler. Daha sonra kendi sorumluluğu kapsamında olan işleri yapabileceklerdir (Uslu, 2011: 46).

Söz konusu kanun Cumhuriyetin ilk yıllarına tekabül edip, 1930 yılında kabul edilmiş ve uzunca bir süre yürürlükte kalmıştır (Atmaca, 2012: 68).

2.7.2. 5393 sayılı Belediye Kanunu

5393 sayılı Belediye Kanunu 2005 yılında çıkarılmıştır. Kanunla belediyelere sosyal politika kapsamında geniş yetkiler verilmiştir. Hatta bu kanun sosyal belediyecililiği zorunlu olarak nitelendirmiştir. Yani bu da kanunun sosyal politika uygulayıcısı olma özelliğini gözler önüne sermektedir. Kısacası belediyeler sorumlu oldukları alanlar dahilinde ki vatandaşlar arasından dezavantajlı grupları belirleyerek yine onların durumlarına ilişkin yöntem belirlemek zorundadır (Uslu, 2011: 47).

Sosyal politika bağlamında belediyelerin yapması gereken görev ve sorumluluklar şöyle sıralanmaktadır(Uslu, 2011: 47):

- Kanun 14. maddesinin a fıkrasına göre belediyelerin sosyal hizmet ve sosyal yardım kapsamında verecekleri hizmetler belirtilmiştir.
- Büyükşehir belediyeleri ile diğer belediyelerden nüfusu 50.000 i aşan belediyeler kadın ve çocuklar için koruma evleri açabileceklerdir
- Belediyeler öğrencilere, okullara ve spor kulüplerine destek olabileceklerdir.
- Belediyeler işsizliği azaltmak ve iş gücünü nitelikli bir hale getirmek için hizmet vereceklerdir.
- Belediyeler vatandaşlara mesleki eğitim ve tecrübe kazandırabilmek amacıyla faaliyetler gerçekleştirebileceklerdir.

Kanun kapsamında belediyeler, yoksullukla mücadele konusunda büyükşehir belediyeleri gibi hareket edebileceklerdir. Bu kanunda sosyal belediyecilikle ilgili birçok düzenleme mevcuttur. Kanunun 14. maddesinde belediyelerin görev ve yetkileri tanımlanmış olup; sosyal hizmet, sosyal yardım kültür, sanat, spor, meslek edindirme gibi konulara da yer verilmiştir (Berk, 2010: 65).

5393 sayılı Kanunda belediyelerin sosyal hizmetlere yönelik vermesi gereken hizmet ve görevler şöyle ifade edilmiştir (Uzun, 2013: 45);

- Herkes ikamet ettiği beldenin hemşerisidir. Hemşerilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşeriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar.
- İzinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek.
- Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özürlülere yönelik hizmetleri yürütmek ve özürlüler merkezini oluşturmak.
- Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürlülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar. Bu madde ile belediyenin yapacağı sosyal hizmet ve yardımlar belediye giderleri arasında sayılarak, belediyelerin bu hizmetler için kaynak ayırmaları gerektiği belirtilmiştir.
- Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürlülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.

2.7.3. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

Ülkemizde Büyükşehir Belediyelerine yönelik sosyal belediyecilik uygulamaları 1990'lı yıllar itibariyle etkili bir hal almaya başlamışlardır. Bu yıllar itibariyle sosyo-kültürel uygulamalar ilk olarak Büyükşehir Belediyelerinde görülmüştür. Akabinde sosyal hizmet ve sosyal yardım konularında uygulamalar başlamıştır. Ama bu konularda da öncelik özürlü vatandaşlara verilmiştir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununda belediyelerin yetkileri 2000'li yıllar itibariyle genişletilmiştir. Bu çerçevede belediyelere özellikle sosyal yardım ve sosyal hizmet

konularında hizmet verebilmeleri için geniş yetkiler verilmiştir. Belediyecilikte oldukça fazla zikredilen sosyal hizmet ve yardım kavramları uygulamalı olarak 1994'ten sonraki yıllarda gelişme göstermiştir. Ancak evveliyatı sosyal belediyecilikle 1990'lı yıllar itibariyle olmuştur (Maden, 2012: 46).

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 2004 yılının yedinci ayının onunda kabul edilmiş olup, yine aynı yılın aynı ayının yirmi üçünde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunda yerel yönetimlere ilişkin sosyal politika alanında faaliyetler belirtilerek bu faaliyetlere yönelik hükümlerin genişletilmesi söz konusu olmuştur (Uslu, 2011: 51).

Kanunda büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri on sekizinci maddesinde belirlenmiştir. Bu maddede, yoksul ve muhtaç vatandaşlar için ayrılan ödeneğin bütçede kullanılması yer almaktadır. Ayrıca engellilerle ilgili merkezler açmakta ilgili maddede yer almaktadır. Bu merkezler engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak için açılmıştır. Yani büyükşehir belediyesinin giderleri arasında sosyal hizmet ve yardıma ilişkin yapılacak giderlerde yer almaktadır. Yine kanun kapsamında engelli vatandaşlarımızın yararı düşünülerek yapılan özürlü hizmet birimlerinin kurulmasına imkan verilmiştir. Özürlü hizmet birimleri, engellilere yönelik bir takım aydınlatıcı hizmetleri verebilmektedir. Bu hizmetler; engelli vatandaşlarımızı bilinçlendirerek bilgilendirmek, danışmanlık hizmeti vererek yönlendirmek ve son olarak onlara gerek sosyal anlamda gerek rehabilitasyon anlamında sunulanları teşkil eder. Belediyelerin engellilere yönelik hizmetleri yalnızca özürlü hizmet birimiyle sınırlı kalmayıp bunların yanında engelli vatandaşlarımıza yardımcı olan dernek, vakıf ve bunlara bağlı üst kuruluşlarda söz konusudur. Ayrıca belediyelerin yukarıda saydığımız kuruluşlarla iş birliği yapması hizmetlerin sağlıklı ilerlemesi için önemlidir. Böylece bu kuruluşlar ve belediyeler arasında yapılan iş birliğiyle koordinasyon sağlanmış olacaktır (Berk, 2010: 64).

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununda belediyelerin sosyal yardım hizmetlerine yönelik yapması gereken görevler şu şekilde ifade edilmiştir (Uzun, 2013: 46);

- Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel

hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.

- Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özürlülerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere özürlü merkezleri oluşturmak.

- Büyükşehir belediyesinin giderlerini düzenleyen 24. maddede "Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürlülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar" için ödenek düzenlenmektedir.

6360 sayılı kanun 5216 sayılı kanunun dönüştürülmesi ile ortaya çıkmıştır. 6360 sayılı yasayla idari, mali ve siyasal alanda dönüşümler yaşanırken, hizmet sunumu olarak da imar konusunda değişiklik yaşanmıştır. 5216 sayılı yasada özürlülere yönelik yapılan değişikliğe ek olarak bu kapsamda dernek ve vakıfların kurulmasını ön görmüştür. 6360 sayılı yasa torba yasası olması nedeniyle pek çok kanun maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Ancak 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu değişimin yaşandığı en çarpıcı örnektir.

6360 sayılı yasa ile Büyükşehir belediyesinin tanımı şu şekilde ifade edilmiştir; Sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan, idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan, karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir (Adıgüzel, 2012: 160).

6360 sayılı kanunun gerekçesini; etkin, etkili, vatandaş odaklı, hesap verebilen, katılımcı, saydam bir yerel yönetim anlayışı oluşturmaktadır ve hizmet üretimindeki etkinliğin üzerinde önemle durulmaktadır. Bundan dolayı il özel idareleri kaldırılarak yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları kurulmuştur. Başkanlıklar valiliğe bağlanmıştır. Kanunla yeni bir idari birim olan başkanlıkların görev ve yetkileri şu şekilde açıklanmıştır; Kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım ve hizmetlerinin etkin olarak yapılmasını, izlenmesini ve koordinasyonunu sağlamak, ildeki kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik etmek ve bunları denetlemek, afet ve acil yardım hizmetlerini koordine etmek ve yürütmek, ilin tanıtımına yönelik faaliyetleri yürütmek ve koordine

etmek, temsil, tören, ödüllendirme ve protokol hizmetlerini yürütmek, merkezi idarenin adli ve askeri teşkilatı dışındaki taşra birimlerinin yürüttükleri hizmet ve faaliyetlerin etkinlik, verimlilik ve stratejik plan ve performans programlarına uygunluk açısından değerlendirildiği raporu hazırlamak ve valinin değerlendirmesi ile birlikte Başbakanlığa ve ilgili bakanlıklara göndermektir (Çetin, 2015: 248).

6360 sayılı kanun, il kapsamında bütünü teşkil eden bir kentsel yönetim anlayışıyla iki kademeli metropoliten yönetim modelini gözler önüne sermektedir. 6360 sayılı yasanın idari yapılanması, öncesi ve sonrası şeklinde aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 4: 6360 Sayılı Yasanın Öncesi ve Sonrası

Belediye Türü	**Öncesi**	**Sonrası**
Büyükşehir Belediyesi	16	30
Büyükşehir İlçe	143	519
İl Belediyesi	65	51
İlçe Belediyesi	749	400
Belde Belediyesi	1977	393
İl Özel İdaresi	81	51
Toplam Belediye	2950	1393
Köy	34.339	18.288

Kaynak: Genç, 2014: 4.

Yaşanan dönüşüm yerel yönetimlerin görev ve yetkilerine yansımakla kalmayıp, hizmet alanlarını da değiştirmektedir. Mekansal yapının tekrar oluşturulması hizmet üretimine de etki etmektedir.

Belediyeler, 6360 sayılı yasadan önce kentsel alanlardaki yerel ihtiyaçlarla ilgilenmektedirler. Aynı zamanda yerleşim yerlerini merkezleri ve mücavir alandan sorumludurlar. Yasadan sonra büyükşehir belediye sınırları il mülki sınırları olmuştur. Büyükşehir ilçe belediyelerinin sınırları da ilçe mülki sınırları olarak değiştirilmiştir (Günal vd., 2014: 62).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL BELEDİYECİLİK VE SOSYAL YARDIMLARIN KONYA'DA Kİ KURUMSAL UYGULAMALARI

3.1. Sosyal Belediyeciliğin Dünyadaki Gelişimi

İnsanlık tarihi süresince ihtiyaç sahiplerine (yaşlılara, engellilere, kimsesizlere, yoksullara vb.) sosyal hizmet verilmiştir. Sosyal politika, sosyal hizmet sosyal belediyeciliği oluşturan etmenler içerisinde ifade edilmektedir. Sosyal hizmetler gerek hümanist bir yaklaşımla gerekse dini gerçeklerle yapılmıştır. Fakat sanayi devrimiyle birlikte bir takım farklılaşmalar yaşanmıştır. Özellikle sosyal hizmetler bağlamında sosyal ve ekonomik şartlarda değişimin hızlı bir şekilde yaşanmasıyla apayrı bir boyut kazanmıştır. Kapitalist sistemle birlikte sanayi devriminin de eklemlenmesiyle dini ve bir o kadarda hayırsever sosyal hizmet anlayışı, problemlerin giderilmesinde yetersiz kalmıştır. Bu da sosyal hizmetin günümüzdeki anlamıyla karşımıza çıkmasında etkili olmuştur. Yani kavram, bir bilim ve meslek olarak ifade edilirken, sosyal adalet ve sosyal hakkı da içerisinde barındırmaktadır (Beldağlı Velioğlu, 2016: 33). Sosyal hizmet mantığı çerçevesinde devletler kendilerine sosyal politika belirleyebilmektedir.

Yerel yönetimlerin refah devletindeki yeri (özellikle devlet fonksiyonu olarak) sosyal politika kapsamında ele alınmıştır. Yerel yönetimlerin merkezi yönetimlere göre yerel düzeyde hizmet sunumunda daha etkili olmaları ifade edilmektedir. Bundan dolayı yerelde sosyal politikanın uygulanabilirliği önemlidir. Sosyal politikanın hizmet alanı, II. Dünya Savaşından sonra yerel yönetimler hususunda gelişmiş ülkelerde hem sosyal politika hem de sosyal refah hizmetleri doğrultusunda artış göstermektedir. Artan sosyal politika ve sosyal refah hizmetlerine göre 1945 ve 1975 yılları arasında pek çok ülkede yerel yönetimler altın çağ ya da altın dönem olarak nitelendirilen yıllarını yaşamışlardır. Altın çağını yaşayan pek çok ülke, refah devletlerine benzetilmiştir. Fakat yine bu dönemde de yerel yönetimler merkezi yönetim tarafından yetki verilen idarelerce ulusal anlamda sosyal programların

uygulanabilirliği açısından bir araç olarak görülmüşlerdir. Nedeni, refah devlet programlarının ulusal nitelikli olmasıdır. Bundan dolayıdır ki, yerel yönetimlerin yerel düzeyde ele alınarak düzenlenmesi mümkün olmuştur (Uslu, 2011: 43). Sosyal politika, siyaset ve ekonomiyle ilişkilidir. Liberal ekonomi anlayışıyla günümüzdeki sosyal politika şekillenmektedir. Çünkü bu anlayış, her alanda kendi görüşünü dayatmaktadır. Ekonomik sistemin sosyal-kültürel ortamdan uzaklaşmasına sebep olmuştur ve dünya ekonomisine ulus devletin kaygısını eklemlemiştir. İşte tüm bu gelişmeler perspektifinde günümüz anlamındaki sosyal politika alanı belirlenmektedir (Koray, 2007: 20). Sosyal politikanın yerelde uygulanması belediyeciliğin önemini ortaya koymaktadır.

Vatandaşlara en yakın yönetim birimi olarak yerel yönetimler tanımlanmaktadır. Kent yönetiminde ise etkin kurumlar olarak belediyeler öne çıkmaktadır. Belediyelerin yapılanmasıyla ilgili olarak iki kanun öne çıkmaktadır. Bunlar; 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu ile 1984 tarihli 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunudur. Bu kanunlar yeni bir düzenleme geçirerek yerlerini 2005 yılına ait 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 2004 yılına ait 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununa bırakmıştır. Daha sonra 5216 sayılı kanun 6360 sayılı kanunla revize edilmiştir. İki kanunda da belediyelerin üç temel görevinden bahsedilmiştir. Bunlar; alt yapı, imar ve ulaşımdır. Her ülkede belediyelerin vatandaşlarına sunduğu hizmetler farklılık göstermektedir. Belediyeler tarafından daha önce verilen hizmetler toplumsal refah anlayışının hakim olduğu dönemde devlet tarafından üstlenilmiştir. Diğer taraftan belediyelerin hizmetlerindeki artış, kamu hizmetlerinin artmasıyla ve çeşitlilik göstermesiyle yükselme eğilimi göstermiştir. Belediyelerin sosyal hayat içerisinde etkin bir konuma gelmesi sosyal belediyecilikle olmuştur. Sosyal belediyecilikte söz konusu yeni düzenleme kanunlarla dile getirilmiştir. Kanunlar (5393 sayılı Belediye Kanunu ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 6360 sayılı kanunla revize edilmiş hali) çerçevesinde sosyal belediyecilik hizmetleri şu şekilde ortaya konulmuştur (Yönten ve Şimşek, t.y.:.3):

- Yardıma ihtiyacı olanların barınma sorunun ortadan kaldırmak (kimsesizlerin, evsizlerin, sokak çocukları ve evsiz kadınlar gibi),
- Anne ve babası olmayan çocuklara yuva ve kreş açmak,

- Sağlıkla ilgili kuruluşlar açmak (sağlık merkezleri, sağlık ocakları, gezici sağlık otobüsleri, ön tanı merkezleri açmak, hastaneler civarında hasta yakınları için misafirhaneler oluşturmak gibi),
- Yaşlıların bakımı için huzurevleri açmak,
- Kültür, spor ve sanat merkezleri açmak (kültür, sanat ve spor tesisleri açmak, tiyatro, sinema, kütüphane ve kültür merkezlerini mahallelere kadar yaygınlaştırmak gibi),
- Yaşamını idame ettirebilmeleri için yoksullara aş evleri ve imarethaneler açmak,
- Özürlü vatandaşlar için yaşamı kolaylaştırıcı önlemler almak (özürlüler için ulaşım, eğitim ve sosyo-kültürel ortamlarda kolaylık sağlayıcı tedbirler almak, beceri ve meslek edindirme kursları açmak gibi),
- Vatandaşlar için park, bahçe ve piknik alanları imkanı sağlamak,
- Konut üretiminde ucuz konut imkanı sağlamak,
- İşsizlere yönelik meslek ve beceri edindirme kursları açmak,
- İş kuracak vatandaşlara rehberlik hizmeti verilerek ekipmanları karşılamak (iş kuracak kadın ve gençlere yönelik rehberlik hizmetleri yapmak, onlara makine ve ekipman desteği sağlamak, tanzim satış mağazaları ve ekmek fabrikaları kurmak gıda, kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi yardımı yapmak gibi),
- Çeşitli grup, kuruluş ve örgütlere rehberlik yapmak (toplumsal gruplara, sivil toplum kuruluşlarına ve kitle örgütlerine) ve dayanışmayı arttırmak,
- Vatandaşların toplumsallaşmasını sağlayacak yerler açmak (özellikle gençlerin, engellilerin ve kadınların).

Sosyal belediyecilik kökenini sosyal devlet anlayışından almıştır. Temeli ise on dokuzuncu yüzyılın sonlarına kadar gitmektedir. Sosyal belediyecilik yalnızca yerel olarak değerlendirilmemektedir. Yani köken itibariyle yerel sosyal politika, sosyal belediyecilik kavramında belirleyici olmuştur. Sosyal belediyecilik yerel düzeyde sosyal problemlere karşı küçük ölçekte çözümler üreten uygulamalar olarak tanımlanmaktadır. Yerele tam hakimiyetin sağlanması merkezi yönetimler tarafından

sosyal belediyecilikle mümkün olmaktadır. Bu baz alınarak ülkelerde refah devleti anlayışının hakim olmasıyla kendisini refah devleti uygulamaları olarak karşımıza çıkarmaktadır. Kısacası, merkezi devletin yerel düzeydeki hegemonyasını sosyal belediyecilik ifade etmektedir (Koçak ve Kavi, 2014: 36).

Dünya gündeminde kent hassasiyeti, 1960'lı yıllarla birlikte söz konusu olmuştur. Kentte oluşan sorunlar veya problemler insanların ortak sıkıntısı olarak algılanmaktadır. Küresel bağlamda bu sorunlara ortak konferans ve örgütlerle çözüm bulunmaya çalışılmaktadır (Özdilek, 2016: 27).

Dünya siyaseti, 980'li yıllarla birlikte yeni bir yol haritası belirlemiştir. Bu yol haritasıyla çeşitli alanlarda daha liberal politikalar benimsenmiştir. Gelişmiş ülkelerde benimsenen liberal politikalar, Türkiye açısından da etkili olmuştur. Yaşanan değişim; ekonomiden siyasete, yönetim sisteminden toplumsal alana kadar çeşitli alanlarda çok yönlü olmuştur. Özellikle yönetim alanında, etkin ve verimli bir kamu yönetimi oluşturma amacına yönelik bir ihtiyacın ortaya çıktığı görülmektedir. Etkin ve verimli bir kamu yönetimi oluşturmaktaki hedef ise verimli kamu personeli yetiştirmektir (Eraslan ve Tozlu,t.y.: 34). Kamu yönetimindeki kamu personelinin verimliliğinin artırılması hedefi, çeşitli ülkelerde farklı uygulama metotlarıyla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda personelden alınan verimlilik, aldığı ücretle paralellik göstermektedir. Personelin alacağı ücretin sunduğu hizmet ve bu sırada göstermiş olduğu performansla ilişkilendirilmesi, ücretin bir araç olarak kullanılması sonucunun da göz önünde bulundurulması, verimliliğin artırılması amacı etrafındaki uygulamalar hem literatürdeki performans değerlendirme metotları hem de ülke ve kurumların oluşturduğu özgün fikirler doğrultusunda biçimlenmiştir (Eraslan ve Tozlu, t.y.: 34). Gerek kamu yönetimi gerek kamu personelinden bahsedilmesi yönetim açısından sosyal belediyeciliğin ne yönde geliştiğini göstermektedir. Bütünden parçaya gidilerek yerelliğin hangi açıdan önemli olduğu ortaya konulmak istenmiştir. Bu konu kapsamında Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı da belirleyici olmuştur. Çünkü Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartında, Avrupa Konseyi amacı açıkça ortaya konulmuştur. Bu perspektifte yerelliğe vurgu yapılarak vatandaş odaklı etkili bir yönetimden bahsedilmektedir. Bu amaç doğrultusunda (Yıldız, 2006: 51);

- Avrupa Konseyi bünyesinde idari alanda anlaşmalar yapılması,
- Yerel makamların her türlü demokratik rejimin temellerinden birisi olduğu göz önüne alınarak, vatandaşların kamu işlerinin sevk ve idaresine katılma hakkının Avrupa Konseyi üyesi devletlerin tümünün paylaştığı demokratik ilkelerden biri olduğunun düşünülmesi,
- Bu hakkın en doğrudan kullanım alanının yerel düzeyde olduğuna, gerçek yetkilerle donatılmış yerel mekanların varlığının hem etkili hem de vatandaşlara yakın bir yönetimi sağlamasına bağlı olduğu belirtilmektedir.

Bir diğer belirleyici olan ise, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarih ve 217 A(III) sayılı kararıyla ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 25. maddesidir. Maddeye göre; 'Herkesin, kendisinin ve ailesinin sağlığı ve iyi yaşaması için yeterli yaşama standartlarına hakkı vardır: Bu hak, beslenme, giyim, konut, tıbbi bakım ile gerekli toplumsal hizmetleri; işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ya da kendi denetiminin dışındaki koşullardan kaynaklanan başta geçimini sağlayamama durumlarında güvenlik hakkını da kapsar.'Burada bireylerin devletten beklediği sosyal hakların neler olduğu ifade edilmiştir. Hakların açıklanması sosyal ve ekonomik anlamda bireylerin önemsendiğini göstermektedir (Öztürk ve Gül, t.y.: 206).

Sosyal devlet ya da refah devleti, tarihsel anlamda eskilere dayansa da özellikle 20. Yüzyıl'da Batı demokrasilerinde ortaya çıkmış olup, 1940'lı yıllardan itibaren ise Avrupa coğrafyasında yaygınlaşarak meşruiyet kazanmıştır. 1970'li yıllarda sosyal devlet anlayışının irdelenmeye başlanması, dünya ekonomisindeki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkmıştır.1980'li yıllarda sosyal devlet konularının çeşitli şekillerde ele alınması, yine bunlar üzerinde yapılan çalışmaların artmasına ve kavramın yeni anlamlar kazanmasını sağlamıştır (Türkoğlu, 2013: 278). Söz konusu politikalarda ki işlevsellik dönüşüm tartışmalarını da beraberinde getirmektedir. Dönüşüm tartışmalarıyla devletin bu politikaları uygulayan güç olma işlevinin artık sona erdiği iddia edilmektedir. Çünkü önceden devletin üstlenmiş olduğu sosyal politika uygulamalarının artık piyasaya bırakılması gerektiği ileri sürülmektedir. Küreselleşme sürecinin ve artan uluslararası rekabetin etkisi; ekonomik ve sosyal sorunların artan yükü ile sosyal politika tercihlerindeki değişiklikleri ve refah devletinin yapısal

sorunlarının değişmesindeki altyapıyı meydana getirmektedir. Bu çerçeveden bakılacak olursa, ilk etapta refah sisteminin yapısının ve sınırlarının ayrı olması bazı Avrupa Birliği ülkelerinde son yirmi yıl içerisinde birçok sorunu beraberinde getirmiştir. Ardından bu sorunlara ilişkin reform yapılması gereği gündeme gelerek ele alınmıştır (Şenkal ve Sarıipek, 2007: 147).

1970 yılı sonrasında liberalleşme, kuralsızlaştırma ve daha az devletçi paradigmaların hakim olması ile birlikte sosyal politikalara da küreselleşme, liberalleşme, piyasalaşma ve daha az devletçi anlayışlar egemen olmaya başlamıştır. Tüm yapılarda küreselleşmeyle birlikte köklü değişiklikler ve dönüşümler yaşanmaya başlanmıştır. Bir taraftan ulus devlet gittikçe nitelik değiştirirken, diğer taraftan yönetimde yerelleşme, sivil toplumun etkinliği, katılım ve yönetişim gibi ilkeler ön plana çıkarılmaya başlanmıştır. Nitekim bu tarihler yerel birimlerin yönetimde ve yerel kamusal hizmetlerde daha etkili oldukları yıllar olmuştur. Çünkü bu süreç, merkezi ve yerel yönetimleri aynı oranda etkilememiştir (Kesgin, 2012: 171). Bütün devletlerin yönetim yapılarında merkezi yönetim ve yerel yönetim ayrımı yapılmaktadır. Çünkü bunlar ayrı disiplinleri ifade etmektedir. Aynı zamanda, merkezden yönetim ve yerinden yönetim birlikte kullanılmakla birlikte, birbirini tamamlayan yapılar olarak da ifade edilmektedir. Merkezden yönetim ve yerinden yönetim, birçok idari faaliyetlerin ve bu faaliyetlerle ilgili hizmetlerin tek bir merkezde toplanmasını ifade etmemektedir. Tüm idari faaliyetlerin bağlı olduğu hizmetlerin tek bir yerde toplanması, merkezden yönetim ilkesini ifade ederken, idari faaliyetin bağlı olduğu hizmetin bir bölümünün diğer özerk idari kuruluşlara verilmesi ise, yerinden yönetim ilkesini ifade etmektedir. Yerinden yönetim ilkesi, merkezden yönetim ilkesinin yerelde uygulanış şeklini ifade etmekle birlikte yetki genişliği ilkesini de gözler önüne sermiştir (Merdoğlu, 2016: 4). Merkezi hükümetlerin gücü küreselleşme ile zayıflarken, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri etkin bir biçimde iktidarı paylaşan güçler olmaya başlamışlardır (Kesgin, 2012: 171).

Küreselleşmenin, teknolojik ilerlemelerin insan, mal ve bilgi hareketliliğindeki büyük artışın getirdiği karşılıklı bağımlı ve bağlantılı uluslararası toplum, dünyanın işleyiş şeklini önemli ölçüde değiştirmiştir (Ağır, 2011: 108). Yaşadığımız çağ itibariyle küreselleşme sürecini de baz alırsak, halkın beklenti ve ihtiyaçlarına cevap verme görevinde olan yerel yönetimler, giderek yeniden yapılanma ve etkinliğin

arttırılması çalışmalarına gereksinim duymaktadırlar. Küreselleşme konusunda önemli teorisyenlerden biri sayılan Giddens'a göre küreselleşme; geç modern dönem koşullarının yaşandığı, uzak yerlerin birbirleri ile ilişkilendirildiği, yerel oluşumların milletlerce ötedeki olaylarla biçimlendirildiği dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşması şeklinde ifade edilmektedir. Küreselleşme, toplumsal değişmeyi açıklayabilmede kullanılan temel kavramlardan biridir. Toplumsal değişmede de modernleşme sürecine bağlı olarak yaşanan farklılaşmalarla şekillenme ve modernite döneminin sonuçlarına ilişkin tartışmaların meydana gelmesi, kavramın önemini gözler önüne sermektedir (Henden, 2005: 49).

Gelişmiş ülkelerde yerel yönetimlerin sosyal politika ve sosyal refah hizmetlerinin yerine getirilmesindeki payı, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra artmış olmasına bağlıdır. 1945–1975 dönemleri arasında refah devletleri gibi daha birçok ülkede, yerel yönetimler de altın çağ olarak adlandırılan bir dönemi yaşamışlardır. Aynı dönemde yerel yönetimler, merkezi idareler tarafından ulusal perspektifte planlanmış olup, sosyal programların uygulanmasında temel bir araç haline gelmişlerdir. Bunun nedeni ise, refah programlarının ilk etapta ulusal nitelikli olmasına rağmen uygulanması ve mahalli düzeyde yorumlanması yerel yönetimlerin düzenlenmelerine ilişkili olarak gerçekleştirilmiştir (Toprak ve Şataf, 2009: 14). Birçok Avrupa ülkesinde özerk yerel yönetimlerin korunması ve güçlendirilmesinin, demokratik ilkelere ve idarede yerinden yönetime dayanan bir Avrupa oluşturulmasında önemli katkı sağlayacağı düşüncesi hakim olmaktadır. Bu düşünce, demokratik bir şekilde oluşan karar organlarına, sorumluluklara ve bu sorumlulukların kullanılmasındaki imkan ve yöntemlere etki etmektedir. Dolayısıyla belli bir kaynağa ve geniş özerkliğe sahip yerel yönetimlerin varlığının gerekliliği ortaya çıkmıştır (Çağdaş, 2011: 40). İşte sosyal politika kapsamındaki dönüşüm tartışmaları, refah sisteminin yapısı, reform gerekliliği gibi daha birçok faktör ve özellikle sosyal sorunların yükünün artması yerelliği ön plana çıkarmaktadır. Tüm bu sıkıntılar yerel yönetimlerde sosyal belediyecilik kavramın oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu da peşinden sosyal güvenliğin gündeme gelmesini sağlamaktadır. 18. ve 19. yüzyıllarda sanayileşmenin giderek yaygınlaşması, kentleşmenin artması ve bununla birlikte kapitalist gelişmeye paralel olarak burjuvazinin güçlenerek yükselmesi işçi sınıfını örgütsel bir yapı haline getirmiştir. Nitekim bu işçi sınıfına mensup çalışanların

toplumsal dayanışma ve sorumluluk çerçevesinde sosyal güvenliklerinin sağlanması, işverenin ve bunun yanında devletin üzerine düşenleri akla getirmiştir (Gül, 2000: 54).

Sosyal güvenliğin geleneksel yardım biçimi; gerek ailede gerek dini kuruluşlarda gerekse yerel kuruluşlarda (yardımsever kişilerin) gönüllülük esasına göre yapılmaktadır. Bu durum 17. yüzyıla kadar sürmüştür. Önceki dönemlerde bireylerin ekonomik risklere karşı güvenceye alınması, toplumsal ve politik bir sorun olarak görülmemiştir. Bu algı, aydınlanmacı düşünürlerin zamanına kadar devam etmiştir. Aydınlanmacı düşüncelerle beraber birey ve toplumsal sınıf kavramları gelişerek, bireyin toplumdaki konumu irdelenmeye başlanmıştır. Sosyal güvenlik olgusu, 17. yüzyılda daha çok sanayileşmenin başladığı ülkelerde artan yoksullaşmaya geçici çözüm sağlamak için yoksulları bir an önce üretim sürecine ucuz işgücü olarak yeniden kazandırmak amacına yönelik olarak açıklanmıştır. Bu dönem Avrupa da klasik liberal dönem olarak da adlandırılmaktadır. Sosyal güvenlik anlayışının temel özellikleri kısaca şöyle özetlenebilir (Gül, 2000: 54) :

- Birey kendi kendine yetebilmelidir.
- Aile ve yerel topluluklar arası dayanışmaya önem verilmelidir.
- Yardımlarda gönüllülük baz alınmalıdır.
- Serbest piyasa sisteminde 'bırakınız yapsınlar' anlayışı hakim olmalıdır.
- Kendi istemi dışında (iflas gibi) yoksulluğa düşenlere yerel yönetimler, yerel topluluklar, dinsel ve geleneksel kurumlar ya da zenginlerle yardımsever kişiler yardım etmelidirler.

Belediyeciliğin gelişiminde önemli olan kalkınma kavramıdır. Özellikle sosyal belediyecilikte sorunlara çözümler üretebilme bağlamında bölgesel kalkınma ve yerel kalkınma kavramları karşımıza çıkmaktadır. Gelişen süreç içinde bölgesel kalkınma ve özellikle yerel kalkınma anlayışı, ulusal kalkınma anlayışına oranla daha fazla önem kazanmıştır. Yerel kalkınma anlayışı, yerel dinamiklerin harekete geçirilerek, yerel toplulukların ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanlarda sürdürülebilir kalkınma ilkelerine de uygun olarak gelişimini sağlamayı amaçlayan bir anlayışı ifade etmektedir. Yerel kalkınmada ki amaç, yerel toplulukların söz konusu alanlarda gelişim için kendi güçlerini birleştirmeleri ile merkezi ve yerel yönetimlerin de bu harekete destek olmasıdır. Avrupa Birliği (AB) mevzuatına göre ise yerel kalkınma;

bölgede mevcut olan doğal, ekonomik, kültürel ve teknolojik kaynakların kullanılması yoluyla yerel düzeyde sunulan fırsatları azami düzeye çıkarmaktır (Pektaş, 2010: 6).

Çeşitli ülkelerde, ilk kez XIX. yüzyılda başlamış olan sosyal yardımlar, bugün sosyal sigortalarla birlikte sosyal güvenliğin başlıca bir kolunu oluşturmaktadır. Sosyal sigortalar gibi sosyal yardımlar, yoksul ve az gelirli insanların ve sınıfların refahı konusunda kamu sorumluluğu ilkelerinin kabul edilmesinden doğmaktadır. Fakat niteliği itibariyle sosyal yardımlarınfarkı vardır. İlk olarak sosyal yardımlar genellikle vergiler ile finanse edilmektedir. İkinci olarak, herhangi bir karşılık olmaksızın, gereksinim içinde bulunan kişileri kapsamaktadır. Son olarak sosyal yardımlar, tek yönlü bir şekilde devlet tarafından yapılmaktadır ve yararlanan kişinin herhangi bir mali katkısı söz konusu olmamaktadır (Zengin ve Öztaş, 2009: 20).

2000'li yıllar Dünya Bankası'nın Birleşmiş Milletler ile birlikte yoksullukla mücadele yılları olmuştur. Dünya Bankası, Türkiye'nin de içinde yer aldığı pek çok araştırma ve rapor hazırlamıştır. Bunlardan biri 2003 tarihli Turkey: Poverty and Coping After Crises adlı çalışmadır ve kentte mutlak yoksulluk ve göreli yoksulluk ölçümleri yapılmıştır. Modern devletin yoksul kesimleri koruyucu yöndeki sosyal sorumluluklarının bir gereği olarak ortaya çıkan kamusal sosyal yardımlar, yoksulların korunmasında önemli bir araçtır. Sosyal yardımların temel amacı, muhtaç kişilere, muhtaçlık durumlarının ortadan kaldırılarak yardım almadan hayatlarını sürdürebilecek hale gelinceye kadar gelir güvencesinin sağlanmasıdır. Yoksullukla mücadele politikaları içerisinde sosyal yardımların rolü, yoksulluğun ortadan kaldırılması değil, muhtaçlık koşullarını gidermektir (Öğütülmüş, 2011: 84). Avrupa'da son yıllarda sosyal yardım programlarının uygulaması konusunda yerelleşme eğilimi görülmektedir. Bunun nedeni bireysel sıkıntıların çözümünün en iyi şekilde en yakın idare tarafından mümkün olması ve sosyal yardımlarda etkinliğin yerel yönetimlerce kazandırılabileceği düşüncesidir. Sosyal yardım programları genellikle yerel yönetimlerce idare edilmekte, finansmanın ise bir bölümü veya tamamı merkezce karşılanmaktadır. Örneğin; Belçika'da sosyal yardım harcamalarının yüzde 50'sini merkezi hükümet finanse etmekte, İsveç ve Hollanda'da ise sosyal yardım harcamalarına bakılmaksızın belediyelere belli bir miktar ödenek aktarılmaktadır. Özelikle İngiltere'de sosyal yardım alanında belediyeler, çok etkin olmasalar da 2006 yılı ile birlikte yoksul, yaşlı, hasta, kadın ve çocuklara yönelik

sosyal yardım ve hizmetler sunmakla birlikte eğitim ve sağlık alanında önemli görevler üstlenmektedirler. Belediyeler, işsizliği önlemek için meslek edindirme ve geliştirme projelerini hayata geçirmektedir. Akabinde Almanya'da ise merkezi devlet, ailelere çocuk yardımları yapmaktadır ve eyaletlerin de devletin tespit ettiği normal sürenin dışında çocuk parası ödemesine devam ettiği görülmektedir. Latin Amerika ülkelerine gelecek olursak, bu ülkelerde de yerel yönetimlere verilen önemin artmasıyla birlikte sosyal fonların yerel hükümetlerce kullanımı artmıştır. Bununla birlikte sosyal fonlar çerçevesinde desteklenen projeler yukarıdan aşağıya değil, aşağıdan yukarı doğru söz konusu olmuştur. Ayrıca fonlardan yararlanma konusu yerel halkın ihtiyaçları doğrultusunda biçimlenmiştir (Akpınar vd., 2012: 22). Belediyelerde ki tüm bu düzenlemeler daha etkin ve verimli bir belediyecilik anlayışını gerektirmektedir. Bu doğrultuda vatandaş odaklı sosyal belediyecilik anlayışı ön plana çıkmaktadır.

Sosyal belediyecilik, yerel otoriteye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme yetkisi vermektedir. Bu da kamu harcamalarını sosyal yardımları gerçekleştirmek üzere yönlendiren, sosyo-kültürel faaliyetlerin gerçekleşmesi için gerekli yatırımları yapma ve toplumsal kesimlerdeki sosyal adalet ve güvenlik kavramlarını güçlendirmeye yönelik sosyal kontrol işlevlerini yükleyenbir modeli ortaya çıkarmaktadır (Negiz, 2011: 326).

Tablo 5: Metropol yönetimlerde karşılaştırmalı sosyal hizmet ve sosyal yardım sunumları

Metropoller (anakent belediyesi)	**Metropoliten yönetimi**	**Alt birim yönetimi**
Amsterdam		SY+SH
Barcelona	SH	SH+SY
Frankfurt	SY	SH
Hannover	SH	SY
Londra	SH	SH+SY
Roma	SY	SH+SY
Toronto	SH+SY	
Viyana	SH+SY	SH
Tokyo	SH+SY	SH+SY
İstanbul	SH+SY	SH+SY

Kaynak: Kesgin, 2016: 453.

Tabloya göre, anakent belediyeleri arasında sosyal hizmet ve yardımı Toronto, Viyana, Tokyo ve İstanbul vermektedir. Bu yönetimlerin alt birimlerinde ise sosyal hizmet ve yardım; Amsterdam, Barcelona, Londra, Roma, Tokyo ve İstanbul da sunulmaktadır. Sosyal hizmet ve sosyal yardımların hem metropoliten yönetim hem de alt birimlerde verilmesi ise iki anakent belediyesinde görülmektedir. Bu çalışmada sosyal belediyecilik çerçevesinde dünya örneği olarak; İngiltere, ABD ve Fransa ele alınmıştır.

3.1.1. İngiltere'de Sosyal Yardımlar

Kamu yönetimi sisteminde en köklü değişimlerden birisini gerçekleştiren İngiltere'dir. Ayrıca bu alanda kapsamlı uygulamayı başlatmıştır. Bu nedenle de diğer ülkelere örnek teşkil etmektedir. İngiltere, 1970'li yıllarda yaşanan ekonomik, siyasal ve toplumsal kriz ortamından çıkan ülkelerin başında yer almaktadır. Bunun temel nedeni ise, kamu yönetimdeki reformları uygulama şeklidir (Çiftçi ve Çürük, 2011: 33). İngiltere'de kamu yönetimi alanında yapılan reformların başarılı olmasının pek çok nedeni vardır. Fakat bu reformlardan başarılı olanlarının diğerlerinin arasından sıyrılmasının en önemli nedeni, İngiliz devlet geleneğidir. İngiliz devlet geleneği, demokrasi teorisinin etkisiyle hükümetin yönetimde etkili olmasını ifade etmektedir. Demokrasi teorisinde önem arz eden ise, kamu politikaları yapma konusunda hükümete duyulan güvendir. İngiltere'de yönetimin hızlı işlemesini engelleyen Anayasa ve idari yargı sistemi gibi faktörler söz konusu değildir. Bundan dolayıdır ki, hükümet serbest hareket edebilme imkanı bulmaktadır. Türk sisteminde var olan pozitif yasa anlayışı İngiltere'de yerini negatif yasa anlayışına bırakmıştır. Bu yasa anlayışı ilkesi uyarınca kamu yönetimi yasalarla sınırlandırılmayan ve yasaklanmayan hemen her konuda karar alma yetkisine kendiliğinden sahip olabilme anlayışına hakimdir. Yasaklayıcı bir hüküm olmadığı müddetçe başka herhangi bir koşul aranmaksızın karar alma yetkisine kendiliğinden sahip olabilmektedir (Çiftçi ve Çürük, 2011: 33). Aslında bu bir nevi Avrupa refah devleti anlayışıyla da ilintilendirilebilmektedir.

Avrupa refah devleti anlayışında devlet yalnızca sosyal politikaları oluşturan ve buna istinaden denetleyici bir mekanizma olmakla kalmayıp, bu politikaları bizzat uygulayan bir işleve de sahiptir (Şenkal ve Sarıipek, 2007: 147). Sosyal politikaların geneli üzerinde durulan konular; sosyal sorunlar, mağdur gruplar ve bunlara yönelik koruyucu politikalar olmuştur. Bunların yanında kapitalist sistem ve sınıf mücadeleleri ile sosyal adalet ve sosyal bütünleşmenin nasıl gerçekleştirileceği de belirtilmiştir. Modern sosyal politika ihtiyaçların, mücadelelerin ve gelişmelerin eseri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bahsi geçen bu modern sosyal politika anlayışının bir takım temel hedefleri vardır. Bunlar (Koray, 2007: 27);

- kapitalist ekonomi içerisinde hızlı bir şekilde gelişen sosyo-ekonomik eşitsizlikleri en aza indirgemek,
- toplumsal adalet ve eşitliğe dayanan toplumsal uzlaşma ve toplumsal bütünleşmeyi gerçekleştirmektir.

16. yüzyılla birlikte Avrupa'nın pek çok yerinde yardıma muhtaç kişilere el uzatılması, kamusal bir sorumluluk ve zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat devletler özellikle bu konuyu kamusal bir sorumluluk ve zorunluluk olarak direk muhatap almamışlar. Farklı uygulamalar devreye sokmuşlardır. Örneğin; İngiltere'de, yardıma muhtaç kişilere ya da ihtiyaç sahiplerine yardım edilmesi konusu yasalarla kentlere bırakılmıştır. Bu kapsamda kurumsallaşma sağlanmıştır. İlk yasalaşma İngiltere'de, 17. yüzyıl başında Elizabeth döneminde resmiyet kazanmıştır. Bu yasa, 1601 yoksulluk yasasıdır. Yasa, kentleşme ve sanayileşmenin işçi nüfusu fazlalığı oluşturduğunu, bu işçilerin çalışma koşularının iyi yönde olmadığını ve bunun sonucu olarak da yoğun bir yoksul nüfusun gündeme geldiğini vurgulamaktadır. İngiltere'de izlenen ekonomik politikaların ve devlet anlayışının ne kadar yanlış olduğunu gözler önüne sermektedir. Çünkü İngiltere'nin devlet anlayışı gereği bırakın yapsınlar, bırakın etsinler gibi politikaları, bireyleri yoksullaştırmakta ve kendine bağımlı kılmaktadır (Gül, 2000: 55). 18. yüzyılda ahlaki bir yaklaşımı baz alan uygulamalar söz konusudur. Özellikle bu uygulamalar İngiltere gibi endüstrileşmiş ülkelerde artan işsizlik ve yoksulluk gibi hızla büyüyen sorunlar karşısında ortaya çıkmıştır. Daha sonra da karmaşıklık 19. yüzyıl boyunca devam etmiştir ve problemlere karşı verilen mücadeleler süre gelmiştir. Birçok Avrupa ülkesinde 20. yüzyılın ilk yarısında bu sorunlara karşı verilen mücadeleler kapsamında dar anlamda da olsa bir takım kısıtlı uygulamalar görülmüştür. II. Dünya Savaşı sonrasına gelecek olursak, mücadeleler sonrasında yapılan uygulamalar daha sistematik, kalıcı ve yaygındır. Ayrıca bu uygulamaların amaçlarının ve hedeflerinin geliştiği görülmüştür (Koray, 2007: 27).

İngiltere'de yoksullukla mücadele kapsamında yapılan yardımlar, ulusal ve genel bir programı ifade etmektedir. Aynı zamanda sosyal sigorta kapsamında güvenlik ağı sunması sebebiylede önemlidir. Bu program İngiliz Gelir Desteği olarak adlandırılmaktadır. Eğitim, gıda, sağlık gibi yardımlara konut yardımı da eklenerek program çerçevesinde kapsamlı bir şekilde sunulmaktadır. Yardım talep etme, hak olarak görülmüş ve yerleşmiştir. Ebeveynlere Aile kredisi verilerek çalışma teşviki ile

esneklik sağlanmıştır. İngiltere'nin sosyal yardım sistemi, ulusal niteliklidir. Dolayısıyla ihtiyaç sahiplerinin tespit edilerek gereksinimlerinin giderilmesi, ülke genelinde oluşturulan ortak şartlara bağlanmıştır (Kaya, 2009: 97).

3.1.2. Amerika'da Sosyal Yardımlar

Kamu yönetimindeki yeniden yapılanma ilk olarak İngiltere, ABD, Avustralya, Kanada ve Yeni Zelenda da başlayıp daha sonra diğer ülkeleri etkisi altına almıştır. Yeniden yapılanma süreci her ne kadar 1970'lere dayanmaktaysa da 1980'ler de somut bir şekilde belirmeye başlamıştır. Bariz olarak kendisini 1990'lı yıllarda göstermiştir. Bu süreç ya da yönetim modeli farklı ülkelerde farklı adlarla dile getirilse de ana etmenlerinde herhangi bir değişiklik olmamıştır. Buna çeşitli ülkelerden örnekler şu şekilde verilmektedir: Amerika'da Hükümetin Yeniden Keşfi, İngiltere'de Gelecek Adımlar Acente Reformu, Kanada'da Vision 2000. Aynı zamanda değişik adlandırmaların yanında değişik görüşlerde söz konusu olmaktadır. İşte bu yüzdendir ki tek bir görüşle ifade etmek mümkün gözükmemektedir (Atmaca, 2012: 26). Yeni kamu yönetimi anlayışındaki yapılanma prensibi her ülkede aynı yönde seyretmektedir. Bu konuda Amerika başarılı olan ülkelerin başını çekmektedir. Bunun nedeni ise kırsal isyanlar ve ırkçılığa karşı verilen mücadelelerdir. Güneydoğu Asya'da da yaşanan öldürücü savaşlar ve iflaslar buna örnek gösterilmektedir. Yine Amerikan'ın bu anlamda başarılı olmasının diğer bir nedeni, Watergate skandalı gibi politik krizlerle mücadele etmesidir. Bütün bunlar işleyen eski yapının bir takım aksaklıklarını ortaya koymuş olup, yeni bir yapılanmanın varlığına ihtiyaç duyulduğunu göstermiştir. Çünkü temelde güven olgusu zedelenmiştir. Bahsi geçen krizlerin kaynağı da yapılan aşırı harcamalar olarak gösterilmektedir. Tüm bunların yanı sıra çözümü bir türlü bulunamayan isyanlarda yerini almıştır. İşte sayılan tüm bu nedenler Amerika'da köklü bir değişime gitmeyi gerektirmiştir ve kamu yönetiminde yeni değişiklikleri gündeme getirmiştir (Atmaca, 2012: 26). Amerika'da önce var olan işlemeyen yönetim sistemi değiştirilmiş daha sonra yerel ön plana çıkarılmıştır. Aslında bu hemen hemen her toplumda kendisini bu şekilde ortaya çıkarmıştır. Yerellik vurgusu yapılarak kamu hizmeti mantığı ön plana çıkmaktadır. Bu konuda yerel kamu örgütleri ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Kamu hizmeti veren kurumlar

arasında yerel kamu örgütleri özel bir konuma sahiptir. Bir devlet, toplumunun genel ihtiyaçlarını ve beklentilerini karşılamakla mükelleftir. Aynı zamanda bir toplum içinde devlet, en gelişmiş kamu yapısıdır. Fakat devlet olarak toplumun ihtiyacını yerelde karşılayacak birim doğrudan bu yerel kamu örgütlenmeleridir. Hızlı gelişen dünyada toplumlar; kentleşme, göç ve yeni ihtiyaçlar gibi pek çok nedenlerle devlet ve yerel kamu örgütlenmelerinden daha çok şey beklemektedir (Er, 2016: 1). Nitekim her devlette olduğu gibi Amerika'da da aynı gelişim söz konusu olmuştur.

Yönetim Amerika için önem arz etmektedir. Bu durum Amerika'nın kuruluş döneminden itibaren aydınlar ve atalar için özellikle önem taşımaktadır. Dönemsel olarak cumhuriyet koloni dönemi itibari ile yönetim şekli üzerinde önemle durulmaktadır. Cumhuriyet koloni döneminin özellikle vurgulanmasının sebebi, bu dönemdeki eğitime detaylı yer verilmesi, Antik döneme özgü olan tarihsel ve kültürel bilgidir. Yönetsel anlamda Amerika'nın kurucuları Atina ve Roma'daki Cumhuriyet dönemlerini baz almışlar. Bu dönemde görülen tiranlık tecrübelerine karşı İngiltere'deki monarşi yönetimini karşılaştırmışlar. Neticesinde ise korkuya kapılmışlardır. Amerika için yönetim özellikle kurucular için ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü daha iyi yönetim için karşılaştırmalı analiz yapmışlardır. Böylece yönetimde Cumhuriyet düşüncesini yerleştirmeye çalışmışlardır. Yönetim şeklini demokrasi ve erdemle özdeş görmüşlerdir. Oluşturdukları yeni düzeni, Cumhuriyetin dışında kesinlikle düşünmemişlerdir (Hatipoğlu, 2015: 88).

II. Dünya Savaşı ile birlikte faşizmin de ortadan kaldırılmasıyla Amerika dikkatini Sovyet etkisine yöneltmiştir. Savaş sonrası dönemdeki yeni hegemonik düzende yerini almıştır ve bu damerkezde yerini almasını sağlamıştır. *Pax-Americana* ise Fordist birikim rejimine ve Keynesçi refah devletine bağlı kalınarak devlet içerisinde emek, sermaye ve devlet arasında oluşturulan bütünleşmenin dışa doğru yansımasının bir parçası olarak meydana gelmiştir (Kurtbağ, 2007: 60). Yine Fordist birikim rejimiyle Henry Ford'un fabrikalarında uyguladığı sistem ve Amerikan üretim sistemi paralel bir seyir göstermektedir. Akabinde bu rejimle birlikte, Frederick W. Taylor'un ortaya koyduğu Taylorist bilimsel yönetim hareketi; seri üretimle iş gücünün itibarsızlaştırılması (yani kapitalist üretim biçiminin hakimiyet kurmasının engellenememesi) ve daha çok bütün odaklı üretim yapmayı ön gören yoğun bir nitelik ile büyüme yönelimli bir niteliği ifade eder. Üretilen malların alıcısı konumunda olan,

şahıslarına yüksek meblada ücret ödenen emek unsuru olarak nitelendirilen işçiler; emeğin, üretimin ve verimliliğin artmasında geri planda değil, ön planda yerlerini almaktadırlar. Böylece, gerek ekonominin büyümesorunuyla birlikte içinden çıkılamayacak bir hal almasının önüne geçilerek gerekse işçilerinkapitalist üretim tarzına dahil olması söz konusu olmuştur (Kurtbağ, 2007: 61). Kısacası yönetim, ekonomi ve üretim tarzı birbirine eklemlenmiş yapıları arz etmektedir. Çünkü yerel yönetimlerde kaynak arayışı, hizmet odaklı yönetime doğrudan etki etmektedir. Amerika'daki yerel yönetimler; counties, municipalities, townships, specialdictricts ve schooldistricts olarak beşe ayrılmaktadır. Bunların içinde önem arz eden belediyeler (municipalities); yerel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak küçük yerleşim birimleri için kurulmuş olup, farklı alanlarda yetkilere sahip olan bir yerel yönetim birimini ifade etmektedir. Aynı zamanda hiyerarşi olarak da country'lerden hemen sonra yerini almaktadır. Amerika'daki yerel yönetimler arasında olan belediyeler, Amerika'nın en fonksiyonel ve bir o kadar da en önemli yerel yönetim birimleridir (Özdemir, 2016: 57). 2000'li yıllara doğru gidilirken, kamu yönetimi durumunun çok iç açısı olmaması ve değişen dönem itibariyle de ihtiyaçlara gerekli cevabı verememesi tartışılan konuların başında gelmektedir (Özdilek, 2016: 26).

Amerika'da pek çok gelir oranı düşük olan ve fakir durumda olan aile devletin desteğini almaktadır. Fakat bu aileler ve özellikle çocukları devlet desteği almalarına rağmen yaşam mücadelesi vermek zorunda oldukları gözlenmiştir. Devlet desteğinin her yardıma muhtaç ailenin alamadığı ortaya konulmuştur. Her ailenin yardımlardan faydalanamamasının ana sebebi ise, pek çok ailenin bu konudaki doğru bilgiye vakıf olamamalarıdır. Aynı zamanda göçmen aileler için İngilizce kılavuzların yeterli düzeyde olamamasıdır. Bu da ailelerin bilgilendirilmesinde yaşanan zorluklar arasında yer almaktadır. Bu gibi zorlukların yaşanmasına rağmen doğru bilgiye vakıf olan aileler söz konusu yardımlardan kolaylıkla yararlanabilmektedir. Örnek olarakIndiana, Massachusetts ve Oklahoma gibi eyaletler verilebilir. Çünkü bu eyaletlerde aile ve çocuk yardımlarına yönelik yapılan kayıt işlemleri usulüne uygundur. Böylece ailelerin katılım oranı artış göstermektedir. Diğer taraftan katılım oranının düşük olması, Amerika'nın kayıt tecrübelerine dayanarak yardıma ihtiyacı olan pek çok ailenin özellikle bu konuda görevli memurlardan kötü bir davranış göreceği korkusu

da etkili olmaktadır.Bununla birlikte bu konuda ki kayıt işlemlerini sanki damgalanma gibi algılama çekincesi de tetiklemiştir (Özen vd., 2016: 419).

Sosyal yardım sistemi, Amerika'da geniş, parçalı ve kategorik bir şekilde ifade edilmektedir. İlave Gelir Güvencesi ilegıda yardımının federal düzeyde verilmesi ayrıca finansmanının yapılması buna açıklayıcı bir örnektir. Yardım sisteminin kategorik olarak ifade edilmesi, aynı zamanda toplumda sınıfsal ayrışmaya sebep olması yönünde olumsuzluklar taşımaktadır. İhtiyaç sahipleri araştırılırken işin sıkı tutulması katı kurallar biçiminde değerlendirilmektedir. Bu durumun olumlu tarafı, çalışma isteğini artırmasıdır. Amerika da yardım çeşitlerinin fazla olduğunun belirtilmesinin yanında parasal anlamdaki yardımların Avrupa ülkeleriyle karşılaştırıldığında az olduğu ifade edilmektedir (Kaya, 2009: 97).

3.1.3. Fransa'da Sosyal Yardımlar

1789 devrimini kapsayan dönem itibariyle, taşra yönetim yapısının gözden geçirilerek yeni bir ivme kazandırılması, bu dönemin ne denli önem taşıdığını gözler önüne sermektedir. Devrimi ile karmakarışık olan idari yapı tekrar düzenlenmiştir. Böylelikle eyaletlere, piskoposluk, mahkeme ve tahsilat dairesi görev alanlarına göre karışık idari yapı düzenlenmiştir. Yine bu dönemde 1789 ve 1790 yasaları yetki genişliğine sahiptir. Aynı zamanda merkeziyetçi yönetim anlayışına dayanmaktadır. Merkeziyetçi yönetim anlayışıyla ulusal birliktelik, vilayetler ve nüfus eşitliği baz alınarak 83 il belirlenmiştir (Nitas, t.y.: 205). 1789 devrimi sonrasında oluşturulan mülki yapı, konsüllük ve imparatorluk dönemlerinde de devam etmiştir. Devrimin yönetsel yapısına uygun olarak Süvari Polis Teşkilatı, Milli Jandarma Teşkilatı halini almıştır. Directoire dönemi ve hemen sonrasındaki 1795 Anayasası ile seçmen hakkı getirilmiş ve bu hak servete dayandırılmıştır. Kuvvetler ayrımı prensibiyle kuvvetler dağılımı ilkesi de söz konusu olmuştur. Bu dönem ve ardından gelen anayasa ile kabul edilen hak ve ilke doğrultusunda eskiye dair olan Konvansiyon ve Kamu Selameti Komitesinin tekrar masaya yatırılması önlenmeye çalışılmıştır. Bu dönemin bir diğer önem arz eden mevzusu çift meclisli yasama organıdır. Çift meclisli yasama organı, Beşyüzler ve İhtiyar Meclisinden oluşmaktadır. Bu meclislerde yürütme yetkisi şu şekilde cereyan etmektedir. Öncelikle Beş yüzler meclisinde bir liste hazırlanır. Daha

sonra İhtiyar meclisi bu liste içinden beş tane Directoire seçer. Yürütme yetkisi seçilen bu görevlilere aittir. Seçilen bu görevliler aynı zamanda idari işlerden sorumlu olacaklar ve bakanları da seçebilecekler. Sonuç olarak bu sistemle idari ve siyasi işlevler birbirinden net bir şekilde ayrılmış olacaktır (Nitas, t.y.: 205).

1800'lerin ilk yarısında Fransa'da Napolyon'un ulus birliğini oluşturmaya yönelik bir takım köklü reformları söz konusu olmuştur. Bu reformlarla birlikte kamu yönetiminin ne denli önemli olduğu yönetimce belirgin bir hale gelmiştir. Napolyonda Roma İmparatorluğu gibi etkili bir yönetim arayışına girmiştir. Napolyon, yönetim arayışlarıyla birlikte reform kapsamında kamu örgütlenmesi ve kamu görevlileri rejimini gündeme getirmiştir. Bu arayışla daha birçok köklü reform gerçekleştirilmiştir. Napolyon'un reformlarındaki temel amaç, öncelikle kendi iktidarını devam ettirerek kamu hizmeti mantığıyla devletin yeniden yapılanmasını sağlamaktır. Çünkü ona göre millet, devlet denilen mekanizmanın oluşmasını sağlamaya yöneliktir. Devletin sürekliliği ile bu yeniden yapılanmayı ilişkilendirmektedir. Bu döneme ilişkin hazırlanan çalışmalar, köklü olarak nitelendirilen reformların temelini teşkil eder. Bu çalışmalar içerisinde Charles Jean Bodin öne çıkmaktadır (Karasu, 2009: 3). Fransız yerel yönetim sistemi, tekçi bir devlet yapısı içinde meydana gelmiştir ve 1789 Fransız Devriminin hemen arkasından biçim kazanan merkeziyetçiliğin temel teşkil ettiği kamu yönetimi modelinde yerel yönetimler, merkezi yönetimin disiplini altına girmişlerdir. İdari vesayet, merkezi yönetim tarafından direkt uygulanmaktadır Taşradaki merkezi yönetimin temsilcilerine de bazı vesayet yetkileri tanınarak söz konusu disiplin gözler önüne serilmektedir (Şengül, 2012: 1).

Fransa 1945'den itibaren yerelleşme adına önemli adımlar atmıştır. Süreç, 1958'de belirli bir hal almıştır. Desantralizasyon hareketi, Temmuz Monarşisinin başlatmış olduğu bir anlayıştır. Bu hareketle birlikte ortaya çıkan anlayış kapsamında merkezde toplanmış olunan yetkilerin taşra birimlerine ve yerel kuruluşlara devri söz konusu olmuştur. Böylelikle yerelleşme hareketi gündeme gelmiştir. Yerelleşme, özellikle 1982 yılında reformun dile getirilmesiyle belirginlik kazanmıştır ve buna bağlı olarak 1988'e kadar art arda ortaya atılan yasal ve kurumsal düzenlemeler, 1982 yılının tamamlayıcısı niteliğinde olmuştur (Parlak, t.y.: 26).

Yerel yönetim sisteminin Fransa'daki değişim ve dönüşümüne ilişkin ilk hareketler özellikle 1958 yılından sonra olmaya başlamıştır. Yerinden yönetim politikaları, 1980'li yılların başında uygulanmaya başlanmıştır. Bu politikalar aynı zamanda merkeziyetçi yapıda kırılma yaşandığının göstergesini teşkil etmektedir. Dolayısıyla merkeziyetçi yönetim anlayışının değişimine sebep olmuştur. Bu değişim durumu önem arz etmektedir. Yerelleşme, idari sistemde kanunlar ve anayasa değişiklikleriyle vücut bulmuştur. Yine bu dönemin ürünü olarak, idari vesayetin kaldırılması, bölgesel yerel yönetimlerin oluşturulması, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında görev ve yetki dağılımı ile kaynak paylaşımı da söz konusu olmuştur. Fransa'nın yerel yönetim sistemindeki değişiklik, 2000'li yıllarda anayasal düzeyde ortaya çıkmıştır. Bu yıllarda yerel yönetimlerin anayasal statüleri 2003 yılındaki anayasa değişikliği ile olmuştur. 2003 yılı anayasa değişikliği neticesinde belediyelerin de diğer yerel yönetimler gibi idari ve mali kapasiteleri geliştirilmiştir. Fransa'daki yönetsel yapı, örgütlenme şekli göz önünde bulundurularak yerinden yönetim usulüne uygun oluşturulmuştur. Çünkü bu durum anayasal bir ilke haline getirilmiştir. Böylece merkezi yönetim karşısında yerel yönetimlerin hukuki anlam kazanarak daha özerk hale gelmesi hakim olmuştur. Yeni anayasal ilkeler doğrultusunda Fransız yönetim sistemi, Bonapartist çizgisinden sıyrılarak idari ve mali özerkliğini güçlendirmiştir (Şengül, 2012: 1).

1982 yılında Fransa'da ortaya çıkan idari köklü reform süreci yönetim anlamında iki ana ilke etrafında şekillenmiş olup, iki aşamada gerçekleşmiştir. Bu aşamalar şu şekildedir (Erbay, 1999: 11):

- 2 Mart 1982 tarihli Belediyeler İller ve Bölgelerin Hakları ve Özgürlükleri hakkındaki yasa ile adem-i merkeziyetçilik yani yerinden yönetim ilkesi etkin bir şekilde hayata geçirilmiştir. Bu yasa çerçevesinde bölgelere yerel yönetim birimi hakkı verilmiş, valilerin yerel yönetimler üzerindeki vesayet yetkileri kaldırılarak il yönetiminin yürütme organı olması, il genel meclisinin başkanına bırakılmıştır. Sonraki dönemde çıkarılan yasalar, Decéntralisation (yetki genişliği) sürecinin etkisiyle pek çok önemli yetki yerel yönetimlere dolayısıyla da illere bırakılmıştır.

- 6 Şubat 1992 tarihli Cumhuriyet'in Taşra Yönetimi Hakkındaki yasa ile ikinci aşama başlamıştır. İkinci aşamanın başlamasıyla yetki genişliği ilkesinin daha etkin hale gelmesi hedeflenmiştir. Yetkilerin merkezi yönetimden yerel yönetimlere devredilmesiyle merkezin yükü hafifletilmeye çalışılmıştır.

Devlet bütçesinden her yıl yerel yönetimlere aktarılan tahmini bütçe 50 milyon dolardır ve bu mebla git gide artış göstermektedir. Bu durum yerel yönetimlerin merkezi yönetimden mali yönden özerk bir hale gelememelerini göstermektedir. Kimi bakanlıklar tarafından oluşturulan kanun taslakları, reform öncesi izler taşımaktadır. Bu bakanlıklara örnek olarak Çevre Bakanlığı verilmektedir. Devlet memurları ve yerel yönetimler aynı kanun kapsamında görevlerini icra etmektedirler (Erbay, 1999: 11).

28 Pluviose VIII kanunu, Fransa'da Cumhuriyet'in idari bölümlere ayrılması ve yerel yönetim örgütlenmesine ilişkindir. Aynı zamanda bu kanun, kamu yönetimi alanında temel teşkil eden bir takım ilkeleri ihtiva etmektedir. Bu kanun, Napolyon Bonapart döneminin meyvesidir ve Fransa'nın idari anayasası olarak kabul edilmiştir. Bu kanuna göre; taşra idari örgütlenmesi, devlet otoritesinin kurulması bağlamında ve kamu yönetiminde bir düzen oluşturulması konusunda söz konusu olmuştur. Merkezi yönetimin yereldeki temsilcileri önemli yetkilere büründürülmüştür. Bunun temel sebebi ise kamu yönetimindeki üniter yapının kurulmasıdır. Yukarıdaki bahsi geçen kanunun bel kemiğini Valilik kurumu oluşturmaktadır. Vali yönetim anlamında bir takım yetkileri elinde bulundurarak bütüne hakimolan kamu görevlisi konumunda ifade edilmektedir (Şengül, 2012: 14).

Özellikle son on yıllık süre zarfında Fransa'da merkezi yetki, görev ve sorumlulukların paylaştırılması bahsi geçmektedir.Merkezi idarenin yetkileri yasalarla korunmuş ve güvenceye alınmış olup, yerel topluluklara yetki devrinin söz konusu olması karakteristik bir şekilde ortaya konmaktadır (Nitas,t.y.: 270). Yönetimsel ilişkiler, merkez ile yerellik çerçevesinde ele alındığında toplumsal, ekonomik ve siyasal yapıların karşılıklı etkileşimi sonucu şekillenmektedir. İlişki kapsamında yönetsel, siyasal ve ekonomik yapıların ortaya çıkmasında doğrudan ya da dolaylı

olarak merkezi yönetim ve yerel yönetim ilişkileri etkili olmaktadır. Aynı zamanda bu ilişkinin çift taraflı olması ve bununla birlikte karşılıklı etkileşim olgusu kapsamında toplumsal alt sistemler etkilenmektedir. Bu etkilenme bağımlı değişken olarak ortaya çıkmaktadır. Tüm bu sistemlerin etkilenmesi, bağımsız değişken olması yönünde olumlu seyir izlemektedir (Parlak, t.y.: 9). Bundan dolayıdır ki Fransa'da merkez-yerel ayrımı vurgusu, yetki paylaşımı, kamu hizmeti mantığı, toplumsal, siyasal ekonomik yapıların etkileşimi, kaynak bölüşümü ve vatandaş odaklı hizmet anlayışı, Sosyal belediyecilik anlayışını gündeme getirebilmektedir. Fransa'da 2003 yılında yapılan anayasa değişikliği ile birlikte belediyeler ön plana çıkarılarak idari ve mali özerklik sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu özerklikle belediyeler kaynaklarını kendi içlerinde toplumsal, ekonomik ve siyasi yapılarına göre paylaştırmaya gitmektedirler. Sosyal belediyecilik anlayışına göre toplumsal yapılara öncelik verilmesi, Fransa'nın bu konuda vatandaşlarına yardım perspektifiyle bakmasını sağlamaktadır.

Fransa'nın yardım yapısı, asgari refah seviyesi açısından üçlü bir sosyal yardım olarak ifade edilmektedir. Fransa'da geleneksel sosyal refahın sağlanması, Fransız Asgari Gelir İçermesi uygulamasına oranla pasiftir. Söz konusu uygulama, hem ihtiyaç sahiplerinin hem devletin karşılıklı sorumluluklarının neler olduğu konusuna vurgu yapmaktadır. Fransa, yardım konusunda kategorik program sunmaktadır. Temel güvence ağı ile yeni programlarda oluşturarak gelişim sağlamaktadır. Yerel takdir yetkisi bağımsız olmamakla birlikte ulusal ve düzenleyici bir çatı altında toplanmaktadır. Kaynak tespit süreçleri ise esnektir (Kaya, 2009: 98). Yoksulluk ve dışlanmayla ilgili Fransa'da hükümete yardımcı birim, Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma Ulusal Konseyi kurulmuştur. Bu doğrultuda 1998 yılında kurulan Ulusal Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma Gözlemevi de destekleyici niteliktedir. Aynı zamanda bakanlıklar arasında eş güdümü sağlayan komite birimleri de unutulmamaktadır (Kaya, 2009: 104).

3.2. Sosyal Belediyecilik ve Sosyal Yardımların Türkiye'deki Gelişimi

Bir devletin ekonomik anlamda yardıma muhtaç vatandaşlarına yardım etmesi, bununla birlikte sosyal güvenliklerini sağlaması ve ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmeye çalışması önemlidir. Bunların yanında vergilendirmeyi, sosyal adaleti sağlamak, gelir ve servet dağılımını yeniden düzenlemek, planlı kalkınmayı gerçekleştirmek için sistematik tedbirleri alarak özendirici bir niteliği ortaya koymak gibi hedeflerde sorumlulukları kapsamındadır (Yüce, 2010: 74). Dolayısıyla devletinsosyal politikaları mihenk taşını oluşturmakla birlikte hukuksallığıda pozitif insan haklarına dayanmaktadır. Çünkü bu haklar çerçevesinde sosyo-ekonomik haklar söz konusu olmaktadır. Birleştirici ve bütünleştirici bir yapıyı da ortaya koymaktadır. Sosyal politikanın yaşamsal değeri, hakların kurumsallaşmasıyla gerçekleşmektedir. Siyasal temelleri, genel oy hakkı ve işçi sınıfının siyasallaşmasıyla ilintilendirilebilmektedir. Politikanın siyasal ve sosyal hedefleri mevcuttur. Bunlar: siyasal eşitlik, sosyal eşitlik ve sosyal vatandaşlıktır. Kısacası sosyal politika, sosyal eşitliği ve sosyal vatandaşlığı inşa etmede ki bir araç olarak ifade edilmektedir. Bu şekilde araçsallaştırılmasının ne denli işlev kazandığını gözler önüne sermektedir (Koray, 2007: 29).

Küreselleşme süreci, 1980'li yılların başıyla birlikte etkisini daha fazla hissettirmiştir. Neo-liberal anlayış çerçevesinde piyasa bir adım ileri çıkarak piyasa ve özel sektör işbirliğine dayalı bir etkinlik vuku bulmuştur. Böylece kamu hizmetlerinin piyasa, özel sektör ve sivil toplum üçleminde işlerlik kazandırılması gereği savunulmaktadır. Sağlık, eğitim, konut ve sosyal güvenlik gibi sahalarda da piyasa faktörü devreye sokulmuştur. Nitekim devlet hizmetlerinde, sosyal haklar konusunda, sosyal hizmet ve sosyal yardımlar konusunda da dönüşümler yaşanmıştır (Öztürk ve Gül, t.y.: 208). Sosyal belediyeciliğe geçilmeden kamu yönetimindeki anlayış değişikliğinden bahsedilmesi; yerelleşme, sosyal yardım, sosyal güvenlik kavramlarının hangi doğrultuda geliştiğini göstermektedir.

Yeni kamu yönetimi anlayışı, ülkemizde 2000'li yıllardan sonra oluşturulan yasal çerçeveyle yönetim hayatına dahil edilmiştir. Subsidiarite ilkesi, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ile gündeme gelmiştir. Bu ilke ile halka en yakın birimler tarafından kamu hizmeti sunumunun verilmesi en etkili birimlerin göstergesi

sayılmıştır. Hizmetlerde artış istekleri, kentlerdeki çeşitli sorunlar ve sosyal risklerle mücadele konusunda belediyeler ön plana çıkmıştır. Yani bu tip durumlarda daha etkin olmak belediyelerin sorumluluğu kapsamına dahil edilmiştir. Aynı zamanda bu tip sorunlarla mücadelede belediyelerin ayırdıkları bütçelerde ayrıca önem taşımaktadır (Koç ve Ökmen, 2015: 70).

Yerel yönetimler, Türkiye'de yasal olarak güvenceye alınmıştır. Türkiye'de 1982 anayasasının 127. maddesi gereği yerel yönetimlerin tanımı açıklanmıştır. Mahalli İdareler; İl, Belediye veya Köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Yani bu madde kapsamında yerel halkın ortak ihtiyaçları dile getirilerek yerel yönetim tanımlanmasına gidilmiştir (İnanç ve Ünal, t.y.: 5).

Ülkemizde sosyal devletin gereklilikleri bir görev olarak, 1961 Anayasasıyla kanuni bir çerçeve kazanmıştır. Dolayısıyla devlet vatandaşlarına sosyal adaleti, sosyal refahı ve güvenliği gerçekleştirmeyi söylemiştir. Bunların yanında ekonomik anlamda gelir durumu düşük yardıma muhtaç vatandaşlara yardım etmeyi, bir takım sorunlara haiz olan vatandaşlara maddi ve manevi olarak destek vermeyi kabul etmiştir. Bu kapsamda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2011 yılında kurulmuştur. Bakanlığın amacı, muhtaçlık durumunun asgari bir düzeye inmesini ve sonrasında tamamen bu durumun ortadan kalkmasını sağlayarak daha sağlıklı toplumlar ve huzurlu, mutlu aileler oluşturulması için çeşitli faaliyetler yapılacağını ortaya koymuştur. Ayrıca bakanlık için ulusal politika ve bu yöndeki stratejiler yoksullukla mücadelede önem teşkil etmektedir. Bu politika ve stratejilerle bağlantılı kuruluşlarla işbirliği yapmakta ayrı bir öneme sahiptir. Sosyal yardımlar konusunda sistematik bir düzenin oturtulması, sosyal adalet ve sosyal refahın gerçekleştirilmesi Bakanlık için ayrı bir öneme sahiptir (Küçükali, 2015: 50).

Bir devlet, vatandaşlarına sosyal politika uygulamaları sunmaktadır. Uygulamalara yerel düzeyde belediyelerin katkı sağlaması ve sosyal politika konusunda yönetime yardımcı olması sosyal belediyeciliği ifade etmektedir. Vatandaşların sosyal durumlarına bir nevi melhem olabilecek iyileştirmeler, belediyeler tarafından verilen hizmetlerle mümkün olmaktadır. Dolayısıyla sosyal belediyecilik, belediyelerin görev bilinciyle sorumluluklarını sosyal politika gereği

kent sınırları içerisinde ifa etmesi gerekliliğini ön görmektedir. Bu bağlamda yardıma ihtiyacı olanlara, belli bir işi mevcut olmayanlara ve kimsesi olmayanlara el uzatılması sosyal belediyeciliğin bir gereğidir. Ayrıca sosyal devlet anlayışı ile hareket edilerek, halkın kentsel kültüre ayak uydurmalarının sağlanması ile yerelin kalkınmasında ekonomik çözümler sunmak da söz konusu olmaktadır. Sosyal belediye, sosyal politikayı hizmetlerine yansıtan ve bu hizmetleri yerele etkin bir biçimde yansıtan belediyeyi teşkil etmektedir. Dolayısıyla belediyeler sadece alt yapı hizmetlerine odaklanmış bir yapı olarak değil, aynı zamanda sosyal konularda problemlere çözüm arayan ve çözümlenmesinde belli bir etkinliğe sahip olan yapıyı ifade etmektedirler (Uğur ve Bostan, 2016: 44). Sosyal devletin yereldeki yansıması, temsilcisi ve sağ kolu olarak nitelendirilebilecek yardımcısı sosyal belediyeciliktir. Belediyelerin klasik anlamdaki görevleri dışında sosyal sorunlara ilişkin görevlerinin olduğu sosyal belediyecilik anlayışıyla ortaya konulmuştur. Bazı durumlarda sosyal devlet yetersiz kalmaktadır. Çünkü sosyal devlet geneli temsil etmektedir. Yereldeki uzantısı belediyeler olduğu için sosyal sorunların belediyeler tarafından çözümlenmesi daha kolay olabilmektedir (Öz ve Yıldırımalp, t.y.: 457).

Türkiye'de kamu hizmetinin daha etkili ve verimli verilebilmesinde büyükşehir belediyeleri ön plana çıkmaktadır. Çünkü bu hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde yapılabilmesi alt birimlerin işi gibi gözükmemiştir. Bu da ülkemizdeki ana kent sisteminin gereğidir ve ilçe belediyelerinin bir uzantısı olarak ifade edilmiştir. Bir şehrin tamamını ilgilendiren ve yetki paylaşımı yapılamayacak konular anakente aitken, diğer günlük yaşamımızda meydana gelen konular ise alt birimlere aittir. Büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasında sosyal yardım ve sosyal hizmet konusunda bir ayrıma gidilmediği ifade edilmiştir. İlçe belediyeleri sosyal yardım ve sosyal hizmet kapsamında ortak hizmetleri gidermeye yönelik işlevlerle donatılmıştır. Bunları bütçeleri oranında yapmaları özellikle vurgulanmıştır. 6360 sayılı yasa gereği büyükşehir belediyelerine genel bütçeden verilen pay % 6' ya çıkarılmıştır. Bu da şu demektir ki, büyükşehir belediyelerinin artan oranla gelirleri yükselmiştir. Böylece ilin genel ekonomisi içinde ağırlığını hissettirmiştir (Kesgin, 2016: 455).

Ülkemizde sosyal belediyeciliğe dair uygulamalar, 1970'li yıllarda söz konusu olmuştur. Bu yıllarda belediyeler; kooperatifler, şirketler, birlikler ve mahalle temsilcilikleri ile katılımı daha etkin bir hale getirmeye çalışmışlardır. Bunların

yanında sivil toplum, sendika ve meslek odalarını da dahil etmişler ve yönetimde etkinliği arttırmaya çalışmışlardır. Böylece yeni belediyecilik mantığını uygulamaya geçirmişlerdir. Yerel yönetimler, 1980'li yılların ortalarından beri sosyal sorunlarla ve kent yoksulluğu ile mücadele etmiştir. Özellikle bu mücadelelerde ön plana belediyeler çıkmıştır. Yalnız belediyeler bu konuya köklü çözümlemeler getirememiş anı kurtarmışlardır. Kentteki yardıma muhtaç insanlara yardım edilmesi, ayni ve nakdi yardım olarak kendisini göstermiştir. 1990'lı yıllara gelindiğinde bu konuda ivme kazanılmıştır (İpek ve Çıplak, 2016: 204). Şöyle ki kimi belediye gelirleri bir önceki dönemle karşılaştırıldığında artmıştır. Böylelikle eğitim seviyesindeki artış, kentlerdeki sosyal hizmet isteğinin artış göstermesi, nüfusun çeşitlilik göstermesi, sosyal hizmet mantığının politikalara ne derece yansıtılması gerekliliği ortaya konulmuştur. Köyden kente göç eden yoksul kesimin ihtiyaçları bu politikalar doğrultusunda ele alınmıştır. Sosyal yardımlar önceki dönemlerde kendisini; fakir, kimsesiz, engelli ve yaşlı insanlara aşevlerinde sıcak yemek vermek, yiyecek-giyecek yardımının yapılması biçiminde göstermiştir. 1990'lı yıllardan sonra ise nitelik değişmiş daha geniş alanlara yayılmış ve farklı belediyelerce uygulamaya geçirilmiştir. Farklı belediyelerce hayata geçirilen uygulamalar; huzurevleri, kadın ve çocuk sığınma evleri, hastane, poliklinik ve sağlık merkezlerinin kurulması ile meslek edindirme kurslarıdır. Bu dönem ileri ki yıllarda yaşanacak toplumsal ve idari dönüşümün yasal dayanağını oluşturmuştur (İpek ve Çıplak, 2016: 204).

Yurdumuzda sosyal yardım konusunda dağılım çok sistematik ve iç açıcı olmamakla birlikte yine bu konuda farklı kurumların söz konusu olduğu gözlemlenmektedir. Bu konuya ilçe örneği vermek yerinde olacaktır. İlçede sosyal yardımlar; kaymakamlık, belediye, büyükşehir belediyesi, farklı sivil toplum örgütleri ile aile ve sosyal politikalar il müdürlüklerine bağlı kurumlarbelli dağıtım ölçütlerini göz önünde bulundurmaksızın yapmaktadır. Bu da ihtiyacı olan ve olmayan ayrımının yapılamamasından kaynaklanmaktadır. Aynı kişiler söz konusu yardımları her bir kurumdan alırken diğer taraftan gerçekten yoksul olarak bilinen vatandaşlar yardıma muhtaçken dağıtılan yardımlardan yararlanamamaktadırlar. Ülkemizde sosyal yardım, yalnızca kavram olarak kalmamış gerek önceki dönemlerde gerek sonraki dönemlerde uygulamalar hayata geçirilmiştir (Meydan vd., 2009: 4). Tarihsel süreç itibariyle sosyal devlet ve sosyal politika anlayışının yardımlara nasıl yansıdığı, Ülkemiz

açısından Osmanlı devleti baz alınarak açıklanmaktadır. Osmanlı devletinde vatandaşların gelecekleri güvence altına alınmıştır. Çünkü onları, mesleklerinde yaşanabilecek her türlü riske karşı korumak esastır. Osmanlı devletinde toplumsal yardımlaşma ve dayanışma ilişkilerinin başlangıcını aile ve geleneksel akrabalık ilişkileri oluşturmaktadır. Ayrıca İmparatorlukta temel üretim biçimi, tarım ve savaş ekonomisine dayanmaktadır. Tarımsal üretim kapsamında ailelerin göstermiş oldukları emeğe yönelik olarak yeterli ekipmana sahip olamadıkları için daha basit yöntemler kurmuşlardır. Geleneksel aile ilişkileri, geniş aile kültürüne uygun devam etmiştir. Geleneksel aile ilişkilerinde organik bir bağ söz konusudur. Bu organik bağ içerisinde dayanışma sergilenmektedir. Geleneksellikten geniş aileye oradan da dayanışmaya gidilmesi, birleştirici ve bütünleştirici bir yapıyı ihtiva etmektedir. Mevcut dayanışma, sosyal güvenliği akla getirmektedir ve bu konuya belirleyicilik kazandırmıştır. Zekat mantığı, gerek dini gerek toplumsal anlamda yardımseverliğin göstergesi olmuştur. İhtiyaç sahiplerinin muhtaçlık durumlarının giderilmesiyle gerek toplumsal gerek dini sorumluluk yerine getirilmektedir. Özellikle gelir durumu iyi olan vatandaşların yoksul kesime yardımları, dini bayramlar ve dini değerlerle ilintilidir. Bundan dolayı yapılan yardımlar sınırlı düzeyde kalmıştır. Toplumsal anlamdaki bu sınırlılık, kurumsal anlamda vakıflarla ortadan kaldırılmıştır. Vakıflar yardım konusunda daha etkin bir şekilde sorumluluklarını yerine getirmişlerdir (Gül, 2000: 59). Sosyal yardım uygulamaları ülkemizde şu şekilde gerçekleşmiştir (Zengin vd., 2012: 137):

- 65 yaşını doldurmuş muhtaç, güçsüz ve kimsesiz Türk vatandaşlarına aylık bağlanması (2022 sayılı kanunla).
- İlköğretim ve ortaöğretimde parasız yatılı veya burslu öğrenci okutma ve bunlara yapılacak sosyal yardımlar (2684 sayılı kanunla).
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun çocuklara yönelik bakımı (2828 sayılı kanunu).
- Vakıflar Genel Müdürlüğünün fakirlerin doyurulması, fakir öğrencilere yurt imkânının sağlanması, ilkokul öğrencileri için açılan kamplar, kör ve muhtaç durumda bulunan yoksullara aylık nakdi yardımlar yapma görevi (227 KHK'yla).

- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, yardımlar konusunda vakıflar kurmuştur. Bu vakıflar aracılığı ile gıda, yakacak, giyim, eğitim, sağlık yardımları gerçekleştirilmektedir. En önemli yararı, yerel olması nedeniyle yardımların yapılmasında hızlı bir sürecin uygulanmasıdır (5263 sayılı kanunla).
- Yeşil kart uygulaması, hiçbir sosyal sigorta sistemine dâhil olmayan ve asgari ücretin üçte birinden daha az geliri olanlara sağlık hizmeti vermek amacıyla yapılmıştır (5510 sayılı kanunla). 2011 yılında zorunlu genel sağlık sigortasının hayata geçmesiyle uygulama kaldırılmıştır ve bu sigorta kapsamına bütün vatandaşlar dahil edilmiştir.
- Belediye kanunlarında da yardım konularına özenle değinilmiştir (5393 sayılı kanun ile 5216 sayılı kanun, bu kanun daha sonra 6360 sayılı kanunla dönüştürülmüştür).

3.3. Sosyal Belediyecilik ve Sosyal Yardımlar: Konya Örneği

Türkiye'de şehir nüfusunun artmasıyla birlikte yoksulluk ve işsizlik gibi sosyal sorunlar gündeme gelerek yerel yönetim politikalarının bu konularda öneminin arttığı gözlemlenmektedir. Özellikle 2000'li yıllardan sonra yapılan kanuni düzenlemelerle sosyal yardım kavramı belediyelerin öncelikli görevleri arasında yer almıştır. Belediyelerdeki bu yeni düzenlemeyle sosyal yardım uygulamaları etkili olmuştur ve sosyal belediyeciliğin belirleyici olduğunu göstermiştir (Toprak ve Şataf, 2009: 12).

Sosyal belediyecilik kapsamında ise, vatandaşların yaşam koşullarının iyileştirilmesi sağlanarak sosyal adaletin uygulanması söz konusu olmaktadır. Bu anlayışla belediyeler, pasif konumlarından kurtularak sosyal anlamda vatandaşları için daha yararlı hale gelmişlerdir. Aynı zamanda sosyal işlevleri artarak daha fonksiyonel bir pozisyon kazanmışlardır. Bu durum, sosyal problemlere karşı çözümler üreterek aktifleşmesini sağlamıştır (Özer, 2015: 88).

Bir birey kendisine ve doğal olarak ailesine bakamayacak duruma geldiyse bu noktada sosyal yardımlar devreye girmektedir. Ayrıca bir bireyin sosyal güvenliğe sahip olmaması ve bu güvenliğin sağlamış olduğu gelir yardımından yararlanamaması durumunda sağlanan yardımda sosyal yardım kapsamına girmektedir. Sosyal yardımlar; işsizlik, yoksulluk ve doğal afetler gibi sosyal risklere karşı bireyleri

koruma altına almaktadır (Yaşar ve Açıkgöz, 2011: 408). Bu açıdan Konya'da da sosyal devlet bağlamında sosyal belediyecilik; rekreasyon alanlarıyla, yardımlarla ve yardımlar çerçevesindeki projelerle kendisini göstermektedir. Ülkemizde Konya önemli bir yere sahiptir. Ankara, Kayseri, Eskişehir, Sivas bulunduğu bölgenin ana merkezlerini teşkil etmektedir. Konya'da bunlar arasında yer almaktadır. Konya, sanayi alanları ile gelişme gösterirken nüfus artışıyla da dikkat çekmektedir (Eren, 2006: 57). 2016 yılında TUİK Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre Konya, yedinci büyük kent olarak karşımıza çıkmaktadır (nufus.mobi/Nufus. Mobi.Blog).

Konya'nın belediyecilik açısından tarihi geçmişine bakıldığında 1987 yılına ait kent merkezi sınırları içerisinde sadece bir tane belediyesinin olduğu görülecektir. Sanayileşme ve nüfus artışıyla kentsel sorunlar gün yüzüne çıkmıştır. Akabinde aynı yıl il merkezine ait Büyükşehir Belediyesi ve üç ilçe belediyesi kurulmuştur. Bunlar: Meram, Karatay ve Selçuklu belediyeleridir. Böylece sorunların çözümü kolaylaşarak şehir gelişme sürecine girmiştir. Ülkemiz genelinde gecekondulaşmanın görülmediği tek ildir. Kentleşme, kooperatifçilik aracılığıyla (konutlaşma) mümkün olmuştur (Çiftçi, 2006: 76).

Konya büyükşehir belediyesinin sunmuş olduğu yerel hizmetleri; Kent bilgi sistemi, mezarlık bilgi sistemi, kent rehberi hizmetleri, Konya kent konseyi, entegre katı atık projesi, meslek edindirme kursları, kadın sığınma evi, gıda bankası, sağlık hizmetleri, sosyal ve kültürel hizmetler, özürlülere ilişkin yapılan hizmetler, şefkat evi, gençlik merkezi, ulaşım hizmetleri (öğrencilere, öğretmenlere indirimli el kart verilmesi; 65 yaş üstünün ulaşımdan ücretsiz yararlanması), ağaçlandırma ve yeşil alan çalışmaları, halkla ilişkiler ve tanıtım hizmetlerinden oluşmaktadır (Şahin, 2011: 96). Ayrıca açık kapı hizmeti ile vatandaşların talep ve şikâyetleri dikkate alınmaktadır. KOMEK, Genç KOMEK (8-16 yaş arası), aile sanat ve eğitim merkezleri, aile destek merkezleri (aile içi sorunların giderilmesine yönelik oluşturulmuştur), bilgihaneler (ilkokul ve ortaokul 3-4-5-6-7-8. sınıftaki öğrenciler göz önünde bulundurularak kurulmuştur. Burada değerler eğitimi, sosyal etkinlikler, kültürel dersler ve kütüphane hizmeti verilmektedir) belediye bünyesinde vatandaşa hizmet vermektedir. 2017 yılında Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından örnek bir projeye imza atılmıştır. Kahvehanelerin ihyası projesi bu açıdan önem arz etmektedir. Ayrıca sosyal belediyecilik vurgusunun yaşama geçirilmiş hali olarak da değerlendirilebilir.

Kahvehanelerin tarihteki geleneksel kıraathaneler haline getirileceği belirtilmiştir. Bu doğrultuda 100 kahvehanenin dönüştürülmesi söz konusu olmuştur. Kıraathaneye dönüştürülen ilk kahvehane, Muhacir Pazarıdır. Buralarda belirli aralıklarda seminerler verileceği, konuşmacıların getirileceği ve çay ikramlarının sunulacağı da ifade edilmiştir. Proje bağlamında 15 milyon lira harcanacağı söylenmiştir. Maliyetlerin bir bölümünün Kalkınma Bakanlığı tarafından karşılanacağı da açıklanmıştır.

Proje kent kültürünün gelişimi açısından son derece önemlidir. Bu perspektifte değişimin, dönüşümün ve hatta yeni bir inkılabın başlangıcı olarak gösterilmektedir. Baştan aşağı yenilenen kahvehaneler; okuma köşeleri, nezih ortamları ve Büyükşehir Belediyesi tarafından belirli bir takvime göre verilecek eğitim seminerleri ile hizmet verecektir. Amaç ise sosyal belediyecilik anlayışıyla vatandaşların birbirleriyle kaynaşmasının sağlanmasıdır (www.konya.bel.tr). Fen işleri ile ilgili vatandaştan gelen her türlü bilgi ve görüş taleplerinin değerlendirilmesi, 6360 sayılı kanunla Muhtarlık Bilgi Sisteminin kurulmasıyla mümkün olmuştur. Belediyenin gerek oluşturduğu merkezler gerekse verdiği hizmetler sosyal belediyecilik kavramının uygulamaya geçirildiğinin göstergesidir (www.konya.bel.tr).

Konya'da sosyal belediyecilik kapsamında rekreasyon alanları oluşturulmaktadır. Bu alanlar vatandaşların sosyalleşmesine katkı sağlamaktadır. Nitekim ilgi çekici olması sebebiyle gerek il içinden gerek il dışından hatta yurt dışından gelenler için cazip bir gezi alanıdır. Böylelikle kentin turizm potansiyelinde de artış olmaktadır. Bu durum katma değer sağlaması açısından önemlidir (Koçyiğit ve Yıldız, 2014: 222).

Konya büyükşehir belediyesi, sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde gerçekleştirdiği uygulamaları bünyesinde bulunan Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığınca yürütmektedir. Bu daire başkanlığınca sunulan hizmetler ve yapılan yardımlar kendi alt birimlerinde bölümlendirilmiştir. Bunlar; Sağlık İşleri Şube Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü, Engelliler Şube Müdürlüğü, Şehit ve Gazi Şube Müdürlüğü ile Evde Bakım Şube Müdürlüğüdür.

3.3.1. Sağlık İşleri Şube Müdürlüğü

Konya Büyükşehir Belediyesi, tüm vatandaşlarını kapsayan hizmet anlayışıyla hareket etmektedir. Toplumda sağlıkla ilgili risk gruplarının olduğu ifade edilmektedir. Hizmetler de bu grupların sağlığa yönelik ihtiyaçlarının karşılanmasına göre verilmektedir. Bu gruplar; yaşlılar, engelliler, kadınlar, çocuklar, yoksullar, acil yardıma ihtiyaç duyanlardır. Parasız ve ucuz ilaç vermek, ücretli-ücretsiz muayenehane ve dispanser açmak, ücretli- ücretsiz belediye hastanesi kurmak belediyenin görevleri arasında sayılmıştır. Ayrıca bu alanda öne çıkan Alo Cenaze (188) hizmeti de önem arz etmektedir. Alo cenaze, yakınlarını kaybeden vatandaşlara cenazelerini evlerinden ya da sağlık kuruluşlarından camiye oradan da mezarlığa götürülmesi hizmetidir (Konya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016).

Tablo 6: Sağlık Hizmetleri

Faaliyet	**2016 / Kişi**	**2017 / Kişi**
Tedavisi ve muayenesi yapılanlar	4388	4650
Enjeksiyon, pansuman ve tansiyon ölçümü	996	1693
Muayenesi yapılan fakir aile	2928	3075
Atölye personeli muayenesi	104	109
Derebucak ilçesi (tansiyon, enjeksiyon ve pansuman) hizmetleri	747	1117
Alo cenaze	5826	4207
Toplam	14989	14851

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2017 - Konya Büyükşehir Belediyesi Performans Programı, 2017.

Yukarıdaki tabloya göre, sağlık hizmetleri faaliyetlerinde 2017 yılında artış gözlenmektedir. Ancak bunlar içerisindeki Alo Cenaze faaliyetinin gerilediği görülmektedir.

3.3.2. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü

Sosyal hizmetlerin verildiği bir birimdir. Herhangi bir nedenle gerek sosyal gerek ekonomik yönden muhtaçlıklarla karşılaşan bireylere ve ailelerine fayda sağlamak amacıyla hizmet verilmektedir. Burada esas olan vatandaşların insan onuruna yaraşır bir yaşam sürmelerinin hedeflenmesidir. Yürütülen programlar; Tarihi Türk Müziği Topluluğu Mehter ve Bando Şefliği, Garaj Amirliği, Zindankale Kültür Merkezi, Sosyal Yardım Müracaat Bürosunca yapılan yardımlar (Muhtaçlara Yardım Fonu ve Sosyal Kart)'dır. Garaj amirliği, belediye hizmetlerinin ivedilikle yürütülüp, vatandaşlara sunulması biçiminde açıklanmaktadır. Tarihi Türk Müziği Topluluğu özel günlerde öne çıkmaktadır. Zindankale Kültür Merkezi, belediyeciliğin sosyal ve kültürel anlamda vücut bulmuş faaliyetidir (Konya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016).

Sosyal yardım müracaat bürosunca yapılan yardımlar, ilk etapta ihtiyaç sahibi ailelerin sisteme kayıtlarının kontrolüyle başlamaktadır. Kayıt bulunmuyor ise kayıt şartlarının taşınıp taşınmadığına bakılarak kaydedilmektedir. Müracaattaki şartlar; sosyal güvencesi olmamak, evde çalışma gücü olmamak, eve gelir getirememek, il ve ilçe sosyal yardım vakıflarından yardım almamak, ilçe belediyelerinden yardım almamaktır. Yardım alabilmek için önce vatandaşların müracaat etmesi gerekmektedir. Daha sonra tahkikat ve değerlendirme yapılarak yardım boyutu şekillenmektedir. Yardım boyutu; ihtiyaçlı (tek yardım sosyal kart, kişisel kart, ekmek yardımı, ön ödemeli su kartı, şehir içi ücretsiz ulaşım kartı, evde bakım, sağlık yardımı), fatura yardımı ve kapsam dışından oluşmaktadır. Burada muhtaçlara yardım fonu oluşturularak nakdi yardımlar da yapılmaktadır. Bu kapsamda genel ihtiyaçlara yönelik engelli yardımı, fatura yardımı, eğitim yardımı, sağlık yardımı, yolcu ücreti, barınma yardımı, afet yardımı, evlilik yardımı, askerlik yardımı olmak üzere 2016 yılında 1253 kişiye yardım edilmiştir (Konya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016). Sosyal kart araştırma büro şefliğince verilen sosyal karttaki amaç, veren el ile alan eli belediye çatısı altında toplamaktır. Böylece ihtiyaç sahiplerinin gereksinimlerini onurlu bir şekilde almaları sağlanmaktadır. Sosyal kart, ailelere durumlarına göre yılda bir kere defaten verilen karttır ve nüfus durumları göz önünde bulundurulmaktadır. Vatandaşlar, tercih ettiklerini ihtiyacı oranında alabilmektedir.

Etkin bir yardım şeklidir. Kartlar gıda, temizlik ve kırtasiye alanında kullanılması için programlanmıştır. Kişisel sosyal kart, sürekli kullanıma açık olarak her ay alışveriş imkanı vermektedir. 1-2 kişilik aile için 75 TL, 3 kişi için 100 TL, 4 kişi için 140 TL, 5 kişi için 175 TL, 6 ve üzeri kişi içinse 200 TL verilmektedir. Bu kart ailenin sabit geliri, iş gücü durumu ve sosyal güvencesi yoksa verilmektedir. Ön ödemeli su kartı ise, 2012'de uygulamaya konulmuştur. Aylık yüklemeler halinde yapılmaktadır (Konya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016).

Tablo 7: Sosyal Hizmetler

Faaliyet	**2016 / Kişi**	**2017 / Kişi**
Genel ihtiyaçlara karşılık	479	714
Engelli yardımı	153	215
Fatura yardımı	39	43
Eğitim yardımı	197	220
Sağlık yardımı	14	13
Yolcu ücreti	306	263
Barınma yardımı	17	23
Afet yardımı	17	25
Evlilik yardımı	22	17
Asker yardımı	9	2
Sosyal kart (kişisel sosyal kart ve sosyal kart)	8036	11414
Ön ödemeli su kartı	1754	1847
El kart (40 kontör yüklemesi)	1894	1893
Toplam	12937	16689

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2017.

Tabloda sosyal hizmet verilerine göre, 2017 yılında genel ihtiyaçlar, engelli yardımı, fatura yardımı, eğitim yardımı, barınma yardımı, afet yardımı, sosyal kart ve ön ödemeli su kartında kişi bazında yükselme görülmektedir. Fakat sağlık yardımı, yolcu ücreti, evlilik yardımı, asker yardımı ve el kart hizmetlerinde de azalış gözlemlenmektedir.

3.3.3. Engelliler Şube Müdürlüğü

Müdürlükçe, engelli bireyin ve ailesinin sosyal hayatta karşılaştığı her türlü sorunların tanımlanmasına ve çözümlerine yönelik çalışmalarla özürlülerin rehabilitasyonunda halkın sorumluluk alması, hizmet dağılımının geliştirilmesi, eşit fırsatlar sağlanması ve engelli haklarının iyileştirilmesi ile korunmasını hedefleyen toplum temelli rehabilitasyon çalışmaları kararlılıkla sürdürülmektedir. Bu kapsamda Kent bilgi sistemi ve sosyal doku haritasıyla engellilerin yoğun olarak yaşadığı yerler tespit edilmektedir. Sonrasında ise, caddeler, kaldırımlar, parklar, alışveriş merkezleri, toplu taşıma araçları, hizmet binaları, apartman girişleri ile asansörler engellilerin kullanacağı şekilde düzenlenmektedir. Bunlara yönelik engelsiz mekanlar projesi yürütülmektedir. Engellilerin kendilerini geliştirmeleri için mesleki eğitim kursları açılmıştır ve engelliler hizmet birimi de kurularak hizmetin etkin ve verimli bir şekilde sağlanması amaçlanmıştır. Bu birim 2005 de kurulmuştur. Engelliler için ulaşım hizmetleri de verilmektedir. Alt ve üst geçitlerde engellilere yönelik asansörlerin yapılması ve çevre düzenlemeleri duruma örnek teşkil etmektedir. Aynı zamanda engelli kartı verilip ulaşımdan ücretsiz yararlanılması ve engelli öğrencilere eğitim yardımı verilmesi de bu konu üzerinde önemle durulduğunu göstermektedir. Engellilerin ulaşım imkanlarından ücretsiz ve su kullanımından indirimli yararlanmaları için % 40 ve üzeri sağlık kurulu raporunu belediyeye beyan etmeleri gerekmektedir (Konya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016).

Tablo 8: Engellilere Verilen Araç Hizmeti

Faaliyet	2016 / Adet	2017 / Adet
Mekanik tekerlekli sandalye	12	38
Akülü tekerlekli sandalye	5	13
Toplam	17	51

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2017.

Tabloya bakıldığında 2017 yılında engellilere verilen araç sayılarının artığı görülecektir. Konya geneli; 14 yaş üzeri down sendromlu, otizm tanılı, sp kas erimesi

ve zihinsel engelli gençlerden oluşan mehter takımı kurulmuştur. Adına özel gençler mehter takımı denilmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere Konya Büyükşehir Belediyesi engelli vatandaşları önemsemekte ve onların yaşamlarını kolaylaştırıcı alanlar oluşturmak için çaba sarf etmektedir.

3.3.4. Şehit ve Gazi Şube Müdürlüğü

Konya Büyükşehir Belediyesi, Şehit ve Gazilerin ülkemiz için son derece önemli olduğunun bilincinde olup, onlara olan şükran, minnet, saygı ve destek çalışmalarını özenle sürdürmektedir. Bu bağlamda üniversiteler, Şehit ve Gazi dernekleri ile diğer sivil toplum kuruluşlarınca iş birliği yapmaktadırlar. Nitekim mahalle muhtarlıkları ve kaymakamlarla da maddi, sosyal ve psikolojik desteğe yönelik iş birliği yapılmaktadır. İlkokul, ortaokul ve lise çağındaki çocuklarına da eğitim desteği verilmektedir (Konya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016).

3.3.5. Evde Bakım Şube Müdürlüğü

Müdürlük, 2012 yılında kurulmuştur. Yaşlı ve yatağa bağımlı 65 yaş üzeri vatandaşlara hizmet sunulmaktadır. Yaşlılığa bağlı hastalıkların artması, yalnızlık hissi, terk edilmişlik, işe yaramama ve evlatlarına yük olma duygusu yaşlılığı daha da zor bir süreç haline getirmiştir. Bundan dolayı belediye bünyesinde evde bakım hizmeti ve evde berber hizmeti verilmektedir. Evde bakım hizmetinden 65 yaş üzeri, sosyal güvencesi olmayan, kendi bakımlarını yapamayan vatandaşlar yararlanmaktadır. Evde berber hizmetinden ise yaşlı, engelli, bakıma muhtaç erkeklere tıraş hizmeti verilmektedir.

Tablo 9: Evde Berber Hizmeti

Faaliyet	2016 / Adet	2017 / Adet
Berber Hizmeti	107	203
Toplam	107	203

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2017.

Tablodan da anlaşılacağı üzere evde berber hizmeti belirgin bir artış göstermektedir. Bunların yanı sıra vatandaş odaklı sosyal yardımlar kapsamında projeler gerçekleştirilmiştir. Bu projeler: Kent Bilgi Sistemi, Sosyal Veri Merkezi, ADKNS-GIS, Engelsiz Mekanlar Projesi ve KOMEK'tir.

3.3.6. Kent Bilgi Sistemi

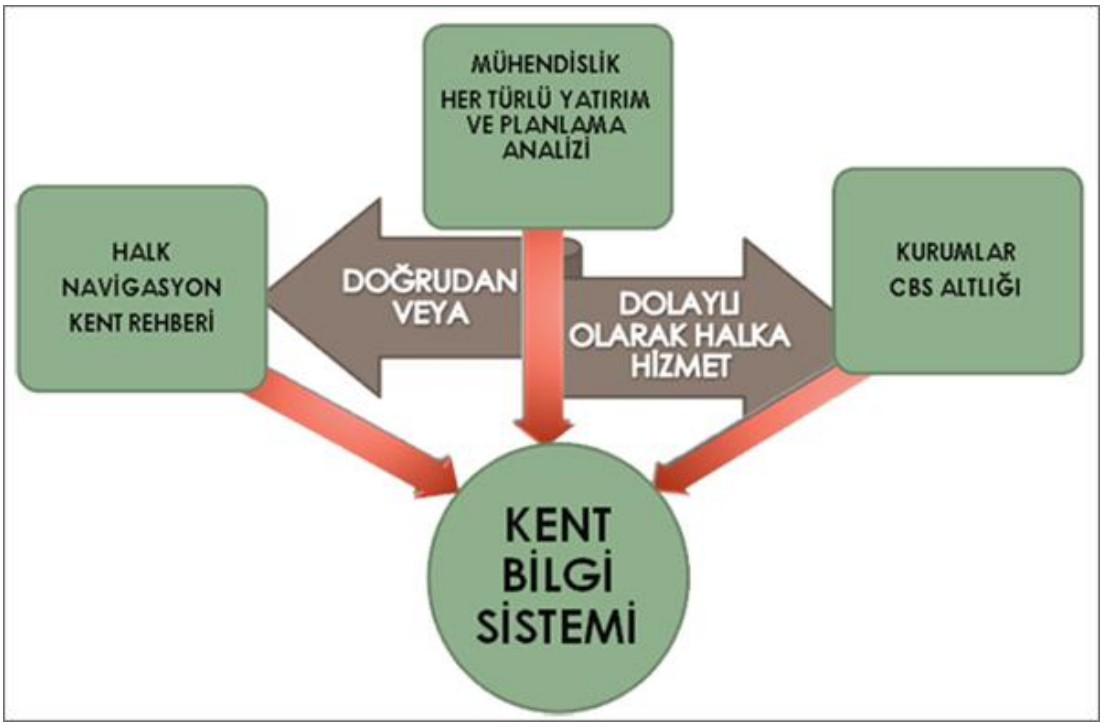
Kentsel faaliyetlerin yerine getirilmesinde optimum karar verebilmek için ihtiyaç duyulan planlama, altyapı, mühendislik, temel hizmetler ve yönetimsel bilgileri hızlı ve sağlıklı bir şekilde irdelemek amacı ile oluşturulan coğrafi bilgi sistemlerinin kent bazındaki bir uygulamasıdır. Kent Bilgi Sistemi; içeriğinin ne gibi unsurlar ve sorumluluklar verdiği kamuoyu tarafından pek de bilinmeyen ama kamuoyunun bir ide olarak baktığı, bu konuda fikir yürütebilen ilgili kişilerin perspektifine göre birçok meselede kurtarıcı gözüyle bakılan yapıldığında birçok sorunun bir anda çözüleceği umulan unsurdur. Türkiye'deki yanlış örnekler veya istismarlar gereği sisteme temkinli yaklaşılmaktadır. Özellikle belediyelerin halka hesap veren kurumlar olmasından dolayı görülmeyen ve çöpe atılması mümkün olabilecek bir çalışmanın maddi manevi mesuliyetini almak da bir risk ve inisiyatiftir. 2004 yılı içinde Başkanlık Makamının girişimi ile şehir genelindeki tüm kurumların yer aldığı Coğrafi Bilgi Sistemi Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur. Bu koordinasyona tüm kurumlardan temsilciler istenmiş, süreç içerisinde Konya'ya ait bir halihazır haritanın olmamış olması ciddi bir problem olarak saptanmış fakat sistemin sadece harita unsurundan oluşmadığı, yazılım ve bilgi işlem unsurlarının var olduğu, acele etmeden planlı bir şekilde bir ucundan başlayarak bilgi sistemi oluşumuna başlanması gerektiği, sistemi kurup ölü doğmasını engellemek, güncelleme sorunları, tüm kurumların da ortak endişesi olarak ortaya çıkmış, sistemin tüm disiplin ve meslekler ile ilişkili olduğu tartışılmıştır. Bilgi Sisteminin oluşturulmasının sadece harita ile olmayacağı gibi sadece verileri analiz eden değerlendiren ilişkiler kuran yazılım kurguları yapan coğrafyanın ne demek olduğunu algılayamayan bir bilgi işlem yapısı ile de mümkün olmayacağı ortaya konulmuştur. Bu nedenle birimin İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı uhdesinde ve sorumluluğunda kurgulanması gerektiği, bilgi işlem unsurlarının var olduğu, yazılım kodlaması bilen ekiplerin mekan bilgisini algılamayı öğrendiği, mekan bilgisi olan her türlü Mühendis veya Plancının da yazılım olguları

öğrenmesi gereken bir unsur olduğu, sorumlu ve muhatap bir birim kurulması gerektiği kararlaştırılmıştır. Bu birimin bütün taşınmaz işlemlerinin güncelleme unsurlarını takip amacı, NUMARATAJ (aslında tüm belediyeler de ihmal edilen, küçümsenen, teneke işleri veya sürgün yeri olarak bilinen) temelli oluşması gereği müdürlüğe ilk önce numarataj birimi bağlanmıştır. Kayseri Su ve Kanalizasyon İdaresi, İstanbul Su ve Kanalizyon İdaresi, Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Su ve Kanalizasyon İdaresi, Osmangazi Belediyesi vb. gibi birçok kurumun incelenmesine yönelik olarak buralardaki çalışmalardan istifade edilmesi için ve tecrübelerden yararlanmak amacı ile geziler tertip edilmiştir. DPT, TUİK, Tapu ve Kadastro, İçişleri Bakanlığı yetkilileri ile şifahi görüşmeler yapılmış, bu konuda merkezi idarenin değişimi gözlemlenmiş, sistemin devlet tarafında tasarlan projelere uygun olması açısından standarda dair çalışma yapılması gerektiği konusunda görüşmeler yapılmıştır. Proje başlangıç aşamasında Başkanlık Makamının Konya Nazım İmar planının yeniden değerlendirilmesi ve Sosyal Doku Haritası talebi ve yönlendirmesi işin başlangıç noktasını oluşturmaktadır (Konya Büyükşehir Belediyesi, 2007).

13.06.2005 tarihinde 74 sayılı Büyükşehir Belediye Meclisinin Kent Bilgi Sistemi ile ilgili birimin oluşturulması noktasında ihtiyaç olarak gösterilen gerekçesi, kente ait her tür bilginin yöneticiler tarafından bilinmesidir.5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunun 7/h maddesi "Coğrafi Bilgi Sistemi ve Kent Bilgi Sistemi kurma" görevini belediyeye vermiştir. Sistemle; şehre ait grafik veriler olan imar planı, kadastro, halihazır harita, alt yapı haritası (su, kanalizasyon, doğalgaz, elektrik, telefon), uydu görüntüsü ile şehre ait grafik olmayan numarataj verileri, tapu bilgileri, vergi bilgileri, sosyal ekonomik ve demografik bilgiler, çevre kirliliği ve inşaat ruhsat bilgileri gibi veriler bir araya getirilerek, günümüz teknolojisinden de yararlanılarak bu verileri tek bir veri tabanında tanımlamayı hedeflemektedir. Verilerin bir araya getirilmesi ile bilgisayara dayalı işleyişler elde etmek, kente ait verilerin tek merkezde toplanılmasının sağlanması ile orta vadede Koski ve ilçe belediyelerinin verilerden istifade etmesini ve güncellemesini sağlamak internet yolu ile "Konya Kent Rehberi" adı altında halkın kullanımına açmak söz konusu olmuştur. Konya genelinde bina ve kişi bazlı sicil sistemine göre bütün bağımsız bölümlerin ve kişilerin kayıt altına alınmasına geçerek ilçe belediyelerinin vergiyi adaletli bir şekilde toplamasını

sağlamak gelirlerini artırmak mümkün hale gelmiştir (Konya Büyükşehir Belediyesi, 2007).

Tablo 10: Kent Bilgi Sistemi

Kaynak: www.konya.bel.tr, 2017.

Tablo 6'da kent bilgi sitemiyle yöneticilerin vatandaşlarıyla ilgili her türlü bilgiyi alarak onları ihtiyaçları doğrultusunda kendi bünyesinde doğru kurumlara yönlendirdiği görülmektedir. Akabinde halk navigasyon kent rehberi ile nerede oturdukları, oturulan muhit ve oradaki yaşam koşulları tespit edilebilir. Daha sonra herhangi bir mülkiyeti var mı şeklinde bakılarak ihtiyaç önceliğine göre bu sistemle sıraya koymak mümkün olabilir. Kurumların coğrafi bilgi sistemleriyle vatandaşlar, ihtiyaçlarına yönelik en yakın kuruma yönlendirilebilir. Kent bilgi sistemiyle özellikle büyükşehirlerde yöneticiler bütünü genel anlamda görebilirler. Böylece ihtiyaca oranla alt birimlerin görevlendirilmesi kolay olabilmektedir. Sosyal yardımlar bu şekilde ihtiyaç sahiplerine ivedilikle ulaştırılarak vatandaş memnuniyeti sağlanmaktadır. Aynı zamanda bu sistem sosyal belediyeciliğin somutlaşmış hali olarak görülebilir.

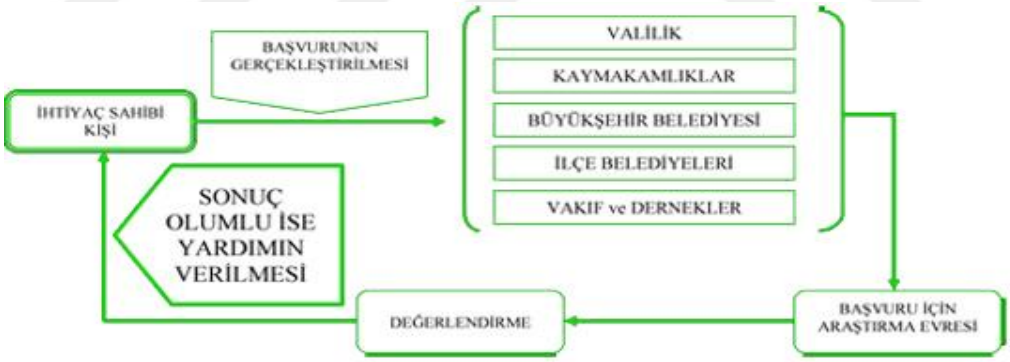
3.3.7. Sosyal Veri Merkezi

Konya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde yardımların evrak kayıt ortamı ile birlikte CBS (Coğrafi Bilgi Sistemi) ortamına taşınması; yapılacak yardımın kent bütününde dağılımını ve yardıma ihtiyacı olan/olacak bölgelerin tespit edilmesi CBS ortamında bulunan diğer unsurlardan ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi), TAKBIS (Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi), ikamete ait bina fotoğrafı uydu görüntüsü v.b.) maksimum oranda faydalanarak yardımların reel, adaletli ve işlevsel olması hedeflenmiştir. Proje ile Türkiye'de ilk defa sosyal doku haritası üretimi gerçekleştirilerek Belediye faaliyetleri kapsamında kullanılması gerçekleştirilmiştir. Ülkemizde ilk defa Sosyal Bilgi Merkezi, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunun 7/h maddesi gereğince Konya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulan Coğrafi Bilgi Sistemi tabanlı veritabanı üzerinde kurgulanmıştır. Proje ile yapılan herhangi bir yardımdan diğer yardım kuruluşunun bilgisinin olması, gerçek ihtiyaç sahibine yardım yapılması, tekrarlı yardımların ve istismarın engellenmesi, yardımların adaletli olarak dağıtılması, yardım yapacak kurumun maksimum oranda bilgilendirilerek kaynak israfının engellenmesi ve gerçek ihtiyaç sahiplerinin yardım almasının sağlanması hedef alınmıştır. Sosyal Doku Haritası ile Sosyal Bilgi Merkezi oluşumuna sebep olan mevcut ve güncel yardım verileri ile bütünden özele inilmesi belli bölgelere odaklanılması, nedensellikler sorgulanarak yardımdan ziyade ilgili bölgelere KOMEK (Konya Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları) vb kurslar ile belediye ve merkezi hükümetin sağlayabileceği istihdamın unsurlarının değerlendirilmesi, buralarda yaşayan insanlara yeni mesleki becerileri vererek bir aşamaya kadar yardım etmek, belli bir aşamadan sonra ise ilgili kişilere sağlanan istihdamlar ile ev ekonomisine katkı sağlamak, atıl kalan iş gücünün üretime dahil edilmesi hedeflenmiştir. Konya Büyükşehir Belediyesi 2006 yılı içerisinde teknik ve yönetsel faaliyetlerin kolaylaştırılması, kentin etkin yönetimi ve karar-destek yapısının daha güçlü duruma getirilmesi adına Kent Bilgi Sistemine geçişi sağlamıştır. Kent Bilgi Sistemi çalışması içerisinde; sistem için yapılan analiz ve tasarımda aşağıda başlıklar halinde belirtilen nedenlerden dolayı Sosyal Bilgi Merkezi Projesi gerçekleştirilmiştir (Konya Büyükşehir Belediyesi, 2007). Sosyal Bilgi Merkezi Projesi'nin meydana gelmesini sağlayan nedenler;

- Yardım dağıtımı işlemi esnasında yardım alacak kişinin durumu hakkında uzun veya kısa süreli araştırma evresi gerçekleşmekte ve bu durum gerçek ihtiyaç sahibini gerekli ihtiyacı alamadığından ötürü daha da zor duruma düşürmektedir,
- Belediye ve yardım dağıtmakla görevli kurum ve kuruluşların yapmış olduğu yardımlar; bazı ihtiyaç sahibi görünümlü art niyetli kişilerce rant unsuru haline getirilmekte ciddi anlamda yardımlar istismar edilmektedir,
- Kurum ve kuruluşlar için dağıtılacak yardım; kendisine beyanda bulunan kişiler için sınırlı kalmakta çeşitli insani nedenlerden ötürü yardım talep edemeyen gerçek ihtiyaç sahiplerinin mağdurlukları devam etmektedir,

Yardım çerçevesinde elde edilen kayıtlar tam bir standart içermemekte olup kurumlar birbirlerinin yaptığı yardımı bilmediklerinden aynı kişiye müteahhit defalar yardım yapılabilmektedir (Konya Büyükşehir Belediyesi, 2007).

Tablo 11: Yardım Başvuru Döngüsü

Kaynak: www.konya.bel.tr, 2017.

Tablo 7'de yardım faaliyetini alacak olan kişi için yürütülen yardım mekanizması şu şekilde işlemektedir; kişi ihtiyaç duyduğu yardım türü/türleri için istenilen evraklar ile ilgili organizasyona başvurusunu gerçekleştirir, kurumun araştırma ve değerlendirme evresinden sonra sonuç olumlu olur ise gerekli yardımı ilgili organizasyondan sağlanır. Yukarıda belirtilen döngü içerisinde organizasyonların hangi yardımları verdiği bilgisi kendi aralarında genellikle bilinmemesi ve gerekli denetim mekanizmalarının tam işletilmemesi sonucunda

yardım hizmetinin suiistimal edilmesine yönelik unsurları beraberinde getirmektedir. Bilindiği üzere dini günler veya herhangi bir doğal felaket olayı milletimiz açısından yardımların doruk noktaya ulaştığı zamanlar olarak bilinmektedir. Böylesi bir zaman dilimi içerisinde şehir dışından gelen bir kişi şehirde belirlemiş olduğu özürlü ve yardıma muhtaç bir kişinin evini kendisine cüzi bir bedel vererek kiralamakta ve özürlü kişinin kendisini de akrabası olarak yardım organizasyonlarına tanıtmakta birçok yerden ve birçok türden yardım malzemesi temin ederek başka illerde satmaktadır. Bu örnek Yardım ile meydana gelen suistimallere verilebilecek örneklerden sadece bir tanesidir. Bu tarz suistimaller kaynak israfı ve gerçek ihtiyaç sahibi ailelerin mağduriyetinin devam etmesini sağlamaktadır. 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ile yürürlüğe konulan Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) ile yukarıdaki örneğe benzer tarz suistimallerin kısmi olarak önüne geçilebilmektedir (her ne kadar yardım kurumlarınca kullanılmasa da). Kent genelinde yapılan bütün yardımların kontrolünün sağlanması mevcut yapılanma içerisinde mümkün olmamaktadır. Yardım, kendine mahsus basit bir kavram değildir. Sorgulanması gereken (sosyal, iktisadi vb.) birçok sorunu bünyesinde barındırmaktadır. Devletin veya yardım kuruluşlarının yardım yapması, sosyal devlet olmanın bir gereğidir. Yardım yapılan mekan ve insan bilgisinin izlenilmesi ile bu unsurların Coğrafi Bilgi Sistemi tabanlı bir veri tabanında sorgulanması, takip edilmesi başka unsurlar ile birlikte (istihdam, planlama vb.) analiz edilerek kullanılması da bu sosyal devlet anlayışının bir gereğini ortaya koymaktadır (Konya Büyükşehir Belediyesi, 2007).

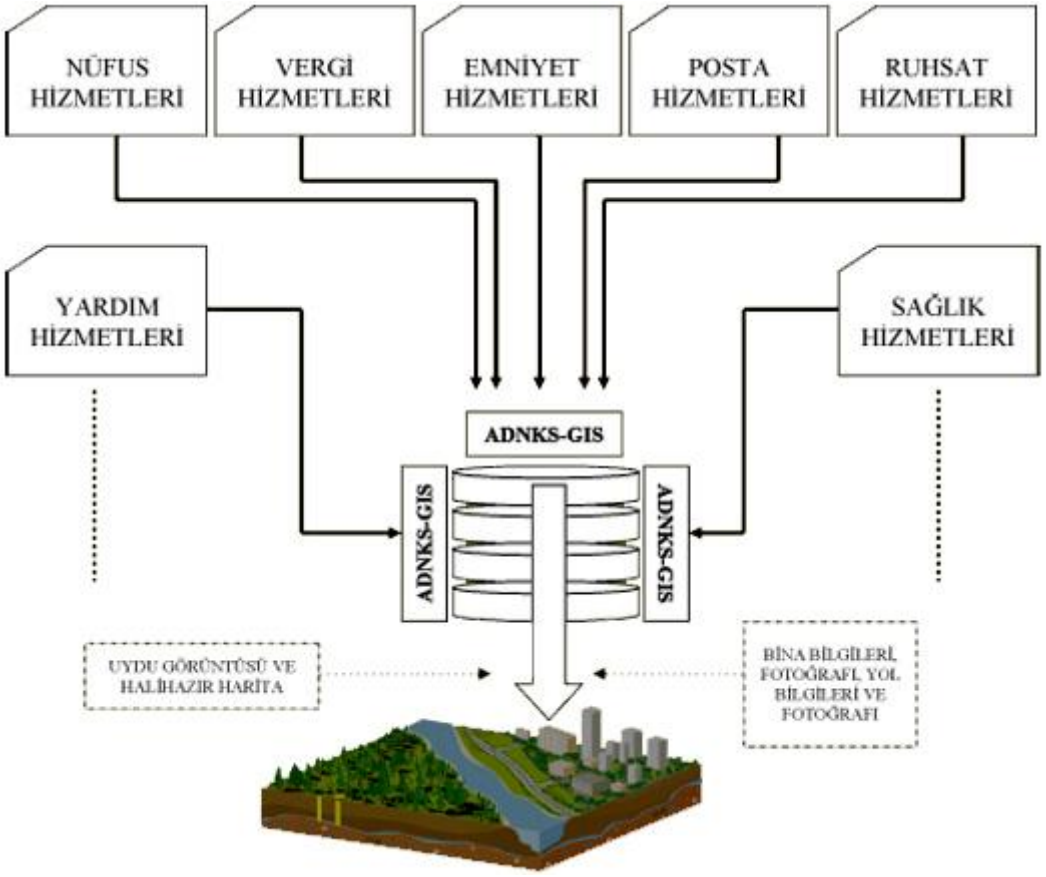
3.3.8. ADNKS – GIS Projeleri

25.04.2006 tarihinde resmi gazete yayımlanarak yürürlüğe giren 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu kapsamında adresin nüfusla ilişkilendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Bu ilişkilendirme, text tabanlı olarak insan ile adres unsurları bir araya getirilmesi esasına dayanmaktadır. Adres mekansal bir kavramdır. Mekansal bir kavramın text tabanında ifade edilmesi, uygulamada adres ve insan ilişkisini salt nüfus sicili açısından değerlendirmesine, güncellenmesi itibarı ile de daha zor bir ortamın gelişmesine neden olmuştur. İnsan ve mekan bilgisinin coğrafya tabanında birleştirilmesi ile doğal olarak bu ortamda olan mülkiyet, halihazır v.b. unsurların da

insan ile ilişkisinin kurulması işlerinin tamamı neredeyse mekana dayalı olan belediye ve resmi kurumların gerçek ihtiyaçlarına cevap olmuştur. Konya Büyükşehir Belediyesi, ADNKS ile eşlenik çalışan bir CBS veri tabanı kurarak, sadece ADNKS'deki mekanı ifade eden numaratajı coğrafyada temsil etmekle kalmamış, bu ilişkiye dayalı olarak MERNİS numarasını dolayısı ile insanı ve insan bilgisini coğrafyada temsil edilebilir hale getirmiştir. MERNİS'in coğrafyada temsil ettirilmesi ile kent yönetimine farklı bir bakış akışı getirilmiş, demografyanın; planlama, mülkiyet ve diğer unsurlar ile ilişkisini sağlamış, sorgulanabilir ve analiz edilebilir duruma gelmiştir. Bu analizler ile karar-destek gücü arttırılmıştır. Adres yapısının harita ortamında sorgulanabilmesi ve bu yapı içerisinde nüfusunda harita tabanlı sorgulanabilmesi, karar mekanizmaları ve vatandaş kökenli hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından kolaylık sağlamıştır. Proje sayesinde nüfusa ve adrese dayalı işlemlerde kullanılmak üzere temel bir bilgi sistemi altyapısı oluşturulmuş, ADNKS'nin sağladığı faydanın bir ötesine geçiş sağlanmıştır (Konya Büyükşehir Belediyesi, 2007).

.

Tablo 12: ADNKS-GIS Tabanlı Beslenen Hizmetler

Kaynak: www.konya.bel.tr, 2017.

Tablo 8'de nüfus hizmetlerinin bilgi sistemine dayalı harita altyapısı içerisinde etkin olarak sağlanabilinmesi için gerçekleştirilen proje ortaya konulmuştur. Temel anlamda; vergi hizmetleri, nüfus ve vatandaşlık hizmetleri, ruhsat hizmetleri, yardım hizmetleri, posta hizmetleri, v.b. faaliyetler için altyapı teşkil etmekte olup, şu anda Konya İl Emniyet Müdürlüğü'nde kullanılmaktadır. Konya İl Emniyet Müdürlüğü ve Konya Büyükşehir Belediyesi arasında gerçekleştirilen resmi protokol kapsamında harita tabanlı verilerin ve yazılım altyapısının paylaşımı ile emniyet hizmetlerinde nüfusun harita tabanlı kullanımı gerçekleştirilmiştir. ADNKS-GIS projesi veri ve yazılım altyapısı olarak Konya Kent Bilgi Sistemi kapsamında çalışmaktadır. Buradaki amaç, KBS yapılanması öncesinde Konya'da düzenli bir adres yapısı bulunmamakta, bu durum kişinin adresine ulaşmayı güçleştirmektedir. Bu proje ile birlikte adrese direkt olarak harita üzerinden nokta hedef şeklinde ulaşılması

sağlanmış, beraberinde analiz yapılabilecek altyapıdan hareket edebilme imkanı geliştirilmiştir. Sistemin kullanımı sadece emniyet hizmetlerinde değil aynı zamanda Konya Büyükşehir Belediyesi birimlerinde ve ilçe belediyelerinde de kullanılmaktadır. Konya Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetleri Daire Başkanlığı bünyesinde ihtiyaç sahiplerine ulaşmak adına, Meram Belediyesi bünyesinde de vergi toplama hizmetleri için ADNKS-GIS altyapısı kullanılarak vergi veren/vermeyen mükelleflere ulaşılmakta ve gerekli vergi toplama süreci etkin olarak sağlanmaktadır. Nüfusun ikamet etmiş olduğu adresin harita tabanlı bilgi sistemi altyapısında görülebilmesi, birçok hizmetin yeterlilik ölçüsünde planlanabilmesini beraberinde getirmiştir. Nüfus yoğunluğuna dayalı olarak sağlık ocaklarının hizmet yeterliliğinin sorgulanabilmesi, 1-5 yaş grubu çocuk nüfusuna dayalı olarak kreş alanlarının yeterliliği, vb. gibi hizmetler örnek olarak verilebilir. Bu sayede nüfus tabanlı mekansalplanlama yaklaşımı veya kentsel hizmet kalitelerinin arttırılmasına yönelik bir altyapı sağlanabilmiştir (Konya Büyükşehir Belediyesi, 2007).

Kısacası bu proje özellikle sosyal yardım kapsamında önem arz etmektedir. Vatandaşların adres tespitinin etkin ve verimli hizmet anlayışıyla gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

3.3.9. Engelsiz Mekanlar Projesi

Proje kapsamında ev mülkiyeti olan engelli vatandaşlara günlük yaşamlarını kolaylaştırıcı çalışmalar yapılması ifa edilmektedir. Projeden Konya Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde olan engelli vatandaşlar yararlanabilmektedir. Böylece engelli bireylerin evlerinin içindeki hayatın kolaylaştırılması ile istedikleri yere erişimlerinin sağlanması gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Evlerde eve giriş rampası, kapı eşiklerinin kaldırılması, mutfak tezgahlarının engellilerin kullanabileceği ergonomik şekilde üretilerek monte edilmesi, mutfak dolaplarının kullanılabilecek seviyeye düşürülmesi, banyoların özel dizayn edilmesi, lavaboların ayarlanması, fotoselli bataryalar ve fotoselli elektrik sistemlerinin yapılması, ulaşılabilecek seviyede elektrik düğmeleri ile kaymaz zemin oluşturulması, kapıların ayarlanması gibi hizmetler ihtiyaçların engelliler tarafından karşılamasına yöneliktir (Konya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016).

3.3.10. KOMEK

Konya Meslek Edindirme Kurslarındaki amaç; vatandaşlarda kültür, sanat ve estetik düşüncesinin yaygınlaşmasını sağlamak, kültürel mirasımızın korunup geliştirilmesine katkıda bulunmak; hemşerilerini yeni bilgi ve becerilerle donatarak meslek sahibi olmalarını sağlamak; aile ekonomisinin güçlenmesini sağlamak, hemşerilerine birlikte yaşama ve planlı çalışma alışkanlığının kazandırılmasını sağlamak, vatandaşlarda dostluk-dayanışma-güven duygusunun pekişmesini sağlamak ve boş zamanlarını verimli bir biçimde kullanmalarını sağlamaktır. KOMEK 47 merkezde faaliyet göstermektedir. Bunlardan 26'sı merkezde, 21'i taşra ilçelerindedir. Üç dönemde gerçekleştirilmektedir (güz-bahar-yaz). 8 ile 16 yaş arasındaki çocuklar içinde yaz döneminde eğlenerek öğreniyoruz sloganıyla sanat, din, değerler ve spor modülleri branşlarında açılan kurslarla gerçekleştirilen GENÇ KOMEK faaliyeti de bulunmaktadır (Konya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016).

Tablo 13: KOMEK ve GENÇ KOMEK'e Katılım Sayısı

Faaliyet	2016 / Kursiyer	2017 / Kursiyer
KOMEK-Güz	39.964	39.463
KOMEK-Bahar	33.839	39.522
KOMEK-Yaz	24.873	21.626
GENÇ KOMEK-Yaz	21.172	17.426
Toplam	116.847	118.037

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2017.

Tabloda 2017 yılında kursiyer sayısının hem KOMEK hem de GENÇ KOMEK açısından negatif yönde seyir izlediği görülmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Ülke kurumlarınca temel ve kapsamlı hizmetlerin yürütülmesi, merkezi yönetimlerce söz konusu olmaktadır. Ancak ülkedeki bütün sorunlara hakim olma konusunda yeterli olamamaktadırlar. Bu nedenle yerel yönetimler, demokrasi açısından önem teşkil etmektedir. Yerel yönetimin önemi, yerel hizmetlerde eşitlik ilkesi perspektifinde etkinlik ve verimliliği sağlamaktır. Yerel yönetimlerdeki etkinlik, yine yerel yönetimlerin amacı doğrultusunda kaynaklarıyla da uygunluk seyretmesinden ileri gelmektedir. Yerel yönetimler yerelin çıkarı doğrultusunda hareket ettiği sürece yönetimde adalet olgusunun sağlanması gündeme gelecektir. Bu bağlamda gerek dünya siyasetinde gerek ülkemizde belediyeler önem arz etmektedir. Belediyelerin yerel halkın çıkarlarını gözetmesi yerelleşme ilkesi ile mümkün olacaktır. Yerel ya da yurttaş odaklı hizmet belediyelerde sosyallik olgusunu öne çıkararak yerel yönetimlerin bu yöndeki eksikliğini de ortaya koymaktadır.

Dünya yönetim sistemi de çeşitli ülkeler kapsamında değişim ve dönüşüme girmiştir. Bu durum özellikle 1980'li yıllarla belirleyicilik kazanmıştır. Dolayısıyla liberal politikalar kendisini birçok alanda göstermiştir. Bu alanlar ekonomi, siyaset, toplumsal ve yönetim alanı olarak ifade edilmektedir. Ülkeler bahsi geçen alanlarda değişime gitmişlerdir. Dünya siyaseti açısından diğer ülkelere rol model olan üç ülke bulunmaktadır. Bunlar; İngiltere, Fransa ve Amerika'dır. Bu nedenle çalışmamızda dünya siyaseti ve özellikle bu ülkelerde değişim ve dönüşüme nasıl gidildiği konusuna değinilmiştir. Çalışmada ele alınan ülkeler ve dünya çapına bakıldığında yönetimsel sorunların yerele inilerek giderilebileceği ortaya konulmaktadır. Yenilik diye nitelendirilip ortaya konulmak istenen aslında yönetimde etkinlik ve verimlilik ilkesi doğrultusunda vurgulanan yeni kamu yönetimi anlayışının uygulamaya geçirilmesidir. Ülkemizde de mevcut yönetimler gereği uygulamaya geçirilmeye çalışılmaktadır.

Ülkemizde belediyelerin kurucu yasası olarak nitelendirilen 1580 sayılı Belediye Yasası, belediyelerin görevlerinin ve yaptığı işlerin sadece ekonomik olmadığını aynı zamanda toplumsal olduğunu da ortaya koymuştur. Bu da şu demektir ki toplumsallık algısı ilk belediye yasası itibariyle vurgulanmış ve hizmetlerin de bu yönde gerçekleştirilmesi gerekliliği ortaya konulmuştur. Bugünkü sosyal belediyecilik

doğrultusunda yapılan uygulamaların teorikteki yapı taşı olabilmektedir. Daha sonra 5393 sayılı kanunla sosyallik ön plana çıkarılarak sunulan hizmetler ve yardımlar kapsamında yurttaşlara önem verilmiştir. 5216 sayılı kanunda hem dezavantajlı gruplar hem de özürlülere yönelik hizmetler maddeler halinde belirtilmiştir. Bu kanun daha sonra 6360 sayılı kanunla dönüştürülmüştür. Bu kanunla özürlülere yönelik hizmetler ve imar konusu ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Sosyal belediyecilikte var olan hizmet ve yardımlar, yurdumuzda kanunlarla ve anayasalarımızda gözler önüne serilmektedir. Bu perspektifte yurttaşların lehine sonuçlar elde edilebilmesi için bazı yıllardaki bir takım sorunların çözüme kavuşturulması için çaba harcanmıştır. En güzel örneği 60'lı ve 70'li yıllar oluşturmaktadır. 1960'lı yıllar gerek 1961 anayasası gerekse sanayileşme ve sanayileşmenin beraberinde getirdiği kentleşmeyle birlikte kentsel sorunların çığ gibi büyüdüğü yıllar olmuştur. Bu yıllar göç dalgasının yaşanarak kentlerde gecekondulaşma ve işsizliğin söz konusu olduğu yıllar olarak karşımıza çıkmaktadır. Yoksulluk algısının oluşmasıyla birlikte bu durum kendisini gecekondu bölgelerinde hissettirmiştir. Bu dönemde belediyelerin özellikle konut ve toplu taşıma gibi alanlarda yetersiz kaldığını da göstermektedir. Kısacası sosyal belediyeciliğin doğum sancılarını 1960'lı yıllar ve 1970'li yıllardaki sorunlar oluşturmuştur, diyebiliriz.

1970'li yıllarla birlikte yerel anlamdaki önem arz eden gelişmeler, Türk siyasal hayatına adeta damgasını vurmuştur. Bu yıllardaki 1973 yılında yapılan seçim, merkez ile yerel iktidarın farklı siyasi partilerin eline geçmesi yönünden önemlidir. Yerel yönetimlerin siyasallaşma sürecinin başlaması söz konusu olmuştur. Süreç, merkezi iktidar ve yerel yönetimler arasındaki tabiri caizse zıtlaşmalardan kaynaklanmaktadır. Bu daha çok merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki idari ve mali vesayeti bağlamında kaynak kesintilerinden dolayı yaşanmıştır. Tüm yaşanan sorunlar yerel yönetimlerin başka arayışlara gitmesine neden olmuştur. Vatandaşların göz önünde bulundurulduğu hizmet anlayışı bu şekilde gelişme kat etmiştir. Kentler de planlı gelişmelerin yaşanması, vatandaş odaklı toplum yararı gözetilerek üretim disiplinin oluşturulması, yerel yönetimlerin rantları bireylerin yararına kullanması, diğer belediyelerle iş birliği yapılarak ortak pazar oluşturulması ve oluşturulan pazar aracılığıyla bir takım olanaklardan yararlanılması (yani yerel yönetimlerce kendi

kendine yeterli olma prensibi denilebilir), kamu iktisadi kuruluşlarında bir takım devirlerin söz konusu olarak tüketici açısından eşitlik ve kolaylığın sağlanması ile yerelde ulaşım açısından kolaylıkların sunulması da eşitlik ilkesinin üzerinde durulduğunu göstermektedir. Sosyal belediyecilik, hizmette yerellik ilkesi doğrultusunda toplum-vatandaş odaklı bir anlayışı benimsemiş ve bu kapsamda hareket etmiştir. Bunun en bariz örneğini vatandaşlara yapılan sosyal yardımlar göstermektedir. Yalnız vatandaşların yararı ve ihtiyaçları doğrultusunda yapılan sosyal yardımlar özellikle seçim dönemlerinde gündeme getirilerek sosyal anlamından ziyade siyasal anlamı vurgulanmaktadır. Halbuki seçim dönemleri haricinde yapılan sosyal yardımlar göz önünde bulundurulmamaktadır. Bu doğrultuda yardımların ülkemizde ki önem derecesi bir hayli yüksektir. 2000'li yıllardan sonra bu durum daha çok belirginlik kazanmıştır. Konu itibariyle çalışmada Konya örneği alınmıştır. Burada hayata geçirilen sistemler bu işin ne denli ciddiye alındığını göstermektedir. Coğrafi bilgi sistemi ile bölgedeki yardıma ihtiyacı olan yurttaşların doğru yöntemlerle tespiti sağlanmaktadır. Konya Büyükşehir Belediyesi bir takım kurumlarlada irtibat kurarak kişilerin muhtaçlık durumunu gözler önüne sermektedir. Örneklemek gerekirse; ne kadar gelire sahip olunduğu, ne gibi yaşam standartlarında yaşanıldığı gibi tespitlerin yapılmasıyla hizmetler sunulmaktadır. Bunun en belirleyici göstergesi, MUBİS (Muhtarlık Bilgi Sistemi)'dir. Konya'da ihtiyacı olan kesime yardımlar yapılması sistematik hale getirilmiştir. Çeşitli projelerle (Kent Bilgi Sistemi, Sosyal Veri Merkezi, ADNKS-GIS Projeleri gibi) hizmet edilmektedir. Sosyal belediyecilik çerçevesinde rekreasyon alanları ve parklar oluşturularak bireylerin sosyalleşmesinin sağlanması da amaçlanmaktadır. Aynı zamanda meslek edindirme kursları, ilköğretim öğrencileri için Bilgihanelerin açılması gibi faaliyetlerin gerçekleştirilmesi de kültürel anlamda gelişime önem verildiğini ortaya koymaktadır. Sosyal belediyecilik açısından Konya Büyükşehir Belediyesi, sistematiğini belli bir seviyeye oturtmaktadır. Ancak yaşlı, engelli ve hasta vatandaşlar dışında iş gücüne sahip vatandaşların muhtaçlık durumu giderildikten sonra üretim konusunda topluma kazandırılıp kazandırılmadığına ilişkin verilerin bulunmaması da bu yönde bir eksiklik olduğunu göstermektedir. Meslek edindirme kurslarındaki kursiyerlere kurs bitiminde sertifika verilerek ne yönde istihdam edildiği konusunun aydınlatılmaması da ayrı bir muamma

olarak göze çarpmaktadır. Bu yöndeki eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. Böylece toplumsal verimlilik sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

ADIGÜZEL, Şenol (2012), '*6360 Sayılı Yasanın Türkiye'nin Yerel Yönetim Dizgesi Üzerine Etkileri: Eleştirel Bir Değerlendirme*' Toplum Ve Demokrasi, Sayı 13-14.

AĞIR, Bülent Sarper (2011), '*Güvenlik Kavramını Yeniden Düşünmek: Küreselleşme, Kimlik ve Değişen Güvenlik Anlayışı*' Güvenlik stratejileri, Sayı 22.

AKGEYİK, Tekin (2001), '*Değişim Yönetimi: İnsan Kaynakları Yönetiminin Yeni Görev Alanı*' İ.Ü. İktisat Fakültesi, Maliye Araştırmaları Merkezi Konferansları, 40. Seri.

AKPINAR, Mahmut, ŞAHİN, Ayhan, ZENGİN, Eyüp (2012), '*Sosyal Yardımların Yerel Düzeyde Sunulması: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*' Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt 4, Sayı 3.

ARIKBOĞA, Erbay (2008) '*Yerel Yönetimler ve Organlar Arası İlişkilerin Üç Boyutlu Analizi*' Nobel Yayınları.

ARIKBOĞA, Erbay, '*Türkiye'de Belediyelerin Büyüklüğü ve Kentin Bütünlüğü Sorunu: Reform Ve Uygulama Analizi*' Dönüşen Kentler ve Değişen Yerel Yönetimler içinde, F. Neval Genç / Abdullah Yılmaz / Hüseyin Özgür (Ed.), Gazi Kitabevi, 2008, Ankara.

ARPACIOĞLU, Özge (2012), '*Dünyada ve Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele*' Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

ATMACA, Yıldız (2012), '*Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı Çerçevesinde Belediyelerde Kamu Hizmet Anlayışı Değişimi: Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği*' Yüksek Lisans Tezi.

AYDIN, Murat (2008), '*Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler*' Yedirenk İz Yayıncılık, İstanbul.

AYGEN, Murat (2014), '*Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir İnceleme: Elazığ Belediyesi Örneği*' Fırat Üniversitesi, Harput Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, Sayı 1.

BELDAĞLI VELİOĞLU, Zeynep (2016), '*Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Yerel Yönetimlerde Sosyal Devlet Ve Sosyal Hizmete Etkisi*' İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

BERK, Zübeyde (2010), '*Kent Yoksulluğu Ve Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kırıkkale Belediyesi Örneği*' Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

BİLGE, Semih, DAŞKAYA, Nurten (2015), '*Mahalli İdarelerde İç Denetimin Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği*' Maliye Dergisi, Sayı 168.

BURSA, Sercan (2015), '*Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Adalet Algı Ve Deneyimleri'* Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

CENNET, Bedia (2010), '*Yoksulluk Ve Türkiye'de Yoksullukla Mücadelede Sosyal Politika Uygulamaları*'Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

ÇAĞDAŞ, Tülin (2011), '*Türkiye'de Yerel Yönetimlerde İdari Özerklik*' Marmara Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt XXX, Sayı I.

ÇELİK, Abdullah (2014), '*Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Örneği*' Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.

ÇELİK, Ekin Gülşen (2013), '*Yerel Yönetimlerin Sosyal Politikalara Etkisi*' Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

ÇELİK, Ekin Gülşen (2013), '*Yerel Yönetimlerin Sosyal Politikaya Etkisi*' Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

ÇİFTÇİ, Hüseyin (2006), '*Büyükşehir Belediyelerinin İdari ve Mali Yapıları (Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği)*' İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÇİFTÇİ, Salih, ÇÜRÜK, Leyla (2011), '*Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi Çerçevesinde Reformlar: İngiltere Örneği*' Bartın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 2, Sayı 4.

ÇUBUKÇU, Dilek, '*Avrupa Birliği Çerçevesinde Yerel Yönetimler ve Gelir Yapıları*' Ankara Üniversitesi SBF Dergisi.

DİNÇER, Billur (2014), '*Kentsel Dönüşüm Ve Sosyal Adalet*' Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

DOĞAN, A.Ekber (2002), '*Neo-Liberal Belediyeciliğin Çelik Zırhı: Yerel Kalkınma*' Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cilt XXIX, Sayı 246.

DOĞAN, Adem (2016), '*Sosyal Yardımların Yoksulların Siyasal Tercihine Etkisi: Kent Yoksulları Üzerine Bir Araştırma*' Fırat Üniversitesi, İletişim Fakültesi.

DURAK, Şuayip (2011), '*İşsizlik, İstihdam Politikaları Ve İşsizlikle Mücadelede Başarı Örnekleri*' Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

DURDU, Zafer (2009), '*Modern Devletin Dönüşümünde Bir Ara Dönem: Sosyal Refah Devleti*' Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 22.

ELA, Elçin Deniz (2007), '*Sosyal Devlet Anlayışındaki Değişikliklerin Türkiye' De Uygulanan İstihdam Politikalarına Etkisi*' Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ENER, Meliha, Demircan, Esra (2006), '*Küreselleşme Sürecinde Yeni Devlet Anlayışı ve Türkiye*' Çanakkale OnSekiz Mart Üniversitesi, Yönetim Bilimleri Dergisi.

ER, Adem (2016), '*Belediye Hizmetlerinin Performans Algısının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Çalışma: Alanya Örneği*' Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Alanya.

ERASLAN, Tarık, TOZLU, Ahmet, '*Kamu Yönetiminde Performansa Dayalı Ücret Sistemi*' Sayıştay Dergisi, Sayı 81.

EREN, Fatih (2006), '*Kentsel Dönüşümlerde Kamu-Özel Ortaklıkları ve Özel Girişimin Dönüşümdeki Varlığı: Konya Örneği*' Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

ERSÖZ, Halis Yunus (2005), '*5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye'de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Deneyimleri*' İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi.

FİDAN, Askeri (2009), '*2009 Yerel Seçimlerinde Siyasi Partilerin Sosyal Yardımlara İlişkin Yaklaşımları: Söylemler Ve Eylemler*' Toplum ve Demokrasi.

GEDİKOĞLU, Gülbahar (2015), '*Türkiye' De Yoksulluk Ve Yoksullukla Mücadele: Biga Örneği*' Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

GENÇ, Fatma Neval (2014), '*6360 Sayılı Kanun Ve Aydın'a Etkileri*' Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt I, Özel Sayı.

GÖZE, Ayferi,'*Liberal Marxiste Faşist ve Sosyal Devlet'* Beta Basım Yayım, İstanbul, 1995.

GÜL, Songül Sallan (2000), '*Yeni Sağ Sosyal Güvenlik Anlayışının Tarihsel Bağlantıları: İngiltere Ve Türkiye Örnekleri*' Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, Sayı 40.

GÜLER, Mahmut, '*Toplumcu Belediyeciliğin Doğuş Koşulları Üzerine*' Trakya Üniversitesi.

GÜLLÜ, İsmail (2010), '*Gecekondulaşma, Gençlik ve Dindarlık –Kayseri Argıncık Örneği*' Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

GÜNAL, Alpay, ATVUR, Senem, DERNEK OKUDAN, Kadriye (2014), '*6360 Sayılı Yasanın Yerelleşme Bağlamında Değerlendirilmesi*' Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF Dergisi, Cilt 19, Sayı 3.

GÜNDÜZ, Hikmet (2013), '*Yerel Yönetimlerin Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yardıma Muhtaç Ailelere Yaptıkları Sosyal Yardımlar: Bağcılar Belediyesi Örneği*' İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

GÜRSOY, Seyran (2011), '*Sosyal Politikada Dönüşüm Ve Sosyal Yardımlar: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Örneği*' Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

GÜVERCİN, Cemal Hüseyin (2004), '*Sosyal Güvenlik Kavramı ve Türkiye'de Sosyal Güvenliğin Tarihçesi'* Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi Mecmuası, Cilt 57, Sayı 2.

HATİPOĞLU, Osman Gökhan (2015), '*Amerikan Yönetim Düşüncesinin Doğuşu (1776-1920)*' Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

HENDEN, Burçin, HENDEN, Rıfkı (2005), '*Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim ve E-Belediyecilik*' Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 4, Sayı 14.

ILGAR, Yeliz (2002), '*Türkiye'de Siyasi Partilerdeki Merkeziyetçi Yapılanmaya Etki Eden Etmenler ve Merkeziyetçi Yapılanmanın Siyasal Demokrasi Açısından Olumsuz Sonuçları*' Isparta.

İNANÇ, Hüsamettin, ÜNAL, Feyzullah, '*Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye'de Belediyeler'* Dumlupınar Üniversitesi İİBF.

İPEK, Selçuk, ÇIPLAK, Benan (2016), '*Türkiye'de Sosyal Belediyecilik ve Sosyal Bütçe Uygulamaları: Çanakkale Belediyesi Örneği*' Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt 14, Sayı 27.

KARASU, Mithat Arman (2009), '*Devletin Değişim Sürecinde Belediyelerin Konut Politikalarında Farklılaşan Rolü*' Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF Dergisi, Cilt 14, Sayı 3.

KAYA, Ersin (2009), '*Yoksullukla Mücadelede Avrupa'nın ve Türkiye'nin Sosyal Yardım Modeli*' Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Müdürlüğü, Ankara.

KAYALIDERE, Gül, ŞAHİN, Hande (2014), '*Sosyal Devlet Anlayışı Çerçevesinde Türkiye'de Sosyal Koruma Harcamalarının Gelişimi ve Yoksulluk*' Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, Cilt 2, Sayı 2.

KELEŞ, Sümeyra (2008), '*Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği*' Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

KESGİN, Bedrettin (2012), '*Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik*' SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 26.

KESGİN, Bedrettin (2016), '*Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardımda Büyükşehir Belediyeleri İle İlçe Belediyeleri Arasında Nasıl Bir Dağılım Yapılabilir?*' Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 18, Sayı 3.

KESGİN, Bedretttin (2016), '*Sosyal Hizmet Ve Sosyal Yardımda Büyükşehir Belediyeleri İle İlçe Belediyeleri Arasında Nasıl Bir Dağılım Yapılabilir?*' Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, İzmir.

KOCAR, Hasan (2013), '*Iğdır İli'nde İç Göç Ve Gecekondulaşmanın Dindarlık Ve Dini Hayata Tesiri*' Iğdır Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Iğdır.

KOÇ, Neslihan, ÖKMEN, Mustafa (2015), '*Sosyal Belediyecilik Anlayışı Çerçevesinde Seçilmiş Belediyelerin Sosyal Bütçelerinin Değerlendirilmesi*' Maliye Dergisi, Sayı 168.

KOÇAK, Orhan, KAVİ, Ersin (2014), '*Sosyal Politika Aktörü Olarak Sosyal Girişimci Belediyecilik*' HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, Cilt 3, Sayı 6.

KOÇAK, Süleyman Yaman, EKŞİ, Ali (2010), '*Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinde Türkiye'de Yerel Yönetimler*' Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 21.

KOÇYİĞİT, Murat, YILDIZ, Mustafa (2014), '*Yerel Yönetimlerde Rekreasyon Uygulamaları: Konya Örneği*' Necmettin Erbakan Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Konya.

Konya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016.

Konya Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2017.

Konya Büyükşehir Belediyesi Performans Programı, 2017.

Konya Büyükşehir Belediyesi, 2007.

KORAY, Meryem (2007) '*Sosyal Politikanın Anlamı ve İşlevini Tartışmak...*' Kocaeli Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresi.

KORKAT, Mustafa (2013), '*Gelir Dağılımı Adaletsizliği ve Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımların Önemi (Kars İli Örneğinde Bir İnceleme)*' Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

KULE, Hüner (2004), '*Kentsel Yoksulluk ve İzmit'te Yoksulluk Yansımaları*' Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

KURTBAĞ, Ömer (2007), '*Eleştirel Uluslar Arası İlişkiler Yaklaşımları Çerçevesinde Amerikan Dış Politikasının Analizi -Hegemonya Söylemi ve Amerikan Muhafazakar sağı'* Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

KÜÇÜKALİ, Adnan (2015), '*Sosyal Yardımların Seçmen Tercihleri Üzerindeki Etkileri*' Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.

LAMBA, Mustafa (2014), '*Büyükşehir Belediyelerinde Geleceğe Bakış: Stratejik Planlar Üzerinden Bir İnceleme*' Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 2.

MADEN, Cengiz (2012), '*Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Esenler Belediyesi Örneği*' Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.

MAYBARSKAN, Fatih (2013), '*Kentsel Mekânın Dönüşümü: 2000'li Yıllarda Türkiye / İstanbul'da Gecekondulaşma*' Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

MERDOĞLU, Yusuf (2016), '*İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin İdari ve MaliYapısı*' Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

METİN, Onur (2011), '*Sosyal Politika Açısından AKP Dönemi: Sosyal Yardım Alanında Yaşananlar*' Çalışma Ve Toplum.

METİN, Yüksel, ALTAN, Yakup (2011), '*Lizbon Antlaşması Sonrasında Subsidarite İlkesi*' Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF Dergisi, Cilt 16, Sayı 3.

MEYDAN, Selda, BÜYÜKBODUR ÇETİNKAYA, Ayşin, BULUT, Sıla,'*Yerel Yönetimlerde Klientalist Bakış Açısının Hak Temelli Sosyal Hizmet Yaklaşımı Çerçevesinde İncelenmesi*' İstanbul Gelişim Üniversitesi.

MUTLU, Selcen (2007), '*Türkiye'de Yaşanan Gecekondulaşma Süreci Ve Çözüm Arayışları: Ankara Örneği*'Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

NEGİZ, Nilüfer (2011), '*Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma*' Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 16, Sayı 2.

NİTAS, Koraltan, *Fransa Yönetim Sistemi*.

Nufus.mobi / Nufus.Mobi.Blog

ÖĞÜTÜLMÜŞ, Selahaddin (2011), '*Sosyal Yardım Algısı ve Yoksulluk Kültürü*' Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi, Cilt 7, Sayı 26.

ÖNEZ ÇETİN, Zuhal (2015), '*Türkiye'de İl Özel İdaresinin Dönüşümü ve 6360 Sayılı Kanunun Dönüşüme Etkileri*' Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF Dergisi, Cilt 20, Sayı 2.

ÖZ, Cihan Selek, YILDIRIMALP, Sinem, '*Türkiye'de Kentsel Yoksullukla Mücadelede Sosyal Belediyeciliğin Rolü*' Sakarya Üniversitesi.

ÖZAYDIN, Mehmet Merve (2013), '*Refah Devletinin Krizi, Sosyal Politikanın Dönüşümü ve Yükselen Sivil Toplum*' HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, Cilt 2, Sayı 3.

ÖZDEMİR, Muazzez (2016), '*Belediyelerin Altyapı Hizmeti Sunumunda Vatandaş Memnuniyeti: Anamur Belediyesi Örneği*' Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

ÖZDEMİR, Muharrem (2009), '*Lise Öğretmenlerinin Etik Liderlik ve Sosyal Adalet Algıları Arasındaki İlişki (İstanbul Avrupa Yakası Örneği)*' Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÖZDİLEK, Atakan (2016), '*Toplumsal Şiddetin Önlenmesinde Belediyelere Düşen Sorumluluklar*' İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÖZEN, Ahmet, BAHÇE, Abdullah Burhan, AKBEY, Ferhat (2016), '*Sosyal Bütçeleme Türü Olarak Çocuklara Yönelik Bütçeleme Anlayışı ve Çeşitli Ülke Uygulamaları*' Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 18, Sayı 3.

ÖZER, M. Akif (2015), '*Sosyal Ekonomi Politikaları Kapsamında Sosyal Belediyecilik Anlayışı*' Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, Sayı 35.

ÖZTÜRK, Hasret (2012), '*Değişen Sosyal Devlet Anlayışı ve Sosyal Belediyecilik*' Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

ÖZTÜRK, Hasret, GÜL, Hüseyin, '*Sosyal Belediyecilik Sosyal Devlete Ve Sosyal Haklara Bir Alternatif Mi?'*IV. Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu.

PARLAK, Bekir, '*Avrupa Birliği Perspektifinden Merkezi Yönetim - Yerel Yönetim İlişkileri*' Tesam Akademi Dergisi.

PEKTAŞ, Ethem Kadri (2010), '*Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar*' Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt 5, Sayı1.

SELÇUK, Hilal (2015), '*Yoksullukla Mücadelede Sosyal Devlet Anlayışının Etkisi: Isparta Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakfı Örneği*' Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

SEZER, Özcan, ÖNDER, Özgür (2012), '*Sosyal Belediyecilik Bağlamında Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılımın İncelenmesi*' AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 12, Sayı 12.

SÖNMEZ, Mete Burak (2009), '*Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Ümraniye Belediyesi Örneği*' Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

SÖYLER, İlhan (2006), '*Kamu Mali Yönetim Sisteminin Bütçe Teknik ve Süreçlerindeki Değişiklikler ve Yenilikler Açısından Değerlendirilmesi*' Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 16.

ŞAHİN, Kübra (2011), '*Belediye Hizmetleri Ve Hizmet Kalitesine Yönelik Vatandaş Memnuniyetinin Ölçümü (Konya İl Merkezi Örneği)*' Karaman Oğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

ŞAHİN, Yeşim Edis (2009), '*Sosyal Devlet ve Yönetişimci Devletin Kamu Politikalarında Yaşanan Değişim: IV. ve IX. Kalkınma Planları Örnekleri'* Dokuz Eylül Üniversitesi, Toplum ve Demokrasi.

ŞAHİNOĞLU, İlker (2014), '*Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı*' Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

ŞENER, Ülker (2010), 'Başbakanlık'ın Kadın İstihdamının Arttırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması Genelgesi: Olumlu Bir Adım; Ancak Daha Yapılacaklar Var.' TEPAV.

ŞENGÜL, Ramazan (2012), '*Fransa'da Yerinden Yönetim Politikalarının Belediye Yönetimine Etkileri*'Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 9, Sayı 20.

ŞENGÜR, Mehmet (2011), '*Yoksulluk Ve Yoksullukla Mücadele Politikası Aracı Olarak Mikro Kredi(Eskişehir Grameen Bank Analizi)*' Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

ŞENKAL, Abdulkadir, SARIİPEK, Doğa Başar (2007), '*Avrupa Birliği'nin Karşılaştırmalı Refah Modelleri Ve Sosyal Politikada Devletin Değişen Rolü*' Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.

TALAT ARSLAN, Nagehan (2008), '*Yerelleşme, Özerklik Ve Demokratikleşme Açısından Mahalli İdareler Hakkında Bir Değerlendirme*' C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 32.

TEKİN, Yusuf, OKUTAN, Çağatay, '*Türk Siyasal Hayatı*', Ankara: Orion Kitapevi, 2011.

TOPRAK, Düriye, ŞATAF, Ceyda (2009), '*Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı*' Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt 1, Sayı 1.

TURAN, Erol, AYDİLEK, Emre, ŞEN, Alper Tunga (2016), '*Avrupa Sosyal Modeli Ve Türkiye'deki Sosyal Politikaların Tarihsel Bağlamda Karşılaştırmalı Analizi*' Selçuk Üniversitesi, Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, Sayı 11.

TÜRKOĞLU, İrfan (2013), '*Sosyal Devlet Bağlamında Türkiye'de Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik*' Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt 8, Sayı 3.

UÇAR, Ahmet (2004), '*Belediye Hizmetlerinin Etkinliği Açısından Hizmette Yerellik (Subsidiarite) İlkesi ile Yönetişim (Governance) Kavram Üzerine Bir İnceleme*' Celal Bayar Üniversitesi, Cilt 2, Sayı 1.

UĞUR, Alparslan, BOSTAN, M. Kemal (2016), '*Sosyal Harcamaların Yerelleşmesi: Sosyal Belediyecilik Uygulamalarının Etkinliği*' Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, Cilt 7, Sayı 15.

USLU, Harun (2011), '*Sosyal Politika Açısından Belediyeler Ve Sosyal Belediyecilik*' İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

UZUN, Abdullah (2012), 'Türkiye'de Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Belediyelere Aktarılan Payların Değerlendirilmesi' GJEBS, Cilt 1, Sayı 2.

UZUN, Uğur (2013), '*Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kağıthane Belediyesi Örneği*' Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÜNAL, Vehbi (2010), '*Nurettin Topçu'nun Düşünce Sisteminde Devlet ve Demokrasi*' Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt XIV, Sayı 2.

www.konya.bel.tr

YAŞAR, Ruhat, AÇIKGÖZ, Reşat (2011), '*Yoksullukla Mücadelede Bütüncül Bir Politika: İnsani Gelişme Ve Yardım Merkezi*' Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 10, Sayı 36.

YENİOCAK, Umut (2013), '*Gelir Paylaşımına Dayalı İnşaat Sözleşmesi*' İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YILDIRIM, Filiz (2011), '*Üniversite Gençliği "Sosyal Adalet"ten Ne Anlıyor? Sosyal Adalet İlkeleri Bağlamında Bir Eğilim Belirleme Araştırması*' Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

YILDIRIM, Uğur (2004), '*Yeni Belediye Yasaları Çerçevesinde Alternatif Hizmet Sunma Yöntemleri*' Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 13, Sayı 4.

YILDIZ, Reyhan, ÇIRACI, Hale (2006), '*5216 Sayılı Yeni Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Stratejik Mekânsal Planlama Yaklaşımı Açısından Değerlendirilmesi*' İTÜ Mimarlık Fakültesi, Cilt 5, Sayı 2.

YOLCUOĞLU, İsmet Galip (2012), '*Türkiye'de Sosyal Politika Ve Sosyal Hizmetlerin Geliştirilmesi*' İstanbul Üniversitesi, Toplum ve Sosyal Hizmet, Cilt 23, Sayı 2.

YÖNTEN, Aslı, ŞİMŞEK, Çiğdem, '*Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Olgusunu Anlamak: Samsun Üzerine Bir İnceleme*' OnDokuz Mayıs Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Samsun.

YÜCE, Mehmet (2010), '*Sosyal Devlet Anlayışı Çerçevesinde Türkiye'de Uygulanan Vergi Politikalarına Bakış*' Akademik Araştırmalar Dergisi, Sayı 45.

YÜKSEL, Fatih, '*Sosyal Devletin Dönüşüm Sürecinde Yerel Yönetimlerin Yeni İşlevleri*' Ankara Üniversitesi, SBF Dergisi.

ZENGİN, Eyüp, ÖZTAŞ, Cemal (2009), '*Yerel Yönetimler ve Sosyal Yardımlar: Üsküdar Belediyesi Örneği*' Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi, Cilt 4, Sayı 16.

ZENGİN, Eyüp, ŞAHİN, Ayhan, ÖZCAN, Salih (2012), '*Türkiye'de Sosyal Yardım Uygulamaları*' Celal Bayar Üniversitesi, İ.İ.B.F., Yönetim ve Ekonomi, Cilt 19, Sayı 2.

ZEYTİN, Mustafa, KIRLIOĞLU, Hilmi (2014), '*Çevre Yönetim Sistemi ve Yerel Yönetimler*' Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı 5.